

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
KOMUNIKACIJOS INSTITUTAS

EMILIJA AUSTINAITĖ
(Komunikacija ir kūrybinės technologijos)

**UŽSIENIO STUDENTŲ ADAPTACIJA LIETUVOS
UNIVERSITETUOSE: MRU IR VILNIUS TECH
ATVEJAI**

Magistro baigiamasis darbas

Magistrinio darbo vadovė
doc. dr. B. Grebliauskienė

Vilnius, 2023

TURINYS

ĮVADAS	3
PAVEIKSLAI.....	6
LENTELĖS	7
1. TARPKULTŪRINĖS ADAPTACIJOS SAMPRATA	8
1.1. Internacionalizacija	11
1.2. Kultūrinės adaptacijos modeliai, etapai ir jų ypatumai.....	13
1.3. Veiksniai, turintys įtakos tarpkultūrinei adaptacijai	18
2. UŽSIENIO STUDENTŲ, STUDIJAVUSIŲ MRU IR VILNIUS TECH UNIVERSITETUOSE, SOCIOKULTŪRINIŲ PATIRČIŲ TYRIMAS	27
2.1. Užsienio studentų sociokultūrinės patirtys gyvenant Lietuvoje	28
2.2. Užsienio studentų adaptacija skirtinguose universitetuose: MRU ir VILNIUS TECH studentų patirčių tarpusavio panašumų ir skirtumų analizė.....	39
IŠVADOS	47
REKOMENDACIJOS	49
LITERATŪRA	50
ANOTACIJA.....	58
ANNOTATION.....	59
SANTRAUKA.....	60
SUMMARY.....	62
PRIEDAI	64

IVADAS

Baigiamojo darbo temos aktualumas ir ištirtumas. Užsienio studentai, atvykę į svetimos šalies universitetą, susiduria su kitokia švietimo sistema, aplinka, kultūra, o tuo pačiu ir kitų kultūrų atstovais. Dėl kultūrinio šoko, užsienio studentai gali susidurti ir su fiziniais bei psichologiniais sunkumais, jiems gali tapti sunku bendrauti ir prisitaikyti prie naujų kultūrų (Marianne, Juan ir Bance, 2019). Siekdami išvengti išskylančių sunkumų ar bent sumažinti jų poveikį, užsienio studentai kitoje šalyje turi prisitaikyti ir adaptuotis prie svetimų kultūrinių normų bei vertybių. Tarptautinių studentų adaptacija yra procesas, kurio metu studentai susiduria su skirtingomis kultūromis naujoje aplinkoje ir tuo pat metu turi susitvarkyti su savo kasdienėmis užduotimis, kad pasiektų komfortą, todėl adaptacijos proceso sklandumas priklauso nuo jų gebėjimo suprasti, domėtis ir susitvarkyti su kultūriniais skirtumais (Malay, Otten ir Coelen, 2023). Baigiamuoju magistro darbu ketinama ištirti, kokie veiksniai turi įtakos Lietuvoje studijuojančių arba studijavusių užsienio piliečių gyvenimo kokybei, mokymuisi, laisvalaikiui.

Vienas iš pasaulinių aukštojo mokslo plėtros procesų yra universitetų internacionalizacija. Aukštojo mokslo sistemos internacionalizavimas skatina tiek švietimo paslaugų sferos, tiek aukštųjų mokyklų šalių ekonominės veiklos suaktyvėjimą (Gulicheva, Lisin, Osipova, & Khabdullin, 2017). Iki pasaulį sukrėtusios COVID-19 pandemijos, studijų mainai kasmet buvo vis populiariesni. Remiantis Švietimo mainų paramos fondo 2014-2022 metų duomenimis¹, Erasmus+ programose dalyvaujančių studentų skaičius kasmet kilo, tačiau nuo 2019 metų, tai yra pandemijos pradžios, pradėjo ženkliai mažėti ne tik į užsienio šalis išvykstančio Lietuvos jaunimo, bet ir į Lietuvą atvykstančių užsienio studentų. Studentams siūlomos tarptautinių mainų programos yra įvairios trukmės – nuo savaitę trunkančių vienkartinį Erasmus+ mainų iki 12 mėnesių trunkančių studijų mainų². Pasitaiko, jog baigę studijas užsienio studentai susiranda darbą toje šalyje ir ten pasilieka ilgesniam laikui. Todėl svarbu sužinoti, kaip pasauliniai įvykiai, tokie kaip COVID-19 pandemija ir Rusijos karas Ukrainoje, paveikia universitetų internacionalizaciją, kokiomis sąlygomis užsienio studentai yra priimami universitetuose, su kokiomis problemomis susiduria atvykę į svetimą šalį ir kokią adaptacijos procesą turi praeiti, kad įsitvirtintų ir priprastų prie gyvenimo naujoje šalyje. Šis tyrimas padės universiteto bendruomenei suvokti užsienio studentų gyvenimo kokybę Lietuvoje ir

---

¹ Oficiali lietuviška Erasmus+ interneto svetainė. Prieiga per internetą: https://erasmus-plus.lt/wp-content/uploads/2022/02/Erasmus_KA103_statistika_2022-02-04.xlsx

² Oficiali tarptautinė Erasmus+ interneto svetainė. Prieiga per internetą: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/about-erasmus/>

atsiliepiamus adaptuojantis lietuvių kultūroje, atrasti jų patiriamas problemas ir surasti sprendimus joms išspręsti. Su šiuo tyrimu susiję mokslai yra psichologija ir sociologija.

Temos naujumas. Paskutiniai moksliniai darbai užsienio studentų adaptacijos Lietuvos universitetuose temomis yra parašyti prieš daugiau nei dešimtmetį (Fadejeva, 2010; Kelpšaitė, 2010), tad tema bus ištirta, atsižvelgiant į aktualias ir niekad anksčiau nepasitaikiusias socialines ir kultūrines aplinkybes, tokias kaip Covid-19 viruso pandemija ir Rusijos karas Ukrainoje. Atliekant tyrimą siekiama sužinoti, kokie veiksniai turi įtakos užsienio studentų adaptacijos procesui Lietuvoje, ar per dešimtmetį jie pasikeitė nuo anksčiau kitų mokslininkų išskirtų veiksnių. Taip pat siekiama ištirti namų ilgesio įtaką užsienio studentų gyvenimo kokybei bei sociokultūrinių patirčių Lietuvoje įtaką užsienio studentų nuomonei apie šią šalį.

Kultūrinės adaptacijos klausimais domimasi jau seniai, tad remiamasi ne tik naujausiu tyrimų duomenimis ir idėjomis, bet ir chrestomatinėmis teorijomis, kurias pripažįsta ir remiasi visi šią temą nagrinėjantys mokslininkai, pavyzdžiui, M. J. Bennett, P. S. Adler, J. ir J. Gullahorn bei G. Hofstede sukurtais modeliais. Apie adaptacijos procesą rašė šie užsienio autoriai: A. Schartner, T. Johnstone Young, Y. Kim, M. C. Gonzalez. Atvirkštinį kultūrinį šoką nagrinėjo J. Alandejani, U. Dettweiler, J. Xia, R. Raja, K. Gray ir kt. Veiksnius, turinčius įtakos studentų prisitaikymui prie naujos aplinkos tyrė V. Tinto, Baker ir Siryk, Judith N. Martin ir Thomas K. Nakayama, Allen, C. P. Earley ir S. Ang, G. J. Hofstede ir M. Minkov, W. Gebrebergis ir kt.

Lietuvoje apie užsienio studentų sociokultūrines patirtis rašė J. Bagdonavičiūtė ir J. Lasauskienė (2018), kurių longitudinalinis naratyvinis tyrimas specializavosi tarpkultūrinio kompetentingumo srityje, o tarpkultūrinę komunikaciją tyrė M. Adomonienė (2022) ir N. Petkevičiūtė (2019). B. Grebliauskienė (2019) tyrė užsienio studentų komunikacinius iššūkius neanglakalbėje akademinėje aplinkoje, o apie Lietuvoje gyvenančių užsienio studentų namų ilgesio ir gyvenimo kokybės sąsajas rašė G. Jablonskytė (2012). Tačiau išnagrinėjus lietuvių mokslinius tyrimus, paaiškėjo, jog liko neištyrinėti šie aspektai: amžiaus, lyties ir finansinės padėties įtaka užsienio studentų adaptacijai Lietuvoje, papildomos pagalbos poreikis iš universiteto bendruomenės, ankstesnė kelionių patirtis ir domėjimasis vietine kultūra kaip pagalbiniai faktoriai užsienio studentams prisitaikant prie naujos kultūros.

Darbo problema: trūksta naujos informacijos apie sunkumus, su kuriais susiduria iš užsienio atvykę studentai, bandantys integruotis Lietuvos aukštojo mokslo institucijose. Siekiant rasti šios problemos sprendimą ir pateikti rekomendacijų, aktualu sužinoti tarpkultūrinės komunikacijos poreikį Lietuvos akademinėje bendruomenėje, užsienio studentų patiriamus iššūkius adaptacijos procese.

Darbo objektas: Užsienio studentų sociokultūrinės patirtys Lietuvoje.

Darbo tikslas: Ištirti užsienio studentų tarpkultūrinės patirtis ir atskleisti problemas ir iššūkius, su kuriomis užsienio studentai susiduria studijuodami Lietuvoje.

Darbo uždaviniai:

1. Dokumentų analizės metodu apžvelgti kultūrinės adaptacijos ir kultūrinio šoko teorijas ir tyrimus pasauliniu lygmeniu bei Lietuvos mastu;
2. Dokumentų analizės metodu nustatyti pagrindinius kultūrinės adaptacijos modelius;
3. Taikant kokybinio tyrimo metodą, ištirti užsienio studentų psichologinę ir sociokultūrinę adaptaciją svetimoje šalyje, jos sėkmę lemiančius veiksnius ir adaptacijos metu patiriamas problemas;
4. Turinio analizės būdu išskirti kultūrinės adaptacijos panašumus ir skirtumus tarp skirtinguose Lietuvos universitetuose studijuojančių užsienio studentų.

Šiame magistro darbe iškeliami **tyrimo klausimai**:

1. Ar užsienio studentų, studijuojančių Vilnius Tech universitete, adaptacijos procesas buvo lengvesnis, nei MRU studijuojančių užsienio studentų?
2. Kas daro didžiausią įtaką užsienio studentų kultūrinės adaptacijos procesui?
3. Ar kultūrinė distancija turi įtakos užsienio studentams akademinėje srityje?

Tyrimo metodologija: Dviejų atvejų analizės strategija padės gilintis į užsienio studentų psichologinį ir sociokultūrinį potyrį adaptacijos svetimoje šalyje proceso metu. Kokybinio tyrimu daugiau siekiama konstruoti teoriją ar praplėsti esamos teorijos ribas, nei testuoti esamą teoriją, todėl tyrimui analizuoti ir apibendrinti bus naudojama indukcija.

Tyrimo metodai: kokybinis tyrimas – apklausa struktūruoto giluminio interviu būdu, mokslinės literatūros analizė, lyginamoji analizė.

Darbo struktūra. Magistro baigiamąjį darbą sudaro įvadas, teorinė ir tiriamoji (empirinė) darbo dalys. Visose trijose dalyse siekiama įgyvendinti iškeltą tikslą, remiantis numatytaisiais uždaviniais. Pirmoje dalyje nagrinėjama kultūrinės adaptacijos samprata – procesas, etapai ir jai įtakos turintys veiksniai. Antroje, tyrimo, dalyje pristatoma kokybinio interviu metodu surinkta medžiaga apie Vilniaus Gedimino technikos ir Mykolo Romerio universitetuose studijavusių užsienio studentų sociokultūrinės patirtis gyvenant Lietuvoje. Išnagrinėjus ir apibendrinus šią medžiagą gautos tam tikros išvados apie kultūrinės adaptacijos veiksnius ir iššūkius.

Darbo apimtis: 63 puslapių (be priedų); pateikiami 7 paveikslėliai, 2 lentelės, 12 priedų; naudoti 78 literatūros šaltiniai.

Raktiniai žodžiai: kultūrinė adaptacija, kultūrinis šokas, tarpkultūrinė komunikacija, internacionalizacija, sociokultūrinė patirtis.

PAVEIKSLAI

1 pav. Bennett'o skalė. Sudaryta pagal Milton J. Bennett (2013)	9
2 pav. U-kreivės kultūrinio šoko modelis. Sudaryta pagal P. S. Adler (1975).....	14
3 pav. Atvirkštinio kultūrinio šoko modelis. Sudaryta pagal Gullahorn ir Gullahorn (1963).....	15
4 pav. Kultūrinio intelekto (CQ) modelis. Sudaryta pagal C. P. Earley ir S. Ang (2003).....	21
5 pav. Hofstede kultūrinių dimensių teorija. Sudaryta pagal G. Hofstede, G. J. Hofstede ir M. Minkov (2010).....	24
6 pav. Lietuva pagal Hofstede kultūrinių dimensių teoriją. Šaltinis: Hofstede Country Comparison Tool.....	37
7 pav. Vilnius Tech ir MRU universitetų reitingai, 2022. Šaltinis: topuniversities.com	39

LENTELĖS

1 lentelė. MRU ir Vilnius Tech universitetų privalumų ir trūkumų analizė.....	42
2 lentelė. Veiksniai, turintys įtakos užsienio studentų sociokultūrinei adaptacijai.....	45

1. TARPKULTŪRINĖS ADAPTACIJOS SAMPRATA

Atvykdami į svetimą šalį, keliautojai nutuokia, jog galimai susidurs su kitokiais kultūros, aplinkos ir socialiniais veiksniais. Tam, kad sumažintų šių veiksmų neigiamą įtaką ir kultūrinį šoką, neretas ruošdamasis kelionei skaito apie tos šalies lankytinas vietas, istoriją, klimatą, internete tikrina svarbiausius dalykus – valiutą, saugumą, transporto galimybes, o pastaruosius keletą metų – ir Covid-19 apribojimus. Tačiau tikroji kultūrinė adaptacija patiriama jau atvykus į svetimą šalį ir gyvai susidūrus su minėtais veiksniais. Siekiant pereiti kultūrinės adaptacijos procesą neišvengiama ir tarpkultūrinė komunikacija.

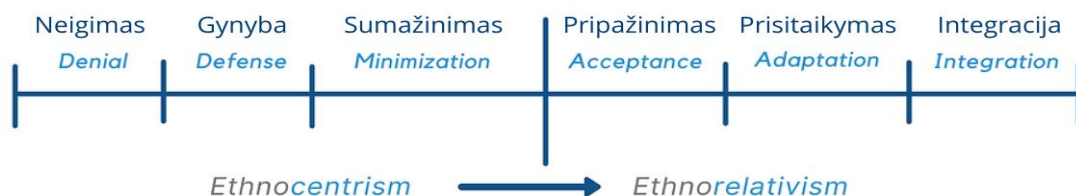
Tarpkultūrininku (angl. *interculturalist*) vadinamas dr. Milton J. Bennett (2013) kultūrinį prisitaikymą apibūdino kaip „alternatyvią kultūrinę patirtį, kultūriškai tinkamais jausmais ir elgesiu“. Rašydamas apie tarpkultūrinės komunikacijos konceptus, jis apibūdino tris paradigmas – pozityvistines, reliatyvistines ir konstruktyvistines bei ką jos reiškia tarpkultūrinėje teorijoje. Pozityvistas kultūrą traktuoja kaip statišką egzistavimą, kuri galima būti objektyviai stebima. Reliatyvistas suvokia kultūrą kaip uždara vaidmenų ir taisyklių sistemą, padedančią suprasti kitas kultūras. Konstruktyvistas mano, kad kultūra dialektinis procesas, koordinuojantis prasmes ir veiksmus, paremtus socialiniais pagrindais. Nors didžioji dauguma tarpkultūrinės komunikacijos tyrinėtojų supranta kultūrą kaip dinamišką procesą, kuriantį elgesio modelius, daugelis vis dar skatina lyginti kultūrą su statišku ledkalniu, pozityvistinė sąvoka. Mokiniam sakoma, kad tai, ką matome, yra ledkalnio viršūnė – devyniasdešimt procentų kultūros slypi apačioje, o paviršiuje laukia nenuspėjamos prielaidos ir vertybės, kurios nustebins nieko neįtariantį užsienietį. Tačiau jei žvelgiama konstruktyvistiniu požiūriu, tada pozityvistinis ledkalnis prieštarauja iš prigimties paprastam kultūros suvokimui, kaip žmonių grupės įprastai supranta viena kitą. Konstruktyvistinė paradigma skelbia, jog žmonės neturėtų bijoti alternatyvių gyvenimo būdų, kurie skiriasi visame pasaulyje.

Atitoltant nuo filosofinės tarpkultūrinės komunikacijos sampratos, Milton J. Bennett taip pat sukūrė tarpkultūrinio jautrumo raidos modelį³. Šis modelis, dar vadinamas Bennett'o skale, apibūdina raidos etapus, kuriais remdamiesi žmonės gali tobulėti, siekdami gilesnio tarpkultūrinių skirtumų, jų įvairovės supratimo. Bennett'as daugelį metų aprašinėjo ir tobulino šį metodą, kuris yra pagrįstas dešimtmečius trukusiais tarpkultūrinės komunikacijos akademinių tyrimais ir stebėjimais

---

³ Bennett, M. (2017). *Developmental model of intercultural sensitivity*. In Y. Kim (Ed). *Encyclopaedia of Intercultural Communication*. Wiley.

mokyklose, bendruomenėse ir organizacijose. Atpažįstant kaip išgyvenami kultūriniai skirtumai, buvo išskirti šeši tarpkultūrinio jautrumo raidos etapai: Neigimas, Gynyba, Sumažinimas (priskiriamos etnocentrizmui), Pripažinimas, Prisitaikymas ir Integracija (priskiriamos etnoreliatyvizmui).

1 pav. Bennett'o skalė. Sudaryta pagal Milton J. Bennett (2013)

Neigimo etapas, kaip pirmoji tarpkultūrinio jautrumo raidos modelio stadija, pasireiškia tada, kai stabilumui pirmenybę teikiantys žmonės dėl kokių nors aplinkybių yra verčiami suvokti kitų individų skirtingumą. Taip atsitinka, pavyzdžiui, kai į bendruomenę patenka daug pabėgėlių ar imigrantų arba kai žmonės turi susidurti su kultūriniais skirtumais besikeičiančioje darbo aplinkoje ar tarptautinėje organizacijoje. Kultūrinių skirtumų neigimas išsiskiria dviem bruožais: 1) izoliacija – kai individas gyvena izoliuotas savo homogeniškoje grupėje ir nėra suinteresuotas patirti skirtumą; 2) atskyrimu – kai individas sąmoningai atsiskiria nuo kultūrinių skirtumų, kad apsaugotų savo pasaulėžiūrą (Cushner, McClelland ir Safford, 2012, p. 155). Neigimo etape esantis individas dažnai remiasi įsitikinimu, kad jo kultūra yra vienintelė tikroji kultūra, nesidomi kultūriniais skirtumais ir gali mažiau rūpintis kitų kultūrų žmonėmis nei tais, kurie gyvena jo tiesioginėje kultūroje.

Antrasis tarpkultūrinio jautrumo raidos modelio etapas yra Gynyba. Šiame etape individas stengiasi visais būdais pabrėžti tai, jog jo paties kultūra yra vienintelė gera kultūra. Šis etapas dažnai susideda iš neigiamų stereotipų bei “mes ir jie” požiūrio, kai kita kultūra kategoriškai atskiriama nuo likusios visuomenės. Gynybos etape esantis asmuo gali jausti grėsmę dėl kitų kultūrų ir jų skirtumų, labai kritiškai žiūrėti į kitas kultūras ir turėti labai siaurą ir savitą suvokimą, koks elgesys yra tinkamas, o koks – netinkamas. Šioje stadijoje esantis individas yra linkęs: 1) menkinti kitas kultūras; 2) perdėtai įrodinėti savo kultūros pranašumą; 3) apsukti situaciją - priimti kitą kultūrą labiau nei savo įgimtą, taip žeminant savo originalios kultūros savybes ir pernelyg aukštinant kitos kultūros ypatumus.

Gynybos etape apibūdinti kultūriniai skirtumai yra minimizuojami Sumažinimo etape – tai reiškia, kad šiame etape atsidūręs asmuo pradeda rasti panašumų tarp savęs ir kitų kultūrų žmonių bei suprasti, kad visi žmonės yra žmonės, nesvarbu, ar jie turi skirtingas tradicijas ir kultūras, ar ne. Tačiau dažnai šis kultūrų panašumų išryškėjimas sukuria „dirbtinę toleranciją“, kai paviršutiniški

kultūriniai skirtumai suvokiami kaip bendri, universalūs, kiekvienoje kultūroje galintys pasitaikyti bruožai. Minimizavimas užgožia gilius kultūrinius skirtumus tiek tarpasmeniniame bendravime, tiek organizacijose – šiame etape organizacijos linkusios perdėti įrodinėti nešališką lygių galimybių naudą, taip užmaskuodamos tolesnį dominuojančios kultūros privilegijų veikimą. Rodosi, kad teisingo varianto nėra – per didelis „vienybės“ akcentavimas organizacijose suteikia per daug vienodumo, o vienodumas verčia organizaciją decentralizuotis ir sutelkti dėmesį į savo įvairovę, kas kartais sukelia darbuotojų susiskaldymą į grupes. Konfrontacija dėl šių gilesnių skirtumų gali priversti žmones pasitraukti į ankstesnį etnocentrinį etapą (Gynybą).

Išeinant iš etnocentrinės Sumažinimo būsenos, žmonės suvokia save ir kitus kultūriniuose kontekstuose, kurie yra vienodo sudėtingumo, bet skirtingos formos. Taip prasideda ketvirtasis tarpkultūrinio jautrumo raidos etapas – Pripažinimas. Kultūrinio skirtumo pripažinimas nereiškia pritarimo – kultūrų skirtumai gali būti vertinami ir neigiamai. Tačiau Pripažinimo stadijoje esantys žmonės yra smalsūs, gerbia kultūrinius skirtumus ir dažnai nekantrauja sužinoti apie tai daugiau informacijos. Taip pat, norėdami visapusiškai gerbti kitas kultūras, žmonės šiame etape gali priimti naivią ir stabdančią poziciją „tai nėra blogai ar gerai, tai tiesiog skiriasi“. Tačiau bet koks elgesys reikalauja reakcijos (įskaitant nieko nedarymą), o reakcijos pagrindas neturėtų būti etnocentris nei Gynybos, nei Minimizavimo požiūriu.

Prisitaikymo etapo metu su tarpkultūriniais skirtumais susidūręs asmuo pradeda geriau suprasti, kaip bendrauti su kitų kultūrų žmonėmis ir įtraukti kitų požiūrį į savo pasaulėžiūrą. Pagrindinis šio etapo aspektas yra pasaulio matymas kito „akimis“. Ši savybė padeda keisti savo elgesį tam, kad bendravimas vyktų efektyviau. Prisitaikymo etapas išsiskiria dviem bruožais: 1) empatija – kai individas yra išugdęs pakankamai tarpkultūrinio bendravimo įgūdžių, kad galėtų prisitaikyti prie skirtumų ir sąmoningai per empatiją pereiti į kitą perspektyvą bei elgtis kultūriškai prideramais būdais kitoje kultūroje; 2) pliuralizmas – individas suvokia, kad skirtumus visada reikia vertinti pagal atitinkamos kultūros kontekstą ir asimiliuojasi su ne viena pasaulėžiūra. Vienintelė problema, kurią Prisitaikymo etape išskiria M. Bennett yra autentiškumas – pasak jo, „Jei žmonės gali keistis tarp kelių kultūrinių kontekstų, kuriame kontekste tuomet yra jų tikroji tapatybė?“. Siekiant išvengti šio neaiškumo, autorius siūlo organizacijose prisitaikymą prie kultūrinių skirtumų paversti tiek globaliu, tiek asmeniniu „įtraukimu“ į organizacinius procesus.

Paskutinis M. Bennet tarpkultūrinio jautrumo raidos modelio etapas yra Integracija. Jo metu žmogus jau geba laisvai perkelti skirtingas kultūrines patirtis į savo pasaulėžiūrą ir taip pat paprastai jas paleisti. Pasak Cushner, McClelland ir Safford (2012), tokio požiūrio besilaikantys žmonės dažnai išlaiko ribinį savęs tapatumą ir yra tarsi kultūros tarpininkai, kurie gali padėti kitiems suprasti skirtingas kultūras ir skatinti dviejų kultūrų vienybę. Nors, M. Bennet nuomone, Integracijos etapą

pasiekusių žmonių yra nedaug, tačiau individo požiūris, jog jo tapatybė nėra paremta kokia nors viena kultūra ir jis nuolatinis savo tikrovės kūrėjas, padeda sklandžiai tarpkultūrinei komunikacijai.

Kuo labiau individas tolsta nuo etnocentrizmo, tuo labiau jis artėja prie etnoreliatyvizmo. Etnocentrizmu M. Bennett įvardija individo kultūros suvokimą, kurį jis laiko tikrovės pagrindu, tai yra – neabejotinai laikomus įsitikinimus ir elgesį, kuriuos žmonės gauna per pirminę socializaciją. Etnoreliatyvizmas, atvirkščiai, reiškia, kad per pirminę socializaciją patiriami įsitikinimai ir elgesys yra tik vienas iš daugelio galimų būdų tai patirti. Iš esmės šis modelis parodo, kad kuo labiau etnocentristiškų pažiūrų yra individas, tuo labiau jis vengia kultūrinių skirtumų neigdamas jų egzistavimą, perdėtai gindamas nuo jų arba sumažindamas jų svarbą. Kuo labiau etnoreliatyvistiškų pažiūrų yra individas, tuo labiau jis vertins kultūrinius skirtumus pripažindamas jų svarbą, atsižvelgdamas į prisitaikymo reikšmingumą arba integruodamas kultūrinius skirtumus, kaip tapatybės išraišką.

1.1. Internacionalizacija

Lietuva prie populiariausios Europoje „Erasmus+“ tarptautinių mainų programos prisijungė 1998-ais metais. Pasak šį projektą administruojančio Švietimo mainų paramos fondo direktorės pavaduotojos Gražinos Kaklauskienės, vos prisijungus, Lietuvos programos biudžetas siekė 30 tūkstančių eurų, o dabar, po beveik 25-erių metų veiklos, skiriamos lėšos išaugo iki daugiau nei 30 milijonų eurų.⁴ Tai ne tik puikiai pažymi šios mainų programos plėtrą ir populiarėjimą, tačiau yra ir akivaizdus aukštojo mokslo internacionalizacijos požymis, nes Visuotinėje lietuvių enciklopedijoje internacionalizacija apibrėžiama kaip valstybių tarpusavio ekonominių ir socialinių ryšių plėtimas.⁵

Alina Schartner ir Tony Johnstone Young knygoje *International Transitions in Higher Education* išskyrė 7 aukštojo mokslo internacionalizacijos sritis:

Užsienio darbuotojų įdarbinimas aukštojo mokslo institucijose;

- 1) Dalyvavimas tarptautinių mainų programose;
- 2) Dalyvavimas tarptautiniu mastu atliekamuose tyrimuose;
- 3) Aukštojo mokslo institucijų tarptautinių skyrių vystymas;
- 4) Studijų programų anglų kalba plėtra su tikslu didinti tarptautiškumo ir tarpkultūriškumo supratimą;

---

⁴ Švietimo mainų paramos fondo ir Jaunimo reikalų departamento informacija straipsnio formatu. Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/erasmus-35-metis-programos-nesustabde-net-pandemija-ka-ji-zada-toliau-55-1621684>

⁵ Visuotinė lietuvių enciklopedija. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/internacionalizacija/>

- 5) Pastangos „internacionalizuojantis namuose“: tai yra tarptautinio judumo sąlygų sudarymas tiems studentams ir darbuotojams, kurie neturi galimybių išvykti į užsienį;
- 6) Užsienio studentų įdarbinimas.

Iš to galima spręsti, jog aukštojo mokslo internacionalizacija apima ne tik tarptautinių studentų judumą, bet ir aukštojo mokslo institucijų skyrių bei studijų programų vystymą, užsieniečių įdarbinimo sąlygas. Aukštojo mokslo internacionalizacijai įtakos turi mūsų ekonomikos ir visuomenės globalizacija bei išaugusi žinių svarba. Tai skatina dinamiškos ir nuolat besikeičiančios politinės, ekonominės, sociokultūrinės ir akademinės aplinkybės.

Svarbu atkreipti dėmesį į šeštą A. Scharner ir T. Johnstone Young išskirtą internacionalizacijos sritį – Pastangos „internacionalizuotis namuose“. Būtent Covid-19 viruso pandemijos laikotarpis sukūrė poreikį pritaikyti daugybę kadaise tik kontaktinėmis laikytų paslaugų ar veiklų prie pasikeitusių gyvenimo sąlygų karantino metu. Ne išimtis ir aukštojo mokslo mokymosi procesas: paskaitos pradėtos dėstyti nuotoliniu būdu, naudojantis įvairiomis internetinėmis komunikacijos platformomis, universitetai skyrė didesnę finansavimą sistemų atnaujinimui, kad visa mokymuisi reikalinga medžiaga būtų talpinama „debesyse“, o studentai būtų egzaminuojami specialiose interaktyviose sistemose⁶. Ši adaptacija padėjo puikų pamatą aukštojo mokslo internacionalizavimui nuotoliniu būdu. Dabar daugelis universitetų siūlo „remote“ (liet. *nuotolines*) studijas užsienio universitetuose, kurios sudaro galimybę gauti tarptautinį išsilavinimą neišvykstant iš savo gimtosios šalies. Per keletą pandemijos metų, nuotolinių studijų kokybė keitėsi ir vis dar kinta. Doktorės Miglės Eleonoros Černikovaitės 2021 m. atliktas tyrimas „Studentų įsitraukimo veiksniai į nuotolines studijas Covid-19 pandemijos metu“⁷ parodė, jog sėkmingam studentų dalyvavimui nuotolinėse studijose daugiausia įtakos turi studijų aplinka, fizinės dalyvavimo sąlygos, patogi ir saugi mokymosi platforma, nuoseklus studijų procesas, patraukli mokymo medžiaga ir studijų lankstumas, t.y. studijų derinimas su darbu ar kita veikla. Taip pat ir MRU rektorių Sauliaus Spurgos bei Ingos Žalnierės apžvalgoje apie universitetų vaidmens pokytį Lietuvoje išskiriama, jog universitetai privalo imtis veiksmų, kad užkirstų kelią mažėjančiam tarptautinių studentų mobilumui, tai reiškia, kad būtų sudaromos sąlygos „internacionalizacijai namuose“ integruojant virtualias užsienio dėstytojų sesijas į nacionalines programas bei suteikiant nuotolinio mokymosi priemones ir galimybes studentams, gyvenantiems ne Lietuvoje⁸.

---

⁶ Gallagher, S., Palmer, J. (2020). „The Pandemic Pushed Universities Online. The Change Was Long Overdue.“ *Harvard Business Review*.

⁷ Černikovaitė, M. E. (2021). *Studentų įsitraukimo veiksniai į nuotolines studijas Covid-19 pandemijos metu*.

⁸ Spurga, S., Žalnierė, I. (2021). The Changing Role of Universities in Lithuanian Society. *The Promise of Higher Education. Essays in Honour of 70 Years of IAU*

Remiantis Europos Parlamento Aukštojo mokslo internacionalizacijos studija atlikta 2015 metais, internacionalizacijos atnešamais privalumais aukštojo mokslo institucijoms įvardijamas kylantis studijų kokybės lygis, didesnis studentų supratimas ir gilesnis įsitraukimas į pasaulines problemas, sukuriama tarptautinės strateginės partnerystės, nuotolinio mokymosi galimybių plėtra. Ši internacionalizacijos naudų sąrašą galima papildyti tarptautinio konkurencingumo didinimu tarp aukštojo mokslo institucijų, geresniu absolventų paruošimu įsidarbinimui pasaulinėje darbo rinkoje, skatinama kultūrinė integracija ir tarpkultūrinės kompetencijos ugdymu (Urbanovič, Wilkins, 2013). Todėl galima teigti, jog internacionalizacija atneša abipusę naudą ir universitetui, ir studentams.

Tačiau internacionalizacija gali sukelti ir sunkumų. Susiduriama su finansine rizika, nes investicijos į universiteto infrastruktūros ir personalo įgūdžių tobulinimą gali būti labai didelės, be to, internacionalizuotos programos gali nesulaukti tikimosi populiarumo, o galiausiai, tarptautines programas baigę studentai, ar net internacionalinių kompetencijų įgiję universiteto personalas gali pasirinkti užsienio darbo rinką. Taip pat, internacionalizacijai vis dar trukdo žemas užsienio kalbų mokėjimo lygis, stereotipizavimas bei rasizmas, o nepakankama studentų ir dėstytojų motyvacija kenkia studijų kokybei (Greblikaitė, Barynienė, Paužaitė, 2015). Remiantis pastarųjų metų tyrimais, nuotolinių studijų studentai yra labiau pažeidžiami, greičiau pasirenka sustabdyti ar nutraukti studijas, nes tuo pat metu derina studijas su darbu, šeima ar kitais įsipareigojimais (Samašonok, Žonych, 2020).

Remiantis Catherine Yan Gao (2019) atlikta internacionalizacijos analize, universitetų internacionalizavimo interpretacijos yra įvairios, tačiau internacionalizavimo svarba yra plačiai pripažinta, o internacionalizavimo mastas tapo instituciniu įsipareigojimu universitetuose. Nors universitetus internacionalizuoti skatina įvairūs motyvai ir ideologijos, tačiau pagrindinis interesas, bent jau geriausius mokslinius tyrimus atliekančiuose universitetuose, yra aukščiausios akademinės kompetencijos siekimas, aprėpiant ir tyrimus, ir mokymąsi, ir dėstymą.

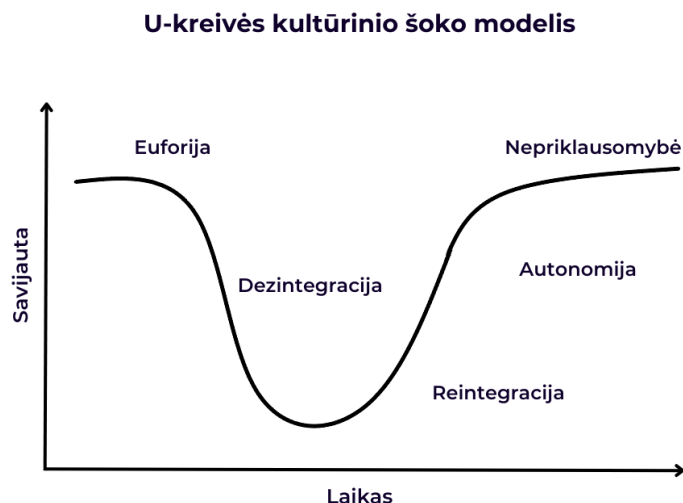
1.2. Kultūrinės adaptacijos modeliai, etapai ir jų ypatumai

Oklahomos mokslininkė Young Yun Kim buvo viena pirmųjų pradėjusių tyrinėti kultūrinės adaptacijos procesą. XX-to amžiaus septintajame dešimtmetyje pradėti tirti imigrantų, pabėgėlių ir tautinių mažumų patiriami adaptacijos sunkumai Jungtinėse Amerikos Valstijose suteikė Y. Kim empirinį pagrindą tarpkultūrinės adaptacijos teorijai. Pirmoji visapusiškai išdėstyta šios teorijos formuluotė buvo pateikta jos knygoje „Communication and Cross-Cultural Adaptation: An

Integrative Theory“ (1988).⁹ Šioje teorijoje tarpkultūrinė adaptacija apibrėžiama kaip prisitaikymo prie nepažįstamos kultūros procesas, kurio metu atsiskleidžia streso, prisitaikymo ir augimo dinamika – natūralus žmogaus polinkis pasiekti vidinę pusiausvyrą esant priešingoms aplinkos sąlygoms. Adaptacijos procesas paprastai prasideda fiziniais ir psichologiniais kultūrinio šoko simptomais, tokiais kaip bejėgiškumas, nerimas, namų ilgesys, depresija, sumišimas, dirglumas, izoliacija, netolerancija ir atsiribojimas.

Asmeniui persikėlus į kitą kultūrą arba svetimą šalį, jis neišvengiamai tampa atskirtu nuo savo įprasto gyvenimo tempo, rutinos, socialinio rato. Galimai atsiranda problemų tose srityse, kurios anksčiau buvo įprastos – apsipirkinėjimas, lankymasis pas gydytoją, kelionės viešuoju transportu ar taksi – visa tai taip pat netiesiogiai veda iki kultūrinio šoko. Kai kurie žmonės gali prisitaikyti prie naujos aplinkos ir gyvenimo būdo per trumpą prisitaikymo laikotarpį, kiti net ir visą savo viešnagės laiką naują aplinką laiko košmaru, atstumdami pagalbą ir vengdami susidūrimo su naujais iššūkiais. Laikantis tokio požiūrio, užsienyje gyvenantiems žmonėms sunku integruotis į priimančiųjų šalių kultūrą ir visuomenę.

Plačiausiai žinomas kultūrinės adaptacijos modelis yra U-kreivės modelis. Dar 1960-aisiais Kalervo Oberg išskyrė keturias pagrindines kultūrinio šoko stadijas: inkubaciją, krizę, atsigavimą ir visišką pasveikimą. Peter S. Adler vėliau patikslino Obergo išskirtas stadijas ir įvardijo jas kaip kontaktas, dezintegracija, reintegracija, autonomija ir nepriklausomybė.

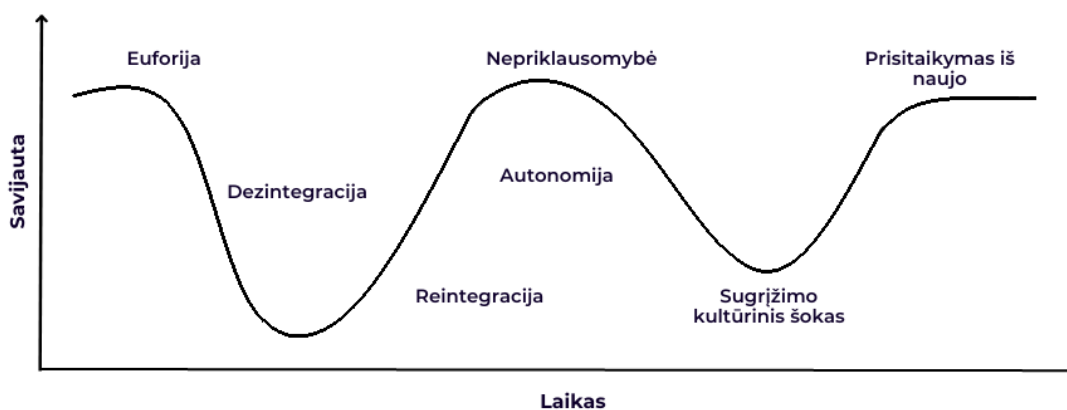
2 pav. U-kreivės kultūrinio šoko modelis. Sudaryta pagal P. S. Adler (1975)

⁹ Oficiali Oklahomos universiteto Komunikacijos departamento interneto svetainė:
<https://www.ou.edu/cas/comm/about/people/faculty/young-kim>

Pradinei kultūrinio šoko stadijai, paprastai vadinamai “medaus mėnesio” stadija, būdingas intensyvus jaudulys, susijęs su buvimu naujoje, neįprastoje vietoje. Dėl visų naujovių žmogus gali jausti euforiją ir susijaudinimą. Tačiau antrosios stadijos, vadinamos dezintegracija, metu, dėl šių skirtumų pradeda atsirasti nusivylimas ir stresas. Naujos informacijos, išpūdžių perkrova ir nuovargis daro įtaką ir socialiniams įgūdžiams, gali kilti sunkumų bendraujant. Šiame etape taip pat gali atsirasti nepasitenkinimas, nekantrumas, pyktis, liūdesys. Trečioji kultūrinio šoko stadija vadinama persiorientavimo arba prisitaikymo faze, kai pradeda ieškoti naujų būdų spręsti problemas, integruotis naujoje kultūroje. Ketvirtoji – autonomijos stadija – tai savarankiškumo ir didesnio pasitikėjimo etapas. Kai pasiekama autonomija, žmogus tampa mažiau linkęs nuolat lyginti aplinką, kurioje yra, su savo pradine namų aplinka. Paskutinė, vadinamoji nepriklausomybės stadija, pasiekama, kai žmogaus požiūris į savo naują aplinką tampa ramiu ir atsipalaidavusiu, ir jaučiasi galintis gyventi joje su pasitikėjimu. Žmogus gali palyginti savo naują aplinką su pradine namų kultūra, įvertinti abiejų kultūrų teigiamus ir neigiamus aspektus, neturėdamas išankstinių nusistatymų.

Kai kurie mokslininkai pratęsia P.S. Adlerio U-kreivės kultūrinio šoko modelį dar viena U-kreive – žmogui grįžus atgal į pradinę namų aplinką. Tai vadinama atvirkštiniu kultūriniu šoku.

Atvirkštinio kultūrinio šoko modelis

3 pav. Atvirkštinio kultūrinio šoko modelis. Sudaryta pagal Gullahorn ir Gullahorn (1963)

Atvirkštinį kultūrinio šoko (W-kreivės) modelį sukūrė Johnas ir Jeanne Gullahornai (1963). Grįžus į namų aplinką, vėl išgyvenamas „medaus mėnesio“ laikotarpis, kai atrodo, kad visi namų privalumai yra net geresni, nei prieš išvažiuojant. Susitikimai su senais draugais ir šeimos nariais daug įdomesni, pastebimi pokyčiai, įvykę per tą laiką, kol žmogus buvo išvykęs. Tačiau “medaus mėnesio” laikotarpis netrunka ilgai, nes kultūriniai skirtumai ir įtampa dėl sugrįžimo vis didėja.

Žmogui, kuris nesitiki streso sugrįžus, iššūkiai gali būti dar sunkesni, todėl jis patenka į atvirkštinio kultūrinio šoko duobę. Atvirkštinis kultūrinis šokas paprastai susideda iš dviejų dalių: idealizavimo ir lūkesčių. Pirmiausia, kai ilgesnį laiką praleidžiame užsienyje, mes atsimename geriausius prisiminimus apie namus, pašaliname blogus dalykus ir sukuriame idealizuotą praeities versiją. Antra, išėję iš mums pažįstamos aplinkos ir patalpinti į svetimą, klaidingai manome, kad mūsų ankstesnis pasaulis nepasikeitė. Tikimės, kad viskas išliks lygiai taip pat, kaip ir tada, kai juos palikome. Suvokimas, kad gyvenimas namuose dabar yra kitoks, kad pasaulis tęsėsi be mūsų, ir prisitaikymo prie šių naujų sąlygų procesas, sukelia diskomfortą ir stresą. Kiti atvirkštinio kultūrinio šoko simptomai Kai parvykėlis susidoroja su kultūriniais savo namų aplinkos skirtumais ir susitaiko su sugrįžimu, jis kopina aukštyn adaptacijos šlaitu ir vėl atgauna psichologinį stabilumą. Svarbu paminėti, kad tiek U-kreivės kultūrinio šoko modelis, tiek ir W-kreivės atvirkštinio kultūrinio šoko modelis atsikartoja ir vėlesnių mokslininkų darbuose bei naujausiuose tyrimuose tarpkultūrinės adaptacijos srityje.

Kitų užsienio mokslininkų tyrimai parodė, kad grįžusieji namo po viešnagės užsienyje patyrė atvirkštinį kultūrinį šoką arba psichologinius atvirkštinio kultūrinio šoko simptomus (Alandejani, 2013; Dettweiler ir kt., 2015). U. Dettweiler ir kt., (2015) atliko tyrimą apie Vokietijos studentų patirtį, sugrįžus po šešis mėnesius trukusios mokymosi programos užsienyje. 56 studentų apklausos išvados parodė, kad visi dalyviai patyrė atvirkštinį kultūrinį šoką. Kitame tyrime, aprašytame J. Alandejani (2013) daktaro disertacijoje, buvo nagrinėjamos šešių Saudo Arabijos docenčių, grįžusių į Saudo Arabiją po studijų Jungtinėje Amerikos Valstijose ir Jungtinėje Karalystėje, transformacijos istorijos. Šios atskleidė, kad visos tyrimo dalyvės grįžusios namo patyrė atvirkštinį kultūrinį šoką. Kai kurioms tyrimo dalyvėms neigiami atvirkštinio kultūrinio šoko simptomai buvo tokie stiprūs, kad net išsivystė depresija. Įprastai, atvirkštinio kultūrinio šoko simptomai pasireiškia sunkumais kalbant gimtąja kalba (jei gimtojoje šalyje retai kalbama anglų kalba), nuoboduliu grįžus į senąją kasdienybės rutiną, laikinųjų namų, kuriuose buvo gyventa išvykimo metu, ilgesiu, skeptiškumu žvelgiant į kultūrinius skirtumus bei jaučiantis nesuprastu ir atstumtu.¹⁰ Vieno iš naujausių tyrimų metu (Raja ir kt., 2023), tarptautiniai studentai, studijavę Kinijoje Covid-19 pandemijos laikotarpiu, apibūdino atvirkštinio kultūrinio šoko simptomus kaip labai varginančius: nuo buvimo grupės ar bendruomenės dalimi praradimo iki nevilties ir nerimo, kurį sukelia izoliacijos jausmas. Grįžę į gimtąsias šalis tarptautiniai studentai patyrė nusivylimą dėl to, kad prarado anksčiau ten turėtą socialinį tapatumą ir priklausymo tradicinei visuomenei jausmą.

---

¹⁰ Oficiali JAV tarptautinių mainų organizacijos „InterExchange“ interneto svetainė: <https://www.interexchange.org/articles/visit-the-usa/reverse-culture-shock/>

Kaip ir pradinio kultūrinio šoko atveju, šio reiškinio trukmė kiekvienam žmogui skiriasi, tačiau atvirkštinis kultūrinis šokas yra problematiškesnis ir žalingesnis nei kultūrinis šokas (Xia, 2009). Young (2014) teigė, kad atvirkštinis kultūrinis šokas gali būti sunkesnis nei kultūrinis šokas, nes asmenys, išvykę į užsienį, dažniausiai yra pasirengę skirtumams, su kuriais jie galimai susidurs, o grįžusieji iš užsienio gali to nenumatyti. Todėl grįžusieji jaučiasi sukrėsti, ir pradeda save įtikinėti, jog nebegalės prisitaikyti prie buvusios tėvynės. Taip pat, mokslininkė pabrėžia, jog kultūrinį šoką patyrę studentai gali prisijungti prie tarptautinių studentų organizacijų arba socialinių programų, kurios padeda užsienio studentams pažinti vieni kitus ir prisitaikyti gyvenant užsienyje. Tačiau nėra tokios programos, kuri padėtų užsienio studentams, kurie baigę studijas užsienyje grįžta dirbti į savo gimtąją šalį ir patiria atvirkštinį kultūrinį šoką.

Visiškai kitokius rezultatus gavo JAV mokslininkas Kurt Gray, apklausęs 81 JAV studentą, grįžusį iš tarptautinių mainų. Tyrimo metu buvo išsiaiškinta, jog studentai atvirkštinio kultūrinio šoko procesą vertina labiau teigiamai, nei neigiamai (Gray, 2014). Tyrimo metu dažniau pasitaikiusiomis ir intensyviausiai išgyventomis emocijomis buvo įvardytas pripažinimas, įkvėpimas, susijaudinimas, džiaugsmas, susidomėjimas, pasididžiavimas savimi ir prasiblaškymas. Welsh (2015) atliktame tyrime, kurio metu buvo tiriami įvairūs ilgalaikiai atvirkštinio kultūrinio šoko padariniai tarp 206 alumnų, buvo nustatyta, kad dauguma respondentų patyrė trumpalaikį atvirkštinio kultūrinio šoko poveikį, kuris laikui bėgant išsisklaidė, tačiau ilgalaikis atvirkštinio kultūrinio šoko poveikis neišliko. Tad nors atvirkštinis kultūrinis šokas gali sukelti neigiamas psichologines būsenas, tai dažniausiai yra laikinas fenomenas, kuris laikui bėgant išblėsta ir nebedaro įtakos. Dr. Panita Suavansri (2017) išskyrė keletą būdų, kaip lengviau išgyventi atvirkštinį kultūrinį šoką: kalbėtis su artimaisiais ir aplinkiniais apie savo patirtis ir išgyvenimus, nenutraukti veiklų ir hobijų, kuriais buvo užsiimama išvykus, rasti žmonių, kurie taip pat išgyvena atvirkštinį kultūrinį šoką ir supras grįžusiojo emocijas labiau nei kiti žmonės.

Maria Cristina Gonzalez (2000) pažvelgė į tarpkultūrinę adaptaciją kitu kampu ir sukūrė Keturių Sezonų modelį, kuris tapo unikalia etnografinė metodologija tiriant prisitaikymą prie įvairių kultūrų. Keturių Sezonų modelis yra pagrįstas metų laikais (pavasaris, vasara, žiema ir ruduo) ir sulygina unikalius gamtos pasaulio tempus ir ritmus su tarpkultūrine komunikacija. Autorė išskyrė „atsidavimą procesui ir tapimą tyrimo instrumentu“ vienu iš pagrindinių tikslų naudojant šį metodą. Šis modelis prasideda nuo *Pavasario*, kuris yra pasiruošimo metas, apimantis savęs ieškojimą ir savistabą, atsivėrimą privilegijai patekti į kitos kultūros gyvenimo pasaulį ir būti jame priimtam. *Vasara* – pasinėrimo į kultūrą metas, iššūkių kupinas, o kartais ir varginantis metas, gyvenant su netikrumu, diskomfortu, išbandant savo ribas, priimant kitą gyvenimo būdą. Galimas apmaudo jausmas, dėl realybei nesutapus su lūkesčiais arba rutinos bei komforto ilgesys. *Ruduo* yra derliaus

nuėmimo metas – kai individas pradeda suprasti kai kuriuos kultūrinius procesus, atsako į anksčiau nesuprastus klausimus, o, neaiškios, pusiau suformuotos įžvalgos pradeda įgauti aiškią formą. *Žiema*, kaip ir *Vasara*, yra sunkus metas, kai grumiamasi su atsakomybe, kaip perteikti kitiems savo naujus kultūrinius atradimus, kaip reprezentuoti balsus tų, kurie dalijosi savo gyvenimu ir kultūrinėmis žiniomis. Siekdami įgyti įžvalgų apie savo ir kitų kultūrinę adaptaciją iš kitos perspektyvos, Keturių Sezonų metodologija savo tyrimuose remiasi ir kiti mokslininkai.

Taigi, kultūrinė adaptacija gali būti analizuojama pasitelkiant įvairius modelius, tačiau universaliu ir populiariausiu išlieka U-kreivės kultūrinio šoko modelis. Įvairių mokslininkų atlikti tyrimai parodė, jog kultūrinis šokas gali turėti privalumų, tokių kaip įvairiapusiškos asmenybės formavimasis, naujų tarptautinių pažinčių užmezgimas, tarpkultūrinių skirtumų ir panašumų atpažinimas bei tolerancijos ugdymas, gebėjimas prisitaikyti prie svetimos aplinkos ir sąlygų. Tačiau šis reiškinys taip pat gali sukelti ir sunkumų, tokių kaip depresija, didžiulis stresas ir nerimas, netekties, nepripažinimo jausmas ir dvejonės dėl savo tapatumo, tarpasmeniniai keblumai dėl kultūrinių skirtumų.

1.3. Veiksniai, turintys įtakos tarpkultūrinei adaptacijai

JAV sociologijos profesorius Vincentas Tinto sukūrė teoriją, kuria nagrinėjo bendruomenių poveikį aukštųjų mokyklų studentų tobulėjimui ir pasiekimams (angl. *Individual Departure Theory in Higher Education*)¹¹. Šioje teorijoje teigiama, jog studentai dar iki įstojimo į aukštąją mokyklą turi sukaupę įvairių patirčių, kompetencijų ir vertybių ne tik švietimo, bet ir šeimos bei bendruomenės atžvilgiu. Tai leidžia daryti išvadą, kad tiek asmeniniai, tiek socialiniai įgūdžiai turės įtakos studento integracijai į aukštąjį mokslą. Anot Tinto, tam, kad sėkmingai baigtų pasirinktas studijas, studentams svarbu ne tik atkakliai mokytis, bet ir įsitraukti į studentišką gyvenimą - svarbi ne tik akademinė, bet ir socialinė integracija. Baker ir Siryk (1999) atitinkamai tęsė Tinto teoriją ir nustatė, jog akademinė ir socialinė integracija turi įtakos studijų rezultatams. Šie mokslininkai išskyrė keturias studentų integracijos kategorijas: akademinę, socialinę, asmeninio ir emocinio prisitaikymo bei prisirišimo. Akademinis prisitaikymas nurodo studento indėlį įvairiose su mokymusi susijusiose srityse, tokiose kaip motyvacija, mokymosi efektyvumas, ir pasitenkinimas akademine aplinka. Socialinis prisitaikymas apibūdina tai, kaip studentai tvarkosi su tarpasmeniniais-socialiniais poreikiais, tokiais kaip pažinčių užmezgimas, dalyvavimas bendrose veiklose arba grupiniuose projektuose. Asmeninio

---

¹¹ Tinto, V. (1987). *Leaving College: Rethinking the Causes and Cures of Student Attrition*. Chicago: University of Chicago Press. ISBN 978-0-226-80449-1

ir emocinio prisitaikymo lygis nurodo fizinius ir psichologinius sunkumus, patiriamus adaptacijos proceso metu. Tuo tarpu prisirišimo lygis parodo įsipareigojimą studijų tikslams. Baker ir Siryk įrodė, kad geriau asmeninio ir emocinio prisitaikymo, prisirišimo ir socialinėje kategorijose prisitaikę studentai pasiekia geresnių rezultatų akademinėje kategorijoje. Iš to galima daryti išvadą, kad norint pakelti bendrą aukštosios mokyklos studijų rezultatų lygį ir studentų pasitenkinimo studijomis rodiklį, reikia suteikti studentams tinkamas sąlygas ne tik mokytis ir tobulėti akademiškai, bet ir galimybes socializuotis, tapti grupinių projektų dalimi bei suteikti pagalbą patiriantiems sunkumų prisitaikant.

Knygos *Intercultural Communication in Contexts* autoriai Judith N. Martin ir Thomas K. Nakayama (2022) išskiria šešias **tarpkultūrinės komunikacijos dialektikas**, pagal kurias nagrinėjama tarpkultūrinė komunikacija: kultūrinė-individualioji, asmeninė-kontekstinė, skirtumų-panašumų, statinė-dinaminė, istorijos/praeities-dabarties/ateities ir privilegijų-trūkumų dialektika.

Kultūrinė-individualioji dialektika teigia, kad tarpkultūrinė komunikacija vienu metu yra ir kultūrinė, ir individuali. Kultūrinė komunikacija reiškia, kad žmonės dalijasi bendravimo modeliais su grupių, kurioms patys priklauso, nariais. Pavyzdžiui, penktos kartos italė amerikietė, kaip ir kiti jos šeimos nariai, linkusi bendraudama būti išraiškinga. Tačiau kai kurie jos komunikacijos ypatumai, pavyzdžiui, tai, kaip ji gestikuliuoja kalbėdamasi, yra visiškai individualūs (t. y. būdingi jai ir niekam kitam). Nagrinėjant tarpkultūrinę komunikaciją, dažnai aprašomi bendravimo modeliai, kurie, atrodo, kad yra susiję tik su priklausymu tam tikroms kultūrinėms grupėms, tačiau svarbu atminti, kad bendravimas visiems yra ir kultūrinis, ir individualus. Kultūrinė-individuali dialektika užfiksuoja sąveiką tarp elgesio, išmokto iš kultūrinės grupės, ir individualaus elgesio, kuris gali visiškai skirtis arba net prieštarauti kultūrinei komunikacijai. Ši dialektika itin pravarti, kai stengiamasi suprasti ir išvystyti santykius tarp skirtingų kultūrų bei atrasti kultūros normų išimtis.

Asmeninė-kontekstinė dialektika pabrėžia ryšį tarp mūsų asmeninių bendravimo modelių bei įvairių kontekstų įtakos. Kai kuriais atvejais bendravimo modeliai išliks tokie patys įvairiuose kontekstuose, tačiau kartais pasikeitus kontekstui žmonės pasitelkia konkrečius socialinius vaidmenis, kad suteiktų daugiau validumo norimai perteikti žinutei. Pavyzdžiui, amerikietė vadovė gali bendrauti su savo darbuotojais neformaliai ir atsipalaidavusi. Jei ji bus paaukštinta vadovauti skyriui savo įmonės biure Malaizijoje, ji galimai bendraus su naujais Malaizijos darbuotojais taip pat, kaip darė su darbuotojais Jungtinėse Valstijose. JAV yra priimtos normos, pagal kurias bendravimas darbo kontekste yra formalesnis nei asmeniniame kontekste, tačiau kitose šalyse darbinis santykius siekiama išlaikyti griežtai formalius. Remiantis G. Hofstede (1991), tokio tipo vadovo diskretiškumas neturėtų būti peržengtas Malaizijoje, kur galios atstumui yra skiriamas didesnis dėmesys. Taigi, nors amerikietė vadovė gali nežinoti, kaip prisitaikyti prie naujojo konteksto, nebent ji turi aukšto lygio

tarpkultūrinės komunikacijos kompetenciją, Malaizijos vadovai supras, kad tai yra atvejis, kai kontekstas gali turėti daugiau įtakos bendravimui nei asmeninės nuostatos.

Skirtumų-panašumų dialektika leidžia panagrinėti, kuo mes esame panašūs ir, tuo pačiu metu, kuo skiriamės nuo kitų. Kaip buvo minėta anksčiau, tarpkultūrinę komunikaciją lengva suvokti kaip „į kitą orientuotą“ bendravimą bei sukurti dichotomijas kaip „mes“ ir „jie“. Kai per daug susitelkiama į skirtumus, galimas suskaidymas grupės, kurios iš tikrųjų pasigilinus turi ir bendrų dalykų. Kai dėmesys per daug sutelkiamas į panašumus, esminius grupės viduje esančius skirtumus esame linkę minimizuoti arba ignoruoti. Ši tendencija akivaizdi diskusijoje apie lyčių skirtumus. Puikiu pavyzdžiu tampa J. Gray knyga „Vyrų kilę iš Marso, moterys – iš Veneros“ bei daugelis žiniasklaidos straipsnių bei TV laidų, kuriuose bandoma įrodyti, kokie skirtingi yra vyrai ir moterys, tačiau didžioji dauguma dabartinių lyčių ir sociologijos tyrimų rodo, kad nors vyrų ir moterų bendravimas skiriasi, panašumų tarp šių lyčių yra kur kas daugiau (Allen, 2011). Tik skirtumų pabrėžimas bendravime gali sukelti stereotipus ir išankstinius nusistatymus, paskatinti ignoruoti svarbius realius kultūrinius skirtumus. Todėl derėtų pabrėžti tiek panašumus, tiek skirtumus, kad požiūris į kitas kultūras nebūtų iškraipytas.

Statinė-dinaminė dialektika rodo, kad tarpkultūrinis bendravimas yra vienu metu statiškas ir dinamiškas – kai kurie kultūriniai komunikacijos modeliai išlieka santykinai pastovūs, o kiti kultūrų aspektai (ar asmeniniai individų bruožai) laikui bėgant keičiasi – yra dinamiški. Kultūrinės kategorijos, kurias daugelis laiko stabiliomis, pavyzdžiui, rasė ir lytis, per pastaruosius penkiasdešimt metų labai pasikeitė. Tačiau kai kurios kultūros vertybės laikui bėgant išlieka santykinai nuoseklios, o tai leidžia daryti tam tikras išvadas apie kultūrą (Martin ir Nakayama, 2022). Pavyzdžiui, prieš imigrantus nuteiktas požiūris tradiciškai buvo JAV kultūrinė konstanta, tačiau diskriminacijos grupės ir sąlygos laikui bėgant pasikeitė, todėl XX amžiaus sandūroje JAV paplitęs priešiškas airių ir italų imigrantams iš esmės išnyko ir gali pasitaikyti tik kuriuose pavieniuose žmonėse.

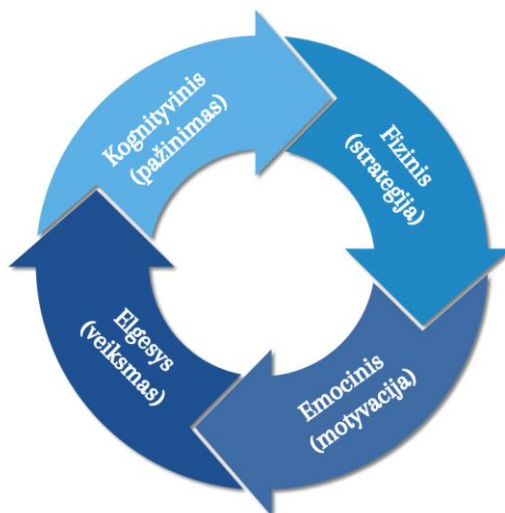
Istorijos/praeities-dabarties/ateities dialektika pabrėžia, kad norint suprasti tarpkultūrinį bendravimą, reikia vienu metu sutelkti dėmesį į praeitį ir dabartį. Viena vertus, turime žinoti šiuolaikinius įvykius ir aktualijas, kurios lemia skirtingų kultūrinių grupių žmonių sąveiką. Kita vertus, turime suvokti, kad istorija daro didelę įtaką šiuolaikiniams įvykiams, todėl turėtume į ją visada žvelgti ir per dabarties prizmę (Martin ir Nakayama, 2022). Remiantis būtent šia dialektika galima pažvelgti į Rusiją, kuri anksčiau matyta kaip carinės diktatūros valstybė, vėliau, kaip žiauri Sovietų Sąjungos imperija, tačiau taip pat ir tauta, turinti unikalią kalbą bei itin turtingą kultūrinį paveldą. Tačiau žvelgiant į dabartinius įvykius – tironišką Rusijos įsiveržimą ir besitęsiantį karą Ukrainoje, visi rusų meno kūriniai, laimėjimai ir tradicijos nebetenka prasmės vėl tapus šalimi agresore, o bet koks bandymas pateisinti ar garsinti Rusiją dabartiniame karo kontekste virsta

neadekvačiu. Todėl tarpkultūrinė komunikacija su Rusijos piliečiais, ypač palaikančiais dabartinio Rusijos prezidento V. Putino sprendimus, šiuo laikotarpiu tampa itin sudėtinga.

Privilegijų-trūkumų dialektika teigia, kad žmonės vienu metu gali būti privilegijuoti ir atsidurti nepalankioje padėtyje. Pavyzdžiui, daugelis turistų turi ekonominę privilegiją, nes gali sau leisti keliauti, tačiau kelionėse jie taip pat gali atsidurti nepalankioje padėtyje, jei nemoka vietinės kalbos. Taip pat galime vienu metu turėti ir privilegijų, ir trūkumų dėl lyties, amžiaus, rasės, socialinės ir ekonominės padėties ir kitų veiksnių. Nors yra žmonių, kuriuos galime vertinti, kaip visiškai privilegijuotus ir neturinčius trūkumų, tačiau, kai vertiname privilegijas ir nepalankias sąlygas kultūriniu lygmeniu, negalime leisti, kad atskiros išimtys atitrauktų dėmesį nuo akivaizdžių visuomenės grupių, kuriose vieni žmonės yra nepalankioje padėtyje, o kiti – privilegijuoti (Martin ir Nakayama, 2022).

Šios šešios tarpkultūrinės komunikacijos dialektikos primena, kad kultūra ir komunikacija yra sudėtingos sistemos, kurios susikerta ir keičiasi priklausomai nuo daugelio kontekstų. Geresnis visų šių dialektikų supratimas padeda žmonėms būti kritiškesniais mąstytojais ir kompetentingais komunikacijos specialistais nuolat besikeičiančiame pasaulyje.

Kitas kultūrinę adaptaciją tyrinėjantis modelis yra **kultūrinio intelekto (CQ) modelis**, kurį sukūrė dr. Christopher P. Earley ir dr. Soon Ang (2003) siekdami geriau suprasti kultūrinius skirtumus ir pagerinti tarpkultūrinę sąveiką. Earley ir Ang apibrėžia kultūrinį intelektą kaip gebėjimą efektyviai veikti įvairiose tarpkultūrinėse situacijose, išskirdami keturis esminius jo komponentus: kognityvinį, fizinį, emocinį ir elgesio.

4 pav. Kultūrinio intelekto (CQ) modelis. Sudaryta pagal C. P. Earley ir S. Ang (2003)

Kognityvinis komponentas apima kultūrinių skirtumų supratimą ir prisitaikymą prie jų. Pagrindinė tarpkultūrinės komunikacijos dalis yra žinios, kurias individas turi bendraudamas su

nepažįstamomis ir kitomis nei jo kultūromis. Svarbu žinoti, kaip kultūrinės interpretacijos, reikšmės ir simboliai gali paveikti elgesį ir požiūrį. Fizinis komponentas apima neverbalinio bendravimo skirtumus, tokius kaip kūno kalba ir veido išraiškos. Šio žingsnio metu įgytos tarpkultūrinės žinios panaudojamos kuriant tam tikrą elgesio strategiją, kuri ne tik parodytų individo tarpkultūrinę kompetenciją, bet ir padėtų iš anksto pasirengti skirtingoms situacijoms, kuriose išryškėja tarpkultūriniai skirtumai. Emocinis komponentas apima savo emocijų suvokimą ir valdymą. Tai individo gebėjimas atkreipti dėmesį į tarpkultūrinius veiksnius, turinčius įtakos jo paties reakcijoms, susilaikymas nuo vertinimų ir šališkumo, veržlumas ir motyvacija keistis ir tobulėti. Elgesio komponentas apima individo elgesio pritaikymą prie kultūrinės aplinkos ir konteksto. Tai apima lankstų atsakymų repertuarą, tinkantį įvairioms situacijoms, tačiau nekeičiant savo asmeninių savybių. Manoma, kad asmenys, turintys stiprų motyvacinį komponentą, yra labiau linkę mokytis naujos kultūros ir turi didesnę saviveiksmingumą prisitaikyti prie įvairių kultūrų. Asmenys, turintys stiprų elgesio komponentą, gali tinkamai naudoti kalbas, gestus, veido išraiškas ir net kūno kalbą bendraudami tarp skirtingų kultūrų (Luo ir Zhang, 2021). Kultūrinio intelekto modelis gali būti naudojamas tarptautinėse organizacijose siekiant užmegzti ryšius su klientais ir partneriais iš skirtingų kultūrų, taip pat, švietime siekiant sukurti tolerantiškas ir kultūriškai jautrias bendruomenes. Alifuddin ir Widodo (2022) tyrimas parodė, kad kultūrinis intelektas prisideda prie asmenų, grupių ir organizacijų gyvenimo kokybės: kultūrinis intelektas daro didelę įtaką tarpasmeniniam bendravimui, teigiamam psichologiniam kapitalui (gebėjimui valdyti sudėtingas situacijas) bei savanoriškam asmens įsipareigojimui atlikti tam tikras užduotis organizacijoje. Taigi, galima teigti, jog C. P. Earley ir S. Ang sukurtas kultūrinio intelekto modelis padeda žmonėms geriau suprasti kitas kultūras per keturis minėtus komponentus tam, kad komunikacija ir darbas daugiakultūre aplinkoje vyktų sklandžiau ir efektyviau.

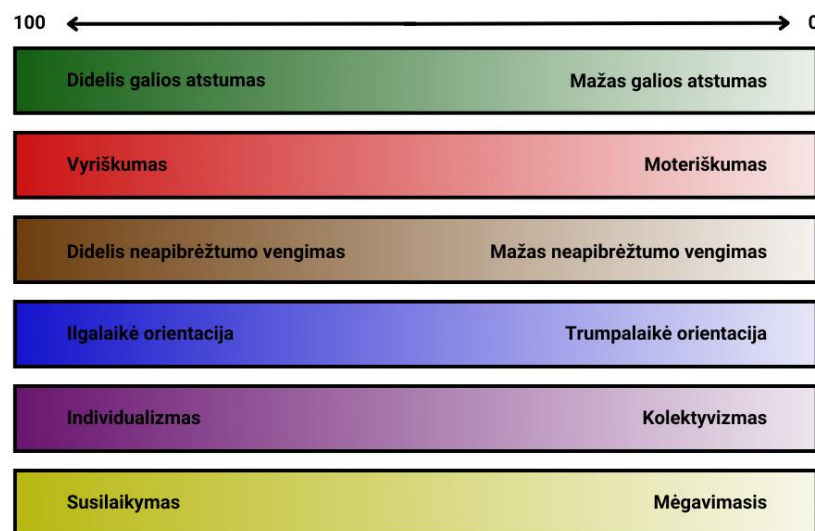
Kultūrinis intelektas yra glaudžiai susijęs su Babikerio **kultūrinės distancijos indeksu** (CDI), kuriuo pasitelkiant taip pat galima tyrinėti kultūrinius skirtumus tarp gimtosios ir naujosios kultūros. Pasak Babikerio, kultūrinės distancijos indeksas padeda nagrinėti “konkrečius kasdienio gyvenimo aspektus, taip pat bet kurių dviejų kultūrų vietinius papročius ir aplinką” pagal tai, kaip toli abi šalys yra nutolusios geografiškai (Babiker, Cox, & Miller, 1980). Kultūrinės distancijos indeksas apima kultūrų skirtumų fiksavimą tokiose srityse kaip klimatas, kalba, religija, apranga, išsilavinimo lygis, materialinis komfortas, šeimyninė padėtis, kiti santykiai, elgesio standartai, taisyklės ir papročiai. Kuo daugiau panašumų turi gimtoji kultūra su naująja kultūra, tuo sėkmingesnis bus tarpkultūrinės adaptacijos procesas (Taušova, Bender, Dimitrova ir van de Vijver, 2019). Pavyzdžiui, Galchenko ir van de Vijver (2007) atlikto tyrimo, kuriame dalyvavo 168 studentai atvykę studijuoti į Maskvą iš Kinijos, Šiaurės Korėjos, Centrinės Afrikos bei buvusių Sovietų Sąjungos šalių, metu buvo patvirtinta

hipotezė, kad didesnis kultūrinis atstumas tarp gimtosios ir naujosios kultūros apsunkina psichologinį ir sociokultūrinį prisitaikymą: studentai atvykę iš Kinijos ir Šiaurės Korėjos pranešė patyrę didžiausią kultūrinę distanciją ir mažiausią prisitaikymo lygį, o studentai iš posovietinių šalių ir (šiek tiek mažesniu mastu) Afrikos pranešė apie ženkliai mažesnę kultūrinę distanciją ir didžiausią prisitaikymo lygį. Tačiau ir atvykėliai iš tos pačios kultūros adaptuojasi nevienodai sėkmingai, tai sąlygoja ir asmeninės charakteristikos. C. Letts (2012) naudodamasi kultūrinės distancijos indeksu, atliko tyrimą su 45 Kinijos studentais, atvykusiais studijuoti į JAV. Tyrimo metu, išryškėjo keletas tiriamųjų įvardytų atributų, kurie turi įtakos tarpkultūrinei adaptacijai, tokių kaip kalba, maistas, studijų išlaidos ir laisvalaikis. Tiriamieji pastebėjo, kad tokie kultūrinės distancijos indekso atributai kaip klimatas, modernumas, susitikinėjimas ieškant antrosios pusės ir pagarba vyresnio amžiaus žmonėms neturi aiškaus skirtumo tarp kultūrų, tai yra – pagal šiuos atributus, gimtoji kultūra beveik nesiskiria nuo naujosios kultūros. Kadangi C. Letts vykdė kokybinį tyrimą, tai leido jai sužinoti, jog tyrimo dalyviai išskyrė ir naujus kultūrinius skirtumus, lyginant Kinijos ir JAV kultūras, tai buvo gyvenimo būdas, švietimo svarba, transportas, seksualumas ir politika. Demes ir Geeraert (2014) atliko tyrimą, kurio metu tuos pačius kultūrinės distancijos elementus matavo pasitelkdami skirtingas skales: Glaustą sociokultūrinės adaptacijos skalę (BSAS) ir Glaustą suvokiamos kultūrinės distancijos skalę (BPCDS). Tam, kad būtų galima atskirti rezultatus, apklausos klausimai buvo suformuoti žvelgiant per skirtingas perspektyvas, pavyzdžiui, BSAS anketos dalyvių buvo paprašyta „Pagalvokite apie gyvenimą [priimančiojoje šalyje]. Kaip lengva ar sunku jums prisitaikyti prie [tiriamą elementą]“, tada įvertinkite šiuos 12 elementų 7 balų *Likert* tipo skalėje nuo “1 = labai sunku” iki “7 = labai lengva”. BPCDS dalyvių buvo klausiama taip: „Pagalvokite apie [gimtąją šalį] ir [priimančiąją šalį]. Jūsų nuomone, kuo šios dvi šalys skiriasi ar yra panašios pagal [tiriamą elementą]“, tada įvertinkite elementus skalėje nuo “1 = labai panašus” iki “7 = labai skiriasi”. Tokiu būdu buvo siekiama išsiaiškinti, koku lygmeniu sociokultūrinė adaptacija ir suvokiama kultūrinė distancija yra susijusios tarpusavyje. Apklausus 1929 atvykėlius iš 46 skirtingų užsienio šalių, tyrimo išvados parodė, jog didesnė suvokiama kultūrinė distancija vedė prie žemesnio prisitaikymo lygio. Didelę suvokiamą kultūrinę distanciją nurodę tiriamieji jautė stresą ir nerimą, žemesnę savigarbą ir pasitenkinimą gyvenimu (Demes ir Geeraert, 2014) Taip pat toks tyrimo metodas, kai dvi skirtingos skalės naudoja tuos pačius elementus, daro šio tyrimo išvadas daug skaidresnes ir leidžia gerai įvertinti, koks yra tikrasis ryšys tarp suvokiamos kultūrinės distancijos ir realios sociokultūrinės adaptacijos.

Panašus, tačiau konkretesnis ir efektyvesnis būdas nagrinėti tarpkultūrinę komunikaciją, ne tik komunikacijos, bet ir psichologijos bei sociologijos moksluose, yra pasitelkiant Geert Hofstede **kultūrinių dimensijų teoriją**. Profesorius G. Hofstede pradėjo tarpkultūrinius tyrimus dar XX amžiaus šeštajame dešimtmetyje, analizuodamas didelę darbuotojų vertės balų duomenų bazę,

surinktą IBM kompanijos 1967–1973 m.¹² Duomenys apėmė daugiau nei 70 šalių, iš kurių Hofstede pirmiausia naudojo 40 šalių, kuriose buvo didžiausia respondentų grupė, o vėliau analizę išplėtė į 50 šalių ir 3 regionus. 2010 m. išleistoje G. Hofstede, Gert Jan Hofstede ir M. Minkov knygoje *Cultures and Organizations: Software of the Mind* pateikiami tyrimų duomenys iš 76 šalių, iš dalies remiantis anksčiau atliktų IBM tyrimų duomenimis bei skirtingų mokslininkų įžvalgomis ir plėtiniais.¹³

Hofstede kultūrinių dimensijų teoriją sudaro 6 dimensijos: galios atstumas, vyriškumas-moteriškumas, neapibrėžtumo vengimas, ilgalaikė-trumpalaikė orientacija, individualizmas-kolektyvizmas, mėgavimasis-susilaikymas.

5 pav. Hofstede kultūrinių dimensijų teorija. Sudaryta pagal G. Hofstede, G. J. Hofstede ir M. Minkov (2010)

Galios atstumo dimensija rodo skirtumą tarp didelio galios atstumo ir mažo galios atstumo kultūrų. Didelio galios atstumo kultūroms būdingi didesni hierarchiniai skirtumai tarp individų, atsižvelgiant į tokius rodiklius kaip amžius, lytis, karta ir statusas. Tai reiškia, kad didelio galios atstumo kultūrose valdžia yra labiau centralizuota, o statusas ir rangas yra labai vertinami. Skirtingai nuo vertikalių, autoritarinių santykių paplitimo didelio galios atstumo kultūrose, mažo galios atstumo kultūrose būdingi daug horizontalesni tarpasmeninės sąveikos būdai. Kultūrinių dimensijų tyrimai įvairiose pasaulio šalyse leido kiekybiškai įvertinti kelių šalių galios atstumo balus. Pavyzdžiui, Kanados galios atstumo balas yra 39, palyginus su Rumunijos - 90 balų (čia ir toliau - kultūrų

¹² Tarptautinės organizacijos, konsultuojančios kultūriniais klausimais remiantis Hofstede teorijomis, oficiali interneto svetainė: <https://www.hofstede-insights.com/models/national-culture/>

¹³ Hofstede, G., Hofstede, G. J., Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. 3rd ed. Boston, MA: McGraw-Hill.

įvertinimai pagal Hofstede's Globe). Tai reiškia, kad statuso ir rango skirtumai Kanadoje yra mažiau svarbūs, tačiau jie turi daug didesnę įtaką Rumunijos kultūrinei ir vertybių sistemai.

Vyriškumo-moteriškumo dimensijos vyriškumo pusė reiškia pirmenybę pasiekimams, didvyriškumą, pasitikėjimą ir materialų atlygį už sėkmę, tokia kultūra apskritai yra konkurencingesnė. Jos priešingybė, moteriškumo dimensija, reiškia pirmenybę bendradarbiavimui, kuklumui, rūpinimuisi silpnaisiais ir gyvenimo kokybe. Chen ir Starosta (2005) šią dimensiją apibūdina kaip „stereotipiskų vyriškų ir moteriškų bruožų vyravimą lygi kultūroje“, kai tikimasi, jog vyras bus ryžtingas, ambicingas ir konkurencingas, o moteris bus palaikanti, šeimyniška ir pagarbi. Vyriškomis kultūromis pagal Hofstede teoriją yra laikoma Japonija (95), Vengrija (88) ir Italija (70), o moteriškomis kultūromis laikomos skandinavų šalys – Švedija (5), Norvegija (8) ir Danija (16).

Neapibrėžtumo vengimo dimensija matuoja, kiek kultūra gali priimti dviprasmiškas situacijas ir toleruoti netikrumą dėl ateities. Kultūros, kuriose itin vengiama neapibrėžtumo, dažniausiai yra tradicinės, pirmenybę teikia išbandytiems metodams ir stabilumui, o ne pokyčiams ar naujovėms. Pavyzdžiui, Lenkijos neapibrėžtumo vengimo balas yra 93, o Indijos – 40. Taigi, Indijos kultūra yra labiau linkusi rizikuoti, nei stabilumą vertinanti nei Lenkijos kultūra.

Aukštą balą **ilgalaikės orientacijos dimensijoje** turinčioms kultūroms būdingas taupumas, atkaklumas ir noras savarankiškai pasiekti tikslą, o trumpalaikės orientacijos kultūros centruojasi ties momentinio pasitenkinimo troškimu (Dainton & Zelle, 2011). Taip pat, trumpalaikės orientacijos kultūros aukština praeitį, stabilumą, nacionalizmą ir sėkmę, o ilgalaikės orientacijos kultūrose akcentuojama ateitis, prisitaikymas, internacionalizmas ir pastangos (Hofstede, 2010). Vertinant pagal šią dimensiją, Lietuva (82 balai) atsiduria prie ilgalaikės orientacijos kultūrų, o Airija (24 balai) – prie trumpalaikės orientacijos kultūrų.

Individualizmas reiškia „socialinį mentalitetą, kuris orientuojasi į individą, vertina ir pripažįsta asmeninius pasiekimus bei skatina savarankišką mąstymą ir sprendimų priėmimą“ (Hofstede, 2010). Kultūrinių dimensijų tyrimai Jungtinėse Valstijose rodo labai aukštą individualizmo balą (91), o Pietų Korėjoje – tik 18 balų, todėl galima daryti išvadą, jog Pietų Korėjoje vyrauja kolektyvistinė kultūra. Tai reiškia, kad šių dviejų kultūrų atstovai į tokius klausimus kaip šeimos įsipareigojimai ir asmeniniai pasirinkimai gali žiūrėti iš labai skirtingų perspektyvų.

Vėliausiai iš visų, 2010-aisiais, kartu su tarpkultūrininku Michael Minkov atrasta, aprašyta ir prie Hofstede kultūrinių dimensijų pridėta **mėgavimosi-susilaikymo dimensija** rodo, kaip laisvai kultūra leidžia tenkinti pagrindinius žmogaus troškimus, susijusius su mėgavimusi gyvenimu ir linksmybėmis. Iš esmės, kultūros, turinčios aukštus balus šioje dimensijoje, labiau vertina laimės siekimą, palyginti su kultūromis, kurios yra linkusios į santūrumą ir suvaržymą – jose daugiau dėmesio skiriama pasitenkinimo slopinimui ir žmonių elgesio bei elgesio reguliavimui, vyrauja

griežtesnės socialinės normos. Tyrimai, susiję su šia dimensija, atskleidė vos 4 balus Egipte, 20 balų Rusijoje, 72 Ganoje ir net 97 balus Meksikoje.

Profesorius Geert Hofstede atliko vieną išsamiausių tyrimų, paaiškinančių, kokią įtaką kultūra daro vertybėms organizacijose. Šio tyrimo taikymas visame pasaulyje naudojamas tiek akademinėje, tiek profesinėje aplinkoje.

2. UŽSIENIO STUDENTŲ, STUDIJAVUSIŲ MRU IR VILNIUS TECH UNIVERSITETUOSE, SOCIOKULTŪRINIŲ PATIRČIŲ TYRIMAS

Tyrimo metodika. Kadangi šio magistro baigiamojo darbo tikslas yra ištirti užsienio studentų tarpkultūrinės patirtis bei atskleisti problemas ir iššūkius, su kuriomis užsienio studentai susiduria studijuodami Lietuvoje, pirmoji tikslo dalis buvo pasiekta atliekant literatūros šaltinių analizę, o antroji bus ištirta atliekant empirinį tyrimą. Siekiant išanalizuoti užsienio studentų sociokultūrinės patirtis adaptacijos proceso Lietuvos universitetuose metu buvo atliktas kokybinis tyrimas – struktūruoto interviu būdu buvo apklausta 10 užsienio studentų. Šia tyrimo metodologine prieiga tikimasi gauti gilesnius atsakymus, konkrečius situacijų pavyzdžius ir įžvalgas apie studentų sociokultūrinės patirtis. Interviu atliktas dviejose aukštosiose mokyklose – Mykolo Romerio universitete ir Vilnius Tech universitete. Šia apklausa buvo siekiama suprasti pagrindines užsienio studentų problemas, kurios jiems iškyla studijuojant MRU arba Vilnius Tech universitetuose. Atvejo analizės būdu siekiama sužinoti, kokie veiksniai turi įtakos užsienio studentų adaptacijos procesui Lietuvoje, ar per dešimtmetį jie pasikeitė nuo anksčiau kitų mokslininkų išskirtų veiksnių. Taip pat siekiama ištirti namų ilgesio įtaką užsienio studentų gyvenimo kokybei bei sociokultūrinių patirčių Lietuvoje įtaką užsienio studentų nuomonei apie šią šalį.

Kokybinei apklausai buvo naudojamas paruoštas klausimynas anglų kalba (žr. priedus). Klausimyną sudaro 35 atviri klausimai, suskirstyti į 4 dalis, pagal šias temas: kalba, tradicijos, laisvalaikis, universitetas. Jais siekiama sužinoti kaip užsienio studentai, atvykę studijuoti į MRU ir Vilnius Tech universitetus, reaguoja susidūrę su tokiomis problemomis, kaip kalbos barjeras, kultūrų skirtumai, namų ilgesys ir kt. Formalizuoto tipo individualūs interviu buvo atlikti gyvai arba nuotoliniu būdu, pasirinktinai pagal tiriamųjų galimybes, 2023 m. vasario-balandžio mėnesiais. Nuotoliniu būdu apklausiamiems užsienio studentams interviu klausimai buvo išsiųsti *Google Docs* formatu – kadangi klausimynas gan platus, pildydami apklausą tokiu būdu tiriamieji turėjo neribotą laiką skirtą atsakyti į klausimus, o tyrėjas turėjo galimybę realiu laiku sekti, kaip pildomi klausimynai. Tyrimo duomenys analizuojami aprašomuoju būdu, taikant tradicinę kokybinę turinio analizę.

Tiriamieji. Sociodemografinės informantų charakteristikos. Tyrimo metu taikyta tikslinė atranka – buvo apklausti 10 užsienio studentų: 5 užsienio studentai, pastarųjų vienerių metų laikotarpyje studijavę Mykolo Romerio universitete ir 5 užsienio studentai, pastarųjų vienerių metų laikotarpyje studijavę Vilnius Tech universitete. Tiriamųjų studijavimo Lietuvos universitetuose trukmė – nuo 6 mėnesių iki 2 metų. Pagal lytį tiriamieji taip pat parinkti tolygiai: 5 vyrai (Arthur,

Francesco, Jonathan, Irakli, Mikk) ir 5 moterys (Aisha, Alexa, Dora, Hannah, Zoe). Tiriamųjų amžius – nuo 22 metų iki 29 metų: Aisha 25 m., Alexa 25 m., Arthur 24 m., Dora 24 m., Francesco 27 m., Hannah 23 m., Irakli 25 m., Jonathan 22 m., Mikk 29 m., Zoe 23 m. Demografinių klausimų skytyje buvo prašoma nurodyti ir šeimyninę padėtį – visi respondentai atsakė, jog yra nesusituokę. Pagal gimtąją šalį, 7 tiriamieji yra atvykę iš Europos šalių, tokių kaip Jungtinė Karalystė, Vokietija, Italija, Vengrija, Estija, Olandija. Kiti trys tiriamieji atvyko mokytis Lietuvoje iš Pietų Korėjos, Sakartvelo ir Turkijos.

Surinkti duomenys apdorojami išskiriant pasikartojančius šablonus, kategorizuojant duomenis pagal tiriamas kategorijas, išskiriant kritinius incidentus (konkrečių situacijų pavyzdžius). Duomenų analizei racionali pagrindą suteikia rėmimasis kitų mokslininkų pamatinėmis teorijomis, kurios yra naudojamos kaip tyrimo analizės gairės – naudojama ne tik indukcija (rėmimasis tyrimo duomenimis), bet ir dedukcija (rėmimasis pasirinktomis teorinėmis priegomis). Vienas iš tyrimo ribotumų – nedidelė tiriamųjų imtis. Atliekant panašų arba plečiant esamą tyrimą, galima domėtis didesnio tiriamųjų skaičiaus įžvalgomis iš skirtingų regionų bei tarpusavyje lyginti juos. Tokiu būdu būtų gauti platesnio spektro ir detalesni duomenys apie užsienio studentų sociokultūrines patirtis Lietuvoje. Antras tyrimo ribotumas yra tiriamųjų atvirumo stoka, dalinantis neigiamomis patirtimis gyvenant Lietuvoje. Buvo pastebėta, jog kai kurie tiriamieji buvo linkę dalintis tik teigiamais išgyvenimais, interviu metu jie vengė lyginti Lietuvą su savo gimtąja šalimi. Daroma prielaida, jog užsienio studentai nenorėjo sugadinti savo įspūdžių ir atsiminimų apie viešnagę Lietuvoje atsimindami nemalonas situacijas. Tačiau, nereikia atmesti galimybės, jog tiriamieji galėjo ir nesusidurti su nemaloniomis situacijomis Lietuvoje arba dėl savo asmeninių savybių ar temperamento nesusidurti su neįsiminė neigiamas emocijas sukėlusią įvykių.

2.1. Užsienio studentų sociokultūrinės patirtys gyvenant Lietuvoje

W. Gebregergis (2018) išskyrė 7 faktorius, pagal kuriuos galima vertinti ir sistemizuoti tarpkultūrinės adaptacijos įtaką individams: lytis, amžius, šeimyninė padėtis, finansinė parama, išsilavinimo lygis, kalbos barjeras bei ankstesnė kelionių patirtis ir santykiai su vietiniais studentais. **Lyties** ir kultūrinio streso klausimas nėra gerai ištirtas, o išvados dažnai prieštarauja vienos kitoms. Pavyzdžiui, M. Ayoob, T. Singh ir M. Jan (2011) ištyrė 114 vyrų ir 105 moteris iš Šiaurės Indijos Kašmyro regiono, studijuojančius skirtinguose universitetuose ir kolegijose Centrinėje Indijoje (Bhopalio mieste). Tyrimo rezultatai parodė reikšmingą skirtumą tarp vidutinių vyrų ir moterų kultūrinio streso balų – studentės moterys patyrė ženkliai didesnę kultūrinį stresą, palyginti su

studentais vyrais, pranešė apie prastą bendrą sveikatos būklę dėl socialinės aplinkos pasikeitimo, taip pat buvo išskirtas nerimas, nemiga, depresija, ko neįvardijo studentai vyrai. Kita vertus, yra atlikta tyrimų, kurių metu buvo nustatyta, kad nuo kultūrinių sunkumų labiau kenčia vyrai – Lui ir Rollock (2012) tyrimas parodė, kad Pietų Azijos imigrantai vyrai atvykę į JAV patyrė didesnę stresą, susijusį su akultūracijos iššūkiais ir diskriminacija, kuris vėliau turėjo ir neigiamų psichologinių pasekmių, nei moterys. Tačiau dažnai tyrimuose nustatoma, kad lytis neturi reikšmingo ryšio su kultūriniu stresu (Mustaffa ir Ilias, 2013), tad kiekvienas atvejis yra unikalus. **Amžius** taip pat yra vienas iš demografinių rodiklių, turinčių įtakos kultūriniam stresui. Pasak J. W. Berry (1997), jaunesni asmenys susiduria su minimaliais kultūriniais sunkumais, nes yra lankstesni ir atviresni integracijai į naują kultūrą. Tačiau Yeh ir Inose (2003) teigia, kad dėl savo psichologinio ir emocinio nebrandumo jauni žmonės yra labiau pažeidžiami kultūrinio streso nei subrendę ir gyvenimiškos patirties turintys vyresnio amžiaus žmonės. Šie visiškai skirtingi rezultatai rodo, kad amžiaus ir kultūrinio streso ryšys taip pat nėra gerai ištirtas, tai pagrindžia ir naujų mokslinių tyrimų šia tema stoka. Šiame tyrime, lytis ir amžius nėra įtaką darantys tyrimo rodikliai, kadangi siekiama ištirti tarpkultūrinės adaptacijos veiksnius ir padarinius užsienio studentams. Autorės nuomone, tam, kad būtų ištirta tiriamųjų amžiaus ir lyties reikšmė kultūrinei adaptacijai, reikėtų didesnės tyrimo imties, t.y. turėtų būti atliktas kiekybinis tyrimas.

Šeimyninė padėtis turi didelę įtaką kultūriniam stresui. Nelson (2015) atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad susituokę asmenys patiria mažesnę kultūrinio streso lygį, palyginus su nesusituokusiais ar išsiskyrusiais užsieniečiais persikėlusiais į kitą šalį. Asmenų patiriamo kultūrinio streso lygiui įtakos turi ir jų santykių su sutuoktiniu (-e) kokybė – kai poroje palaikomi teigiami santykiai, atvykusieji patiria mažesnę stresą lygį. Kita vertus, Uhane, Kinijoje atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad buvimas nesusituokus gali veikti lyg apsauginis veiksnys užsienio studentams studentams – palyginus su susituokusiais užsienio studentais, nesusituokę studentai įvardijo galintys skirti daugiau laiko sėkmingam prisitaikymą prie naujos kultūros ir aplinkos (Yu ir kt., 2014). Rodriguez, Helms, Supple ir Hengstebeck (2014) atliktas empirinis tyrimas atskleidė, kad ryšys tarp kultūrinės adaptacijos ir šeimyninės padėties neturėjo įtakos kultūrinio streso poveikiui meksikiečių kilmės tyrimo dalyviams persikėlusiems gyventi į JAV. Visi šio magistrinio darbo empiriniame tyrime dalyvavę užsienio studentai yra nesusituokę. Šios išvados rodo, kad šeimyninė padėtis gali turėti arba neturėti įtakos kultūrinei adaptacijai, tačiau norint gauti visapusiškus tyrimo duomenis, į šį faktorių turėtų būti atsižvelgta.

Finansiniai sunkumai yra vienas iš veiksnių, turinčių įtakos užsienio studentų patiriamiesiems kultūriniais iššūkiams. Pagal finansinę paramą studentai gali būti skirstomi į stipendiją arba valstybės finansuojamą studijų vietą gaunančius studentus ir savarankiškai už studijas mokančius

studentus. Nors šiuo klausimu trūksta empirinių tyrimų, Akhtar ir Kröner-Herwig (2015) pastebėjo, kad studentai negaunantys finansinės paramos patiria daugiau kultūrinio streso nei stipendiją gaunantys studentai. Autorės atlikto tyrimo metu paaiškėjo, jog tik 4 iš 10 tyrime dalyvavusių užsienio studentų studijų Lietuvos universitetuose metu bandė susirasti arba susirado darbą tam, kad gautų papildomų pajamų. Užsienio studentų nuomone, darbas trukdo patirti pilnavertišką studijų mainų patirtį ir įsitraukti į visas norimas veiklas bei renginius. 6 užsienio studentai atsakė, jog gavo finansinę paramą arba stipendiją iš universiteto, o kai kurie studentai pabrėžė, jog tokia finansinė pagalba buvo didelė paskata keliauti studijuoti kitoje šalyje. 7 tyrimo dalyviai taip pat nurodė, jog patogiam gyvenimui Lietuvoje turėjo sukaupti santaupų arba juos nuolat finansiškai rėmė šeimos nariai. Interviu metu keletas tyrimo dalyvių atskleidė, jog taupymas arba riboti finansiniai ištekliai neleido jiems aplankyti kitų Lietuvos miestų arba keliauti į kitas užsienio šalis, kol studijavo ir gyveno Lietuvoje. Taigi, užsienio studentų įžvalgos rodo, kad nepaisant paramos šaltinio, nepakankama finansinė padėtis gali trukdyti sėkmingai prisitaikyti ir visapusiškai pažinti šalies kultūrą. Tačiau, esant nepakankamiems finansiniams ištekliams, bandymas susirasti darbą gali tapti keblia situacija, kadangi užsienio studentai vieši Lietuvoje ribotą laiką ir nekalba lietuvių kalba, o bandymas suderinti šią papildomą veiklą su studijų tvarkaraščiu ir laisvalaikiu, gali pakenkti mokymosi kokybei bei kultūrinei adaptacijai.

Dauguma tyrimų teigia, kad kalbos sunkumai yra neigiamai susiję su kultūriniu stresu, tai yra, studentai, turintys gerus priimančiosios šalies kalbos įgūdžius, geriau prisitaiko prie naujos aplinkos ir patiria mažiau kultūrinių iššūkių. Mokymasis anglų kalba, kuri nėra gimtoji, įvairiakalbiams studentams gali tapti kliūtimi, apriboja tiek dalyvavimą aktyviame mokymosi procese, tiek medžiagos supratimą. Kalbos mokėjimas ir jo įtaka adaptacijai ir akademiniam pasiekimams sulaukia bene daugiausiai tyrinėtojų dėmesio (Grebliauskienė, 2019). Mustaffa ir Ilias (2013) atlikto tyrimo metu paaiškėjo, jog **kelionių patirtis ir užsienio kalbų įgūdžiai** atlieka svarbų vaidmenį tarpkultūrinės adaptacijos procese. Ištyrus 187 užsienio studentus Malaizijos Utara universitete, rezultatai parodė, jog užsienio studentai įvertinę savo anglų ir malajų kalbos įgūdžius kaip gerus ar vidutiniškai gerus lengviau prisitaikė prie naujos šalies ir jos kultūros lyginant su užsienio studentais minėtų kalbų įgūdžių lygį įvertinusius kaip prastus. Kalbant apie ankstesnę kelionių patirtį, to paties tyrimo išvados parodė, kad anksčiau užsienyje keliavę studentai patyrė mažiau kultūrinių sunkumų adaptacijos proceso metu. Užsienio studentų adaptacijos Lietuvos universitetuose tyrimo metu visi respondentai įvardino kalbos barjerą, kaip vieną iš sunkumų studijuojant Lietuvoje. Užsienio studentams buvo sunku susikalbėti su lietuviais, nekalbančiais arba mažai kalbančiais anglų kalba. Tai vedė prie kitų sunkumų – apsiperkant prekybos centre, prašant pagalbos orientuojantis mieste, vienas iš respondentų išskyrė, jog patyrė nepatogumų lietuviškame kino teatre, nes žiūrint filmus nėra pateikiami subtitrai

anglų kalba. Tyrimo dalyviai taip pat buvo paprašyti įvardyti savo kelionių patirtį. Pusė visų tiriamųjų atsakė, jog prieš atvykdami studijuoti į Lietuvą buvo aplankę 3 ar daugiau užsienio šalių. 3 tiriamieji atsakė, jog buvo aplankę mažiau nei 3 užsienio šalis, o likę 2 atsakė, jog užsienio šalyse anksčiau nebuvo keliavę, tačiau nemažai keliauja savo gimtosios šalies viduje. Du apklausos dalyviai nurodė, jog anksčiau yra gyvenę užsienyje metus ar ilgesnį laikotarpį. Taip pat, keletas užsienio studentų paminėjo, jog ankstesnė kelionių patirtis įkvėpė juos dar daugiau keliauti. Lyginant tyrimo dalyvių kelionių patirtį ir jų tarpkultūrinę adaptaciją, galima teigti, jog daugiau praeityje keliavę užsienio studentai prisitaikė prie naujos kultūros ir gyvenimo Lietuvoje lengviau, nei mažiau keliavę studentai.

Kai kuriuose tyrimuose, įskaitant ir W. Gebregergis (2018) Uhane, Kinijoje atlikto tyrimo metu apklausus 506 užsienio studentus, iš kurių 152 buvo pirmosios pakopos (bakalauro) studijų studentai, 206 antrosios pakopos (magistrantūros) studijų studentai ir 148 trečiosios pakopos (doktorantūros) studijų studentai, buvo nustatyta, kad kultūrinis stresas yra susijęs su tiriamųjų **išsilavinimo lygiu** – paaiškėjo, kad bakalauro studentai patiria mažesnę kultūrinį stresą nei magistrantai ir doktorantai. Tai reiškia, kad tarptautiniai magistrantūros ir doktorantūros studentai patyrė didesnę akultūracinio streso lygį nei bakalaurai, tačiau vidutinis skirtumas tarp magistrantų ir doktorantų nebuvo statistiškai reikšmingas. Šiame užsienio studentų adaptacijos Lietuvos universitetuose tyrime dalyvavo 9 pirmosios studijų pakopos studentai ir vienas antrosios studijų pakopos studentas, todėl vertinant kultūrinės adaptacijos sunkumus, išsilavinimo lygis nėra validus rodiklis. Socialinę paramą, kurią gauna tarptautiniai studentai, daugiausia suteikia jų šeima, priimančiosios kultūros vietiniai gyventojai ir kitų tautybių draugai. Hendrickson ir kiti tyrimai pagrindė, kad tarptautiniai studentai, kurių socialiniame rate yra didesnis asmenų iš priimančiosios šalies santykis, parodė geresnius rezultatus vertinant pasitenkinimą gyvenimo kokybe, socialiniais ryšiais, psichologine savijauta ir sumažėjusį namų ilgesį (Hendrickson, Rosen ir Aune, 2011).

Santykius su vietiniais studentais nagrinėjo ir Gebregergis (2018) – jo atliktas tyrimas atskleidė, jog tarptautiniai studentai, turintys gerus socialinius santykius su vietiniais studentais, patyrė mažiau kultūrinio streso nei tie, kuriems nepavyko užmegzti stiprių ryšių su kitais bendramoksliais. Autorės atliktame tyrime paaiškėjo, jog visi tiriamieji bendravo ir su užsienio studentais, ir su vietiniais studentais lietuviais. Paklausti, kaip užmezgė naujus ryšius, tiriamieji įvardino, jog susipažino su vietiniais studentais per ESN (*Erasmus Student Network*, liet. *Erasmus studentų bendruomenės*) organizuojamas veiklas ir išvykas, universiteto veiklas ir užduotis, renginius, kavinėse, darbe ar naudojantis *Instagram* socialiniu tinklu. Keletas užsienio studentų džiaugėsi susiradę gerų draugų, su kuriais bendravimas nesustojo net ir grįžus į gimtąją šalį. Tačiau tyrimu buvo siekiama sužinoti ir kokius sunkumus, bendraudami su vietiniais gyventojais, patyrė užsienio studentai. Remiantis Luo ir Zhang (2021), sklanti priimančiųjų gyventojų kalba skatina

užsienio studentus labiau su jais bendrauti, taip sudaromos palankesnės sąlygos mokymuisi ir prisitaikymui prie naujos kultūros. Dažniausia komunikacijos problema, su kuria susidūrė tyrime apklausti užsienio studentai, buvo skirtingi akcentai kalbant anglų kalba bei negebėjimas susikalbėti su vyresnio amžiaus lietuviais, dėl vietinių gyventojų anglų kalbos įgūdžių stokos. Taip pat, tiriamieji įvardijo šiuos sunkumus: vietiniai nėra labai atviri pokalbiams, kai kurie nenori kalbėti per Google vertėją arba greitai susinervina, kai nesupranta, kas jiems sakoma. Be to, keletas tiriamųjų pabrėžė, jog parduotuvėse dažnai niekas iš darbuotojų nekalba angliškai, taip pat, su vietiniais sunkiau bendrauti anglų kalba už Vilniaus ribų ir mažesniuose Lietuvos miestuose. Apibendrinant užsienio studentų bendravimą su vietiniais, galima pasiremti tyrime dalyvavusios Alexos iš Jungtinės Karalystės įžvalgomis: „*Apskritai, manau, kad anglų kalbos lygis Lietuvoje yra tikrai geras, o dauguma vietinių, kuriuos sutikau čia būdama, kalba tikrai puikiai, tad bendravimas buvo tikrai gana lengvas. Taip, buvo keletas atvejų, kai teko griebtis gestų kalbos Maximoje ir viešajame transporte, bet visumoje bendrauti buvo lengva ir be streso.*”.

Vertinant užsienio studentų **bendravimą su kitais užsienio studentais**, keletas studentų kaip sunkumą, taip pat, įvardijo skirtingus akcentus, tačiau dažniausiai pasitaikiusi problema buvo skirtingų lygių anglų kalbos įgūdžiai. Tie, kuriems anglų kalba yra gimtoji arba kalbantys šia kalba itin sklandžiai, susidūrė su keblumais vartojant specifines frazes ar sudėtingesnius žodžius, kalbantis su žemesnio lygio anglų kalbos įgūdžius turinčiais studentais. Viena tyrimo dalyvė, Hannah iš Pietų Korėjos, papasakojo apie kitai užsienio studentei iš tos pačios šalies viešnagės Lietuvoje metu nutikusią istoriją: „*Mano draugė turėjo kambario draugę, kuri nekalba angliškai. Ji sakė, kad joms buvo sunku viena kitą suprasti ir susitarti dėl įvairių dalykų, todėl jos nuolat pykosi, kol mano draugė pakeitė kambarį.*”. Tam, kad minėtos situacijos ateityje būtų išvengta, derėtų vadovautis Demidovos ir kitų (2017) pasiūlymu, kad užsienio studentų apgyvendinimas bendrabučiuose, dėstymo metodo pasirinkimas ir akademinių grupių formavimas turėtų būti atliktas atsižvelgiant į studentų priklausymą panašioms kultūroms, religijai ir kalbai. Kad išsisuktų iš keblios padėties nesusikalbant angliškai, keletas studentų nurodė, jog bandė kalbėti rusiškai, tačiau Dora iš Vengrijos, turėjo priešingą poziciją: „*Žinau, kad kai kurie lietuviai kalba rusiškai (kaip ir vyresnės kartos vengrai), bet šiuo karo laikotarpiu rusų kalbos nenaudoju, nors ir šiek tiek moku.*”. Iš šio tyrimo dalyvės pareiškimo, galime daryti išvadą, kad net ir netiesiogiai, Rusijos karas Ukrainoje daro įtaką tarpkultūrinei komunikacijai vien dėl vertybinių įsipareigojimų laikymosi, o kai kurie užsienio studentai yra pasiryžę geriau nesusikalbėti, negu prabilti rusų kalba. Galima paminėti ir tai, jog keletas studentų nurodė, kad kalbėjo ir savo gimtąja kalba su kitais užsienio studentais atvykusiais iš tos pačios šalies, tačiau dauguma apklaustųjų, klausimą „Ar studijuojant Lietuvoje teko panaudoti kitos užsienio kalbos (išskyrus anglų kalbos) įgūdžius? Jei taip, kokiomis kalbomis? Ir kioje situacijoje?”

suprato kaip trečiosios kalbos (ne anglų ir ne gimtosios kalbos) vartojimą gyvenant Lietuvoje. Taigi, lyginant užsienio studentų bendravimą su vietiniais lietuviais ir su kitais užsienio studentais, paaiškėjo, jog sunkumai, su kuriais susiduria užsienio studentai bendraudami su vietiniais yra įvairesni ir jų daugiau, nei sunkumai, su kuriais buvo susidurta bendraujant su kitais užsienio studentais.

Tiriamieji taip pat buvo paklausti klausimo „Ar lankėte lietuvių kalbos pamokas/paskaitas? Jei taip, kaip vertinate savo įgytus įgūdžius?“. Iš 10 tyrimo dalyvių tik 2 tiriamieji lankė lietuvių kalbos kursus. Abu jie vertina savo įgytus įgūdžius kaip minimalius. Keletas studentų atsakė, jog išmoko tik keletą lietuviškų žodžių iš savo draugų ir kolegų. Šie rezultatai prieštarauja Ingram (2005) teiginiams, kad studentai, dalyvaujantys studijų užsienyje programose, yra labiau suinteresuoti mokytis užsienio kalbos. Priežastys, dėl ko užsienio studentai nesiryžo mokytis lietuvių kalbos buvo įvairios – vienas studentas pabrėžė, jog nemato prasmės mokytis naujos kalbos, kai Lietuvoje laisvai galima susikalbėti ir angliškai, kitas atsakė esąs negabus kalboms, todėl neturėjo pakankamai motyvacijos, taip pat buvo paminėtas ir faktas, jog užsienio studentai praleidžia per trumpą laiko tarpą Lietuvoje, kad įgytų vietinės kalbos įgūdžių.

Kultūros mokymosi teorija (Shafaei ir Razak, 2016) teigia, kad sėkminga adaptacija vyksta tuomet, kai asmenys aktyviai sąveikauja su nauja aplinka ir gali mokytis bei įgyti naujai kultūrai būdingų įgūdžių, kad tinkamai ir veiksmingai įveiktų iššūkius ir sunkumus, iškilusius dėl kultūrinių skirtumų, tai yra – kai atvykėliai įgyja tarpkultūrinės kompetencijos. Todėl šio tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti ar užsienio studentai patys stengėsi susipažinti su Lietuvos **kultūra, tradicijomis ir papročiais**, ar šventė lietuviškas šventes, domėjosi šalies istorija. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad dauguma tiriamųjų buvo suinteresuoti lietuviškomis tradicijomis, tačiau neįdėjo daug pastangų apie jas plačiau pasidomėti. 4 studentai atsakė, jog daugiausia sužinojo apie Lietuvos kultūrą iš ESN rengiamų veiklų ir renginių bei vietinių draugų. 2 MRU studentai lankė papildomas paskaitas apie Lietuvos istoriją ir kultūrą, vienas iš šių studentų dalijosi įgytomis žiniomis: „*Stengiausi sudalyvauti kuo daugiau veiklų, kad geriau suprasčiau Lietuvos kultūrą. Ypač Lietuvos istorijos paskaitų dėka turėjau galimybę apsilankyti Lietuvos Seime, muziejuje, konferencijose, kurios padėjo suprasti papročius ir tradicijas.*“. Tačiau tarp apklaustųjų atsirado ir studentų, kurie visiškai nesidomėjo Lietuvos kultūra, o Francesco iš Italijos teigė, kad pilnavertiškai patirti naujos kultūros nepavyko dėl tuo metu pasaulyje vyravusios Covid-19 pandemijos. Paklausti, ar šventė lietuviškas šventes, pusė tiriamųjų atsakė, jog šventė kartu su vietiniais studentais arba dalyvaudami vietiniuose renginiuose. Likę studentai atsakė, jog džiaugėsi dėl valstybinių švenčių atsiradusiomis laisvomis dienomis, kurias leido tyrinėdami miestą, keliaudami arba savarankiškai mokydami ir atlikdami studijų užduotis. Zoe iš Olandijos atkreipė dėmesį į Lietuvoje švenčiamas Užgavėnes: „*Gyvenau šalia*

vaikų darželio, kartą kovo mėnesį eidamas pro šalį pastebėjau vaikus švenčiant karnavalą (Užgavėnės). Buvo padegta kaliausė, o vaikai dėvėjo Helovino kaukes ir valgė blynus. Jų džiaugsmingos nuotaikos ir keliamas šurmulyš pakėlė man nuotaiką.”, o Jonathan iš Vokietijos stebėjosi Lapkričio 1-ąją matytu reginiu – Visų Šventųjų dienos minėjimui kapinėse uždegtomis žvakėmis. Mikk iš Estijos dalijosi savo patirtimi švenčiant Kūčias pagal lietuviškus papročius su vietiniais gyventojais: *„Gavau vietinio studento kvietimą praleisti Kūčias prie tradicinio lietuviško Kūčių stalo kartu su jo šeima. Buvo smagu traukti šiaudus ir pamatyti, kuris iš mūsų gyvens ilgiausiai. Juokinga, nes mano draugo močiutė laimėjo šį žaidimą. Visos šios tradicijos man labai patiko. Prisimenu, kaip valgiau marinuotą silkę, kepinius su aguonomis (kūčiukus) ir raugintus kopūstus.”*. Tęsiant apie lietuvišką virtuvę, paklausti ar viešėdami Lietuvoje ragavo tradicinių lietuviškų patiekalų, visi tyrimo dalyviai atsakė teigiamai. Dauguma užsienio studentų ragavo lietuviškus patiekalus iš smalsumo ir nurodė, jog džiaugiasi šia patirtimi, tačiau daugiau jų nevalgytų. 3 apklaustieji atsakė, jog lietuviškas maistas jiems patiko, dar trys teigė, kad jis labai skiriasi nuo jų įprastai valgomų patiekalų, tačiau taip pat patiko, o vienas iš jų pridūrė, jog lietuviški patiekalai skanesni nei jo gimtosios kultūros tradiciniai patiekalai. Užsienio studentai taip pat pateikė įžvalgas, jog tradiciniai lietuviški patiekalai jiems pasirodė riebiūs, labai sotūs, dauguma iš jų pagaminti iš bulvių ir tik keletas patiekalų tinka vegetarams.

Siekiant sužinoti ar vyksta **kultūriniai mainai**, tai yra, ar užsienio studentai dalijasi savo gimtosios kultūros tradicijomis su vietiniais gyventojais, interviu metu buvo klausama „Ar minėjote savo gimtosios šalies šventes ir tradicijas studijuodami Lietuvoje?“. 3 apklaustieji atsakė, jog pagal savo papročius šventė tik Kūčias arba Naujuosius metus, vienas studentas šventė savo gimtosios šalies nepriklausomybės dieną. Šias šventes užsienio studentai šventė burdamiesi kartu su kitais užsienio studentais, atvykusiais iš tos pačios šalies. Vienas studentas įvardijo ESN rengiamą kultūrinį vakarą, kurio metu užsienio studentai iš įvairių šalių ruošia ir ragauja skirtingų kultūrų tradicinius patiekalus ir užkandžius. Visgi didžioji dauguma studentų savo gimtosios šalies švenčių nešventė ir savo šalies tradicijomis nesidalino. Galima išskirti dvi priežastis, kodėl tarp užsienio studentų atsirado šis fenomenas: 1) asimiliacija ir integracija – užsienio studentai gali teikti pirmenybę asimiliacijai į priimančios šalies vietinę kultūrą ir papročius, taip suteikdami pirmenybę dalyvavimui vietos šventėse ir tradicijose, o ne savo nacionalinėse šventėse. Jiems net gali atrodyti, kad savo valstybinių švenčių minėjimas gali sukurti atskirties jausmą arba trukdyti įsilieti; 2) riboti ištekliai – studijos užsienyje gali būti įtemptos ir reikalaujančios daug pastangų. Todėl ribotas laikas, finansai, galimybės ar tiesiog nebuvimas kartu su šeima gali trukdyti tęsti tradicijas.

Glass, Gomez ir Urzua (2014) teigia, jog tarptautinių studentų suvokimas apie kultūriškai palankią poilsui ir laisvalaikiui atmosferą yra pagrindinis bendravimo ir bendro prisitaikymo prie

aukštosios mokyklos veiksnys. Todėl užsienio studentai interviu metu buvo paprašyti papasakoti apie savo **laisvalaikį** gyvenant Lietuvoje. Nustebino tai, kad visi tyrimo dalyviai įvardijo, jog studijuodami Lietuvoje laisvu laiku užsiiminėjo sportu – žaidė tinklinį, krepšinį arba sportavo sporto salėje. Taip pat buvo paminėti ir tautiniai šokiai bei plaukimas baseine. Paklausti apie kultūrinius renginius, didžioji dalis tiriamųjų nurodė, jog lankėsi įvairiose lietuviško meno parodose vykusiose muziejuose ir galerijose. Kiek mažesnė dalis apklaustųjų atsakė, jog viešėdami Lietuvoje dalyvavo lietuviškos ir užsienio atlikėjų muzikos koncertuose. Dalindamiesi įspūdžiais, užsienio studentai džiaugėsi, jog dažnai koncertai vyksta atvirose erdvėse lauke ir yra nemokami, todėl net ir nesuprasdami apie ką yra dainuojama, mėgavosi galimybe sudalyvauti gyvos muzikos renginiuose. Alexa iš Jungtinės Karalystės pasidalino savo patirtimi: „*Man patiko mintis, kad žmonės tiesiog pradeda groti miesto aikštėse, senamiesčio kiemuose ar atsitiktinėse gatvėse, suteikdami išskirtinį jausmą ir atmosferą pačiam miestui.*”. Kaip vieną iš laisvalaikio praleidimo būdų tiriamieji taip pat įvardijo keliavimą. Visi tyrimo dalyviai aplankė bent vieną Lietuvos miestą kitą nei Vilnius, o pusė apklaustųjų studijų Lietuvoje metu lankėsi ir kitose Europos šalyse, tokiose kaip Latvija, Estija, Lenkija, Švedija, Suomija. Įspūdingais skaičiais dalijosi studentė Hannah iš Pietų Korėjos: „*Apkeliavau 14 šalių. Lietuva man buvo tarsi vartai į Europą, nes gyvenu Pietų Korėjoje. Tai buvo puiki galimybė ir pasinaudojau kiekviena pasitaikiusia proga aplankyti kitas šalis.*”. Kaip priežastis, kodėl nekeliaavo Lietuvoje ar užsienyje daugiau, studentai įvardijo tai, jog taupė pinigus, negebėjo suderinti kelionių su studijų tvarkaraščiu arba tiesiog turėjo užtektingai veiklą Vilniuje. Paklausti iš kur sužinojo apie Lietuvoje vykstančius renginius, dauguma tiriamųjų atsakė, kad iš socialinių tinklų arba vietinių draugų ir studentų. 3 studentai atsakė, jog sužinojo iš savo mentoriaus, 2 – iš universiteto skelbiamos informacijos. Interviu metu taip pat buvo klausiama „Ar laisvalaikiu įsijungėte į universitete siūlomas popamokines veiklas?“. 4 studentai atsakė, jog stengėsi sudalyvauti kuo daugiau ESN organizuojamų veiklų ir renginių. Tik vienas iš studentų išitraukė į universitete rengiamus sporto užsiėmimus. 3 apklaustieji atsakė, kad universiteto siūlomos veiklos jų nesudomino, o viena studentė teigė apskritai negavusi informacijos, kokios popamokinės veiklos buvo rengiamos jos universitete. Vienas studentas nurodė, jog dėl laisvu laiku dirbamo darbo neturėjo kada užsiimti papildoma veikla.

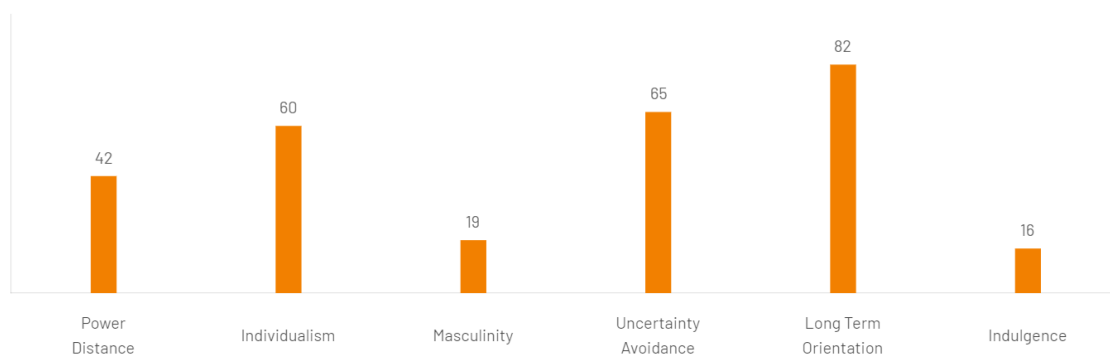
G. Jablonskytė (2012) apklausė 129 užsienio studentus gyvenančius Lietuvoje tam, kad nustatytų jų namų ilgesio ir gyvenimo kokybės sąsajas. Jablonskytės tyrimas atskleidė, jog kuo stipresnis užsienio studentų namų ilgesys, tuo blogesnė jų gyvenimo kokybė – blogesnė sveikatos, socialinės ir ekonominės gyvenimo srities kokybė, sumažėjusi gyvenimo kontrolė bei padidėjęs rūpesčių kiekis. Mūsų atlikto tyrimo metu, paprašyti įvertinti **namų ilgesį** studijuojant Lietuvos universitetuose, užsienio studentai pateikė įvairius atsakymus: 2 tiriamieji atsakė, jog namų ilgesio išvis nepajuto, 3 teigė, jog namų ilgesys kartais pasireikšdavo, tačiau tai neturėjo didelės įtakos jų

savijautai, 2 apklaustieji atsakė, kad namų ilgesį labiausiai juto viešnagės Lietuvoje pradžioje, o laikui bėgant ilgesys išblėso. Likę 3 apklaustieji atsakė priešingai – kad jautė namų ilgesį studijų mainų pabaigoje, artėjant išvykimo akimirkai. Studentai papildė, jog namų ilgesys sustiprėdavo trumpam grįžus į gimtąją šalį aplankyti šeimos arba praleidžiant šventes Lietuvoje, atskirai nuo šeimos ir tradicijų, kitaip nei yra įpratę. Kaip vieną iš pagrindinių aplinkybių, sumažinančių namų ilgesio jausmą, užsienio studentai įvardijo nuolatinį bendravimą su artimaisiais ir draugais, likusiais gimtojoje šalyje – tai atvykusiesiems pavyko įgyvendinti naudojant socialinius tinklus ir skambučius telefonu.

Suvokiamą kultūrinę distanciją šio tyrimo metu buvo bandoma ištirti vertinant atsakymus į klausimą „Kokių žinių turėjote apie Lietuvą prieš atvykstant čia studijuoti?“. Jei tarptautinių mainų studentai nieko nežino apie šalį, kurioje ketina studijuoti, išvykę jie gali susidurti su kultūriniais iššūkiais ir neaiškumais. Tačiau universitetai ir mainų programos paprastai teikia paramą ir išteklius, padedančius studentams prisitaikyti prie naujos aplinkos ir išvengti kultūrinio šoko. Pagal daugiausiai pasikartojusį atsakymą paaiškėjo, kad pusė tyrime dalyvavusių užsienio studentų prieš atvykdami studijuoti į Lietuvą apie ją žinojo tai, kad tai posovietinė šalis arba dar šiek tiek informacijos apie šalies istoriją. Nustebino, jog 3 apklaustieji prieš atvykdami žinojo tik šalies lokaciją, o Francesco iš Italijos nurodė, jog nežinojo visiškai nieko. Keletas studentų atsakė, jog žinojo kelias Lietuvos lankytinas vietas, tokias kaip Kryžių kalnas, į kurias norėtų nuvykti, bei tai, kad Lietuvoje iš esmės nėra brangu pragyventi. Hannah iš Pietų Korėjos atsakė, jog žinojo, kad Lietuva garsėja krepšiniu – vėliau paklausta, kas ją Lietuvoje labiausiai nustebino, ji būtent krepšinį ir pabrėžė dar kartą: *„Labiausiai nustebino tai, kaip žmonės mėgsta krepšinį. Kartą nuėjau su draugais žiūrėti krepšinio rungtynių ir atmosfera buvo beprotiška, ypač žmonių aistra buvo nuostabi. Be to, mane nustebino tai, kad dauguma lietuvių krepšinį mėgsta labiau nei futbolą.“* Labiausiai, prieš atvykdama čia studijuoti, apie Lietuvą pasidomėjo Zoe iš Olandijos, kuri apžvelgė ir demografinę, ir akademinę, ir pramogų sritis: *„Žinojau, kad ši šalis turi daug ploto, bet 5 kartus mažiau gyventojų, švietimo sistema yra gana pažengusi, o naktinis gyvenimas didžiuosiuose miestuose itin klesti.“* Pagal tiriamųjų atsakymus į šį klausimą galima daryti prielaidą, kad studentai nedėjo pastangų į domėjimąsi apie Lietuvą todėl, nes tikėjosi, jog kultūrinė distancija bus maža ir šalis nedaug skiriasi nuo jų gimtosios šalies.

Kultūrinis šokas šiame tyrime buvo vertinamas per interviu metu užduodamą klausimą „Koks dalykas, kurį daro lietuviai, jus nustebino?“. Studentas iš Jungtinės Karalystės Arthur labiausiai stebėjosi lietuvių charakteriu: *„Vietiniai neatrodė labai draugiški, nes niekas nesakė „labas“ ir nesišnekėjo. Norėčiau manyti, kad tai buvo dėl anglų kalbos įgūdžių stokos, bet iš savo perspektyvos pastebėjau, kad vietiniai nelabai tą daro ir tarpusavyje, pavyzdžiui, nemėgsta plepėti gatvėse su nepažįstamaisiais. Panašu, kad žmonių temperamentas labai skiriasi nuo britų. Manau,*

kad tik mažuma žmonių iš tikrųjų yra draugiški ir kalbūs. Be to, mačiau, kad kai kurie vyresni žmonės mėgsta spoksoti į kitus.”. Tuo tarpu Aisha iš Turkijos džiaugėsi lietuvių svetingumu: „Kurso draugai mane per gimtadienį nusivedė į lietuvišką restoraną ir sumokėjo už vakarienę (į kurią įėjo ir cepelinai, ir šaltibarščiai)”, o Dora iš Vengrijos antrino sakydama „Jie labai dosnūs svečiams. Iš pradžių maniau, kad lietuviai gana atšiaurūs ir nelabai draugiški, bet kai su jais susipažini artimiau, jie būna labai svetingi.”. Irakli iš Sakartvelo buvo panašios nuomonės: „Lietuviai iš pradžių yra labai atšiaurūs ir šaltai bendraujantys, kol jų nepažįsti artimiau, o tai man, kaip pietiečiui, kėlė sunkumų bendraujant.”. O Mikk iš Estijos labiausiai nustebino lietuvių prietaringumas: „Pastebėjau, kad lietuviai labai prietaringi. Pavyzdžiui, manoma, kad nesiseks jei sėdėsi prie stalo kampo, leisi gatvės apšvietimo stulpui perskirti jus einant dviese arba švilpausi patalpoje. Man tai atrodė gana juokinga, bet ir įdomu.”. Akivaizdu, kad ryškiausias kultūrinis skirtumas, sukėlęs kultūrinį šoką užsienio studentams, atvykusiems studijuoti Lietuvoje, buvo lietuvių, kaip tautos, būdo bruožai, o tiksliau šaltumas ir abejingumas nepažįstamiesiems.

6 pav. Lietuva pagal Hofstede kultūrinių dimensijų teoriją. Šaltinis: Hofstede Country Comparison Tool.

Remiantis Lietuvos įvertinimais pagal Hofstede Individualizmo ir Vyriskumo dimensijas, lietuviai yra laikomi gana santūria kultūra, tačiau yra tolerantiški kitų tautų kultūroms, o pagal žemą balą Mėgavimosi-Suvaržymo dimensijoje, lietuviai vertinami kaip kultūra, linkusia į cinizmą ir pesimizmą.¹⁴ Todėl galima teigti, kad jei užsienio studentai prieš atvykdami gyventi į Lietuvą būtų labiau pasidomėję vietine kultūra ir jos bruožais, kultūrinio šoko dėl šio kultūrinio skirtumo jie būtų galėję išvengti. Tarptautinių studentų socialinė ir kultūrinė adaptacija šalyje, kurioje jie studijuoja, turi įtakos tos šalies vertinimui studentams grįžus atgal į tėvynę (Luo ir Zhang, 2021). Grįžę po tarptautinių studijų mainų užsienio studentai dažniausiai atsimena ir pasakoja artimiesiems ir draugams ne tik teigiamus įspūdžius, bet ir apie kultūrinį šoką sukėlusias situacijas. Šios situacijos

¹⁴ Hofstede Country Comparison Tool: <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison-tool?countries=lithuania>

atvykėliams yra visiškai naujos ir sukelia ryškias emocijas, todėl pasakodami įspūdžius apie naują šalį, jie išskiria ir pabrėžia skirtumus lygindami su savo gimtąja šalimi. Kadangi visi tyrime dalyvavę užsienio studentai viešnagės Lietuvoje metu susirado vietinių draugų ir palaikė su jais gerus santykius, tikėtina, kad lietuviai, kaip tauta, jų pasakojimuose nebus atliepiama vien neigiamais bruožais, nes kaip ir minėjo patys tiriamieji, lietuviai tampa daug draugiškesniais ir svetingesniais žmonėmis, kai su jais susipažįstama artimiau.

2.2. Užsienio studentų adaptacija skirtinguose universitetuose: MRU ir VILNIUS TECH studentų patirčių tarpusavio panašumų ir skirtumų analizė

Atliekant šį tyrimą, buvo sąmoningai pasirinkti 5 užsienio studentai studijuojantys Mykolo Romerio universitete ir 5 užsienio studentai studijuojantys Vilnius Tech universitete, tam kad tyrimo eigoje būtų galima išanalizuoti ir palyginti kaip jų patirtys skyrėsi adaptuojantis akademinėje srityje. Skirstant pagal studijuojamas specialybes, 6 užsienio studentai studijuoja socialinius mokslus, 4 – technologijos mokslų specialybes. Socialinius mokslus studijuoja: Arthur (Finansų vadyba, MRU), Dora (Psichologija, MRU), Francesco (Teisė, MRU), Hannah (Verslo vadyba, MRU), Irakli (Tarptautinė teisė, MRU), Zoe (Ekonomikos inžinerija, Vilnius Tech). Technologijos mokslus studijuoja: Aisha (Atsinaujanti energija, Vilnius Tech), Alexa (Multimedijos dizainas, Vilnius Tech), Jonathan (Pramonės inžinerija, Vilnius Tech), Mikk (Informacinės technologijos, Vilnius Tech).

Siekiant ateityje pritraukti daugiau užsienio studentų mokytis Lietuvos universitetuose ir plėtoti sėkmingas reklamines kampanijas, svarbu žinoti, iš kur užsienio studentai gavo **informaciją apie pasirinktą aukštąjį mokyklą** ir kas paskatino juos čia studijuoti. Atlikto tyrimo metu paaiškėjo, kad dauguma užsienio studentų prieš įstodami į Lietuvos universitetus atliko jų apžvalgą internete, tikrino geriausių Europos universitetų reitingus ir išklaušė kitų studentų, jau studijavusių Lietuvoje, pasakojimus ir patirtis. Akademinė reputacija visada buvo svarbus rodiklis vertinant universitetinio išsilavinimo kokybę, tuo tarpu universiteto tarptautiškumo lygis yra svarbus veiksnys, darantis įtaką akademinėi reputacijai (Diao, Hu ir Li, 2022). Yra daugybė pasaulinių reitingų sistemų. Šiame darbe įterpiami Vilnius Tech ir MRU reitingai pagal *topuniversities.com* 2022 metų duomenis: QS World University Rankings, QS WUR Ranking By Subject ir EECA University Rankings.

	#701-750 QS World University Rankings	#351-400 QS WUR Ranking By Subject	#56 EECA University Rankings
	#1001-1200 QS World University Rankings	#201-250 QS WUR Ranking By Subject	#137 EECA University Rankings

7 pav. Vilnius Tech ir MRU universitetų reitingai, 2022. Šaltinis: topuniversities.com

Nors pagal šių reitingų duomenis MRU užima aukštesnę vietą vertinant pagal konkrečią studijų programą, tačiau visumoje (ir lyginant pagal kitų organizacijų reitingų sistemas) Vilnius Tech universitetas yra pranašesnis. Lyginant universitetus Lietuvos mastu, pagal naujausius 2023 metų žurnalo „Reitingai“ vertinimus¹⁵, Vilnius Tech universitetas užima 5-tą vietą geriausių Lietuvos valstybinių universitetų reitinge. MRU į šį reitingą nepateko. Tačiau ne tik reitingai turi įtakos universiteto pasirinkimui, pavyzdžiui, studentė iš Pietų Korėjos Hannah interviu metu paminėjo, jog turėjo sunkumų rasti studijų dalykus Mykolo Romerio universitete, kurie sutaptų su jos studijuojamais studijų dalykais universitete Pietų Korėjoje. Dėl šios priežasties studentams kyla nepatogumų renkant kreditus, dažnai tenka pasiimti papildomų studijų dalykų, kurie gali būti ne visai susiję su jų studijų kryptimi.

Paklausti „Su kokiais **sunkumais** susidūrėte studijuodami Lietuvos universitete? Kas padėjo juos įveikti?“ užsienio studentai, studijavę Vilnius Tech universitete atsakė, jog labiausiai kliudė kalbos barjeras. Mikk iš Estijos dalinosi savo patirtimi: *„Dažniausi sunkumai, kuriuos patyriau, buvo bendraujant su kai kuriais dėstytojais, nes kai kurie iš jų tiesiog pradeda kalbėti lietuviškai, nes keliose paskaitose buvo ir lietuvių studentų. Galų gale nemanau, kad jie išverčia viską, ką pasakė lietuviškai.“*. Atsidūrę tokiose situacijose užsienio studentai patiria baimę kažką praleisti (angl. FOMO), kas vėliau gali daryti įtaką jų akademiniams rezultatams, socialiniams ryšiams su kitais studentais ir pasitikėjimui dėstytojais. Šią teoriją galima pagrįsti kito studento, Jonathan iš Vokietijos, atsakymu: *„Kai kurie dėstytojai nelabai gerai kalbėjo angliškai. Dėl šios priežasties nelankiau vieno dalyko paskaitų.“*. Studentė iš Jungtinės Karalystės Alexa abejojo universiteto dėstytojų motyvacija: *„Vienas dėstytojas, manau, nelabai norėjo mokyti studentus. Tai buvo šiek tiek keista, ir žiūrint atgal, aš vis dar matau jo dėstomą dalyką kaip laiko švaistymą. Taip pat, turėjau tam tikrų sunkumų ieškant knygų, kurių man reikėjo užduotims atlikti, todėl turėjau ieškoti kitų galimybių (pavyzdžiui, jų įsigijimo)“*. Tuo tarpu Zoe iš Olandijos kaip sunkumą įvardijo tik prisitaikymą prie studijų krūvio: *„Sunkumų beveik nebuvo, neskaitant pripratimo prie studijų tempo ir susipažinimo su naujais žmonėmis.“*. Aisha iš Turkijos, kaip pagrindinį sunkumą su kuriuo susidūrė studijuodama Vilnius Tech universitete įvardijo keblumą rasti auditorijas universiteto teritorijoje. Anot Aishos, tokiais atvejais jai padėdavo vietiniai studentai.

Užsienio studentai studijavę Mykolo Romerio universitete teigė, jog didžiausias sunkumas buvo nepakankamas universiteto dėmesys užsienio studentams. Irakli iš Sakartvelo pasakojo apie savo adaptacijos procesą Lietuvoje: *„Be jokios MRU pagalbos buvo daug sunkiau priprasti prie*

---

¹⁵15min.lt straipsnis „Geriausių mokyklų, kolegijų ir universitetų reitingas: kas pirmauja?“
<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/ddddd-56-2050106>

naujos aplinkos. Prieš atvykdamas į Lietuvą gavau tik vieną elektroninį laišką. Jokių susitikimų, pristatymų ar kitokios informacijos apie gyvenimą ir studijas čia man nebuvo pristatyta. Turėjau problemų gaudamas Covid pasą, nes kai kurios mano vakcinos buvo darytos Sakartvele, taip pat patyriau sunkumų dėl apsilankymo pas gydytoją ir vaistų gavimo, kai susirgau, nes nežinojau, kaip čia tai daroma.”. Hannah iš Pietų Korėjos taip pat paminėjo studijų pradžioje negavusi pakankamai informacijos: „Buvo surengtas įvadinis Zoom susitikimas visiems tarptautinių mainų studentams apie universiteto sistemą ir fakultetų pastatus, bet nepasakyčiau, kad tai buvo labai naudinga. Manau, kad universiteto darbuotojai, atsakingi už tarptautinių studentų koordinavimą, galėtų padaryti programą ar bent kokį lankstinuką/prezentaciją, kad būtų lengviau prisitaikyti.”. Dora iš Vengrijos kaip sunkumą įvardijo kalbos barjerą: „Kai kurie dėstytojai neturėjo aukšto lygio anglų kalbos įgūdžių. Tačiau lietuviai studentai man padėjo viską išsiaiškinti.”. Studentai Arthur iš Jungtinės Karalystės ir Francesco iš Italijos teigė, jog sunkumų nepatyrė, o iškilus klausimams padėdavo universiteto darbuotojai ir dėstytojai. Norint plačiau pažvelgti į Covid-19 pandemijos įtaką universiteto bendruomenei, reikėtų atsižvelgti į Irakli iš Sakartvelo patirtį vos atvykus į Lietuvą: „Kai tik atvykau į Lietuvą, dar buvo Covid karantino laikotarpis, o universiteto darbuotojai tikrai blogai tvarkėsi su situacija. Tiesiai iš oro uosto, jie nuvežė mane į karantinavimo pastatą ir liepė ten pasilikti dvi savaites, nesuteikdami man jokios informacijos, kaip ten gauti maisto ar vandens ir kaip turėčiau lankyti paskaitas. Tą laiką net neturėjau tinkamos pagalvės miegoti.”. Nors ir patyrė nepavydėtiną viešnagės Lietuvoje pradžią, laikui bėgant šis užsienio studentas pandemijos laikotarpyje įžvelgė ir plusų: „Man patiko lankstumas lankant paskaitas (nuotoliu ar auditorijoje), nes buvo pandeminis laikotarpis. Manau, kad šis laikotarpis daugeliui dėstytojų padėjo tapti technologiškai pažangesniems, nes per dvejus savo studijų metus mačiau, kaip jie prisitaikė ir išmoko naudotis įvairiomis programomis bei tapti interaktyvesniais paskaitose.”.

Vertindami studijų metu jau įgytas žinias apie akademinę aplinką Lietuvoje, tyrimo dalyviai kaip **Lietuvos švietimo sistemos privalumus** įvardijo lankstų užsiėmimų tvarkaraštį, seminarų ir paskaitų dėstymą atskirai, mokymosi aplinką internete ir jos suteikiamą galimybę daugybę dalykų atlikti nuotoliu, įvairius atsiskaitymų būdus (prezentacijos, testai, referatai ir kt.). Tuo tarpu paklausti apie **Lietuvos švietimo sistemos trūkumus**, daugiausia tiriamųjų įvardijo nemotyvuotus, persidirbusius arba nesuinteresuotus dėstytojus. Vilnius Tech universitete mokėsis Mikk iš Estijos teigė, jog ne tik dėstytojai būna nemotyvuoti: „Sakyčiau, kai kurių studentų motyvacijos stoka (kurie vyksta į Erasmus mainus tik dėl vakarėlių), yra priežastis dėl ko kai kuriems dėstytojams trūksta motyvacijos. Tikrai matosi, kad kai kurie tiesiog nori greičiau baigti paskaitą ir duoti daugiau užduočių, kurias reikės atlikti patiems savarankiškai. Taigi atrodo, kadėjau į jų paskaitas, bet visą informaciją vis tiek turėjau išmokti pats. Savotiškas mano laiko švaistymas. Bet tai buvo tik vienas ar

du studijų dalykai.”. Tarp studentų įvardytų akademinių trūkumų taip pat buvo nepatogus paskaitų arba egzaminų grafikas, neaiški vertinimo sistema, neinteraktyvūs užsiėmimai, skirtingos online platformos, kuriose vykdomi užsiėmimai nuotoliniu būdu. Visos užsienio studentų įžvalgos buvo autorės suskirstytos pagal universitetus, susistemintos ir patalpintos į 1 lentelę, o pasikartojantys atsakymai sužymėti skliaustuose prie kiekvieno punkto:

1 lentelė. MRU ir Vilnius Tech universitetų privalumų ir trūkumų analizė.

	MRU	VILNIUS TECH
Privalumai	• lankstus užsiėmimų tvarkaraštis • seminarai ir paskaitos vyksta atskirai • hibridinės arba nuotoliu vykdomos paskaitos (2) • įvairūs atsiskaitymų būdai, daug praktinių užduočių (4)	• lankstus užsiėmimų tvarkaraštis (2) • seminarai ir paskaitos vyksta atskirai • nesunkios studijos (2) • pagalba iš dėstytojų ir kitų studentų • kvalifikuoti ir patyrę dėstytojai • universiteto pastangos padėti užsienio studentų adaptacijai • patogus egzaminų tvarkaraštis • aiški vertinimo sistema
Trūkumai	• nepatogus egzaminų tvarkaraštis • per mažai dėmesio užsienio studentams (2) • užsiėmimai vyksta skirtingose platformose • trumpos pertraukos tarp užsiėmimų • užsiėmimai nėra interaktyvūs	• nepatogus egzaminų tvarkaraštis • nemotyvuoti kiti užsienio studentai • nemotyvuoti dėstytojai (3) • per lengva išlaikyti egzaminus - mažiau išmokstama (2)

Šaltinis: sudaryta autorės pagal interviu rezultatus.

Siekiant ištirti **kultūrinę distanciją akademiniėje srityje**, tiriamieji buvo paklausti „Kuo Jūsų pasirinktas Lietuvos universitetas skyrėsi nuo universiteto, kuriame studijujete/studijavote savo šalyje?“. Dauguma užsienio studentų pabrėžė, jog Lietuvos universitetai skiriasi nuo jų gimtųjų šalių universitetų tuo, kad Lietuvoje studentams skiriama daug praktinių užduočių – tai, užsienio studentų nuomone, taip pat yra didelis privalumas. Kiti studentai kaip esminį skirtumą išskyrė kitokią atsiskaitymų ir vertinimo sistemą. Zoe iš Olandijos atsakė štai taip: „*Informacijos gavimo tempai, naudojamos technologijos ir dėstytojų dėstymo būdai šiek tiek skiriasi, tačiau jie daugiau ar mažiau tikrai panašūs į mano universitetą.*”. Aisha iš Turkijos atkreipė dėmesį į universiteto padalinių išdėstymą: „*Lietuvoje nėra didžiulio studentų miestelio jungiančio fakultetus, kiekvienas fakultetas*

gali būti skirtingoje miesto vietoje.”. Jonathan iš Vokietijos stebėjosi, jog Lietuvos universitetuose reikia susimokėti už egzaminų perlaikymus, jei perlaikyti nepavyksta iš pirmo karto, tačiau džiaugėsi, jog yra dvigubos egzaminų laikymo sesijos – semestro viduryje ir pabaigoje (angl. *mid-term exams*). Jo nuomone, *„Vidurio semestro egzaminai sumažina spaudimą ir leidžia gana greitai perlaikyti egzaminą, jei jo nepavyko išlaikyti.”*. Tuo tarpu Arthur iš Jungtinės Karalystės lygino studijų krūvį: *„Studijuoti Lietuvoje yra daug sunkiau, reikia apdoroti kur kas daugiau informacijos. Jungtinėje Karalystėje studijuojame tik konkrečius ir labai koncentruotus studijų dalykus. Jungtinėje Karalystėje nėra daug skirtingų studijų dalykų, todėl atsiranda šiek tiek daugiau laisvo laiko, nors tai ir intensyvus kursas.”*. Tačiau Hannah iš Pietų Korėjos nurodė, jog skiriasi visa švietimo sistema: *„Švietimo sistema buvo kitokia. Pavyzdžiui, kreditai, pažymiai, internetinės platformos naudojimas, taip pat seminarai / paskaitos.”*. Iš šių tiriamųjų įžvalgų galima daryti prielaidą, jog užsienio studentų kultūrinė distancija akademinėje srityje nebuvo labai didelė ir jautėsi tik studentams atvykusiems iš labiau geografiškai nuo Lietuvos nutolusių šalių. Taipogi, paaiškėjo, jog Lietuvos universitetai kardinaliai nesiskiria nuo kitų užsienio universitetų, o dauguma tiriamųjų įvardytų skirtumų yra netgi pozityvūs. Tokios išvados yra teigiami internacionalizacijos požymiai.

Didelę įtaką apie universitetą susidaromai nuomonei daro ir jo bendrabutis. Paklausti, ar gyvena **universiteto bendrabutyje**, 3 Vilnius Tech universiteto studentai atsakė teigiamai. Kaip privalumus jie įvardijo nedidelę kainą ir, jog tai yra geriausias būdas susirasti draugų ir lengviau nei ieškotis buto nuomai naujoje šalyje. Likę du Vilnius Tech studentai, Mikk ir Zoe, atsakė, jog nuomojosi butą kartu su kitais užsienio studentais, dėl geresnio susisiekiimo ir ramesnės vietos. Apklausus MRU studentus, tik du iš jų pasirinko gyventi universiteto bendrabutyje: Hannah pasirinko šį variantą, nes bendrabutis jai buvo suteikiamas nemokamai, tačiau atskleidė, jog nuo bendrabučio lovos čiužinio jai rytais skaudėdavo nugarą. Irakli dalinosi savo bendrabučio įspūdžiais: *„Iš pradžių nebuvo taip smagu, kaip tikėjausi, dėl nedraugiško ir nelabai tvarkingo kambario draugo bei baldų kokybės. Po vieno semestro mano kambariokas išsikraustė ir aš gavau kitą kambarį tik sau. Man taip patiko labiau, be to, buvo asmeninis dušas, todėl mano kasdienybė tapo daug patogesnė. Tačiau girdėjau, kad kiti užsienio studentai bendrabučio kambarius gavo nemokamai ir man teko mokėti net daugiau, nei moka vietiniai.”*. Francesco iš Italijos atsakė, jog negyveno bendrabutyje, nes norėjo turėti daugiau privatumo. Panašiai jautėsi ir Arthur iš JK: *„Man nepatinka bendrabučių atmosfera – netvarka, triukšmas. Studentų apgyvendinimas man visada atrodydavo netvarkingas ir antisanitarinis, bendri dušai, bendra virtuvė, sunku ramiai mokytis... Todėl išsinuomojau mažytį butą, kuriame tilpo tik vienas žmogus, tačiau jis buvo patogiai įrengtas ir vos kelios minutės pėsčiomis iki miesto centro.”*. O Dora iš Vengrijos teigia pajutusi bendrabučio privalumus ir išvengusi jo nemalonumų gyvendama bute: *„Gyvenau bendrame bute su kitais studijų mainų studentais.*

Pagalvojau, kad tai patogesnis būdas (kadangi viskuo dalijamasi su mažiau žmonių nei bendrabutyje ir nėra taip triukšminga), be to, tapau gerais draugais su savo kambariokais.”.

Ryan, Magro ir Sharp (2011) atlikto tyrimo apie švietimą ir kultūrinę adaptaciją per socialinius tinklus išvados rodo, kad **socialiniai tinklai** gali padėti užsienio studentams prisitaikyti, nes jų dėka palengvinamas keitimasis žiniomis, sumažinamas nerimas atsidūrus naujoje kultūroje ir sudaromos sąlygos socializuotis bei kurti bendruomenes. Autorės atlikto tyrimo metu paaiškėjo, kad užsienio studentai aktyviai naudojo socialinius tinklus ne tik bendravimui su gimtojoje šalyje likusiais artimaisiais, bet ir bendravimui su vietiniais ir kitais užsienio studentais. Dauguma apklaustųjų įvardijo, jog apie vietinius renginius sužinodavo būtent iš Facebook socialinio tinklo. Iš šių tyrimų rezultatų galima daryti išvadą, jog socialiniai tinklai atvykėliams yra svarbus įrankis prisitaikant (angl. *coping mechanism*). Todėl universitetams būtų pravartu įdėti daugiau pastangų į studentų prijungimą prie akademinų socialinių tinklų, mažesnių bendruomenių būrimą ir aktyvią bei aktualią komunikaciją.

Tyrimo apibendrinimas. Tyrimo dalyviai išvykę iš savo gimtosios šalies ir atvykę studijuoti Lietuvoje patyrė įvairias emocijas ir kultūrinius skirtumus. Konkrečių išankstinių nusistatymų apie Lietuvą užsienio studentai neturėjo, tačiau atvykę į šią šalį išskyrė keletą juos nustebinusių dalykų, tokių kaip lietuvių, kaip tautos, šaltas ir ne itin draugiškas charakteris, pasikeičiantis į dosnumą ir svetingumą geriau juos pažinus arba itin daug įvairių praktinių užduočių studijų metu. Tačiau šie kultūriniai skirtumai neturėjo didelės įtakos atvykusiųjų gyvenimui ir nesukėlė ryškaus kultūrinio šoko. Tyrimo metu dalyviai pripažino, jog tam tikrose situacijose palygindavo savo gimtąją kultūrą su Lietuvos kultūra. Remiantis Bennett (1986), kultūriniai palyginimai vyrauja Sumažinimo etape, kai individas pripažįsta kultūrinius skirtumus, bet nelaiko jų svarbiais. Dalyviai pripažino iššūkius, susijusius su lietuvių kalbos mokymusi – tik du užsienio studentai ryžosi mokytis lietuvių kalbos, o savo įgytus įgūdžius įvertino minimaliai. Siekdami įveikti kalbos barjerą, tyrimo dalyviai įgijo kultūrinės kompetencijos bandydami susikalbėti kitomis kalbomis, naudodami gestus ar išmaniąsias technologijas. Ne visi tyrimo dalyviai buvo linkę sužinoti apie lietuviškas tradicijas ir papročius, tačiau didžioji dalis domėjosi lietuvišku menu, dalyvavo įvairiose lietuviškose veiklose kartu su kitais studentais bei vietiniuose renginiuose, keliavo po kitus Lietuvos miestus tam, kad geriau pažintų naują šalį ir jos kultūrą. Taip pat, siekdami pilnavertiškos patirties, užsienio studentai išbandė ir tradicinius lietuviškus patiekalus. Teigiamos kultūrinės patirtys padėjo studentams tobulėti asmeniškai, praplėsti savo akiratį, susipažinti su įvairių tautybių ir kultūrų žmonėmis. Be to, užsienio studentai teigė, jog viešnagė Lietuvoje suteikė jiems motyvacijos ateityje keliauti daugiau. Susidoroti su namų ilgesiu užsienio studentams padėjo nuolatinis bendravimas su šeima ir artimaisiais nuotoliniu būdu. Vietinius Lietuvos gyventojus užsienio studentai įvertino kaip gan uždarus, nelinkusius į

nerimtus pokalbius (angl. *small talk*), tačiau draugiškus ir svetingus, kai tik susipažįstama artimiau. Iš akademinės pusės, dauguma užsienio studentų pripažino, jog studijos Lietuvos universitetuose nėra sunkios, juos džiugino lankstus paskaitų grafikas ir daugybė praktinių užsiėmimų. Būtent šiuos dalykus jie įvardijo kaip geresnius nei universitetuose jų gimtosiose šalyse.

2 lentelė. Veiksniai, turintys įtakos užsienio studentų sociokultūrinei adaptacijai.

Veiksniai	Sėkmingos sociokultūrinės adaptacijos užtikrinimo sąlygos	Rekomendacijos švietimo įstaigoms
Tarpkultūrinės komunikacijos sunkumai		
Bendravimo sunkumai dėl vietinės kalbos nemokėjimo	● santykių užmezgimas su vietiniais ir kitais užsienio studentais ● integracija ne tik akademinio gyvenimo rėmuose ● dalyvavimas valstybinėse šventėse ir vietiniuose renginiuose ● domėjimasis vietos kultūra asmeniškai ● kalbų įgūdžiai	■ paskirti kiekvienam į universitetą priimtam užsienio studentui savanorį mentorių, padėsiantį prisitaikyti užsienio studentams (atsakant į nuolat kylančius klausimus, organizuojant atvykimą ir pan.)
Bendravimo sunkumai dėl anglų kalbos įgūdžių stokos		
Baimė kažką praleisti (angl. FOMO)		
Vietos kultūros ir istorijos nežinojimas		
Kasdieniai sunkumai		
Sunkumai prekybos centruose ir restoranuose (lietuviškos etiketės ir meniu, darbuotojai nekalba angliškai)	● susipažinimas su šalimi, kultūra ir universitetu prieš atvykstant ● prisijungimas prie studentų bendruomenės, pvz. ESN ● kalbų įgūdžiai ● smalsumas, atvirumas naujiems dalykams ● socialinė ir finansinė parama	■ rengti privalomus pristatymus (studijų dalykų, universiteto papildomų veiklų, svarbiausių įstaigų ir vietų) ■ rengti papildomus kalbos kursus, kuriuose mokoma ne gramatikos ar leksikos, o svarbiausių žodžių ir frazių
Nesusikalbėjimas naudojantis viešuoju transportu ir taksi		
Sunkumai apsilankant pas kirpėją ar gydytoją		
Išlaidos ir pragyvenimas		
Akademiniai sunkumai		
Sudėtingas orientavimasis tarp fakultetų pastatų	● dėstytojų suinteresuotumas užsienio studentais ir	

Nepatogus užsiėmimų tvarkaraštis	įsitraukimas į sklandesnį mokymo procesą • aiškūs studijų programų ir vertinimo sistemų pristatymai • nuolatinis atgalinis ryšys iš studentų	■ sukurti aiškų ir nuoseklų studijų tvarkų pristatymo šabloną ■ kelti dėstytojų motyvaciją gerinant darbo sąlygas
Neinteraktyvūs užsiėmimai		
Žema dėstytojų / studentų motyvacija		
Neaiški egzaminų ir atsiskaitymų tvarka/ vertinimo sistema		
Nepakankamas dėmesys užsienio studentams		

Šaltinis: Sudaryta autorės pagal interviu rezultatus.

Aukščiau pateiktoje lentelėje apibendrinami tyrimo metu susisteminti veiksniai, turintys įtakos užsienio studentų sociokultūrinei adaptacijai. Lentelėje pateikti veiksniai suskirstyti į 3 kategorijas: tarpkultūrinės komunikacijos sunkumai, kasdieniai sunkumai ir akademiniai sunkumai. Išanalizavus mokslinę literatūrą, kitų mokslininkų atliktus tyrimus ir šio tyrimo rezultatus, buvo išskirtos ir pritaikytos sėkmingos sociokultūrinės adaptacijos užtikrinimo sąlygos ir rekomendacijos švietimo įstaigoms, kaip minimi veiksniai galėtų būti sumažinti.

Vertinant užsienio studentų patirtis adaptuojantis skirtinguose Lietuvos universitetuose paaiškėjo, kad tiriamieji išskyrė daugiau privalumų Vilnius Tech universitete (7 privalumai), nei Mykolo Romerio universitete (4 privalumai). Du privalumai sutapo abiejuose universitetuose: lankstus užsiėmimų tvarkaraštis ir tai, kad seminarai ir paskaitos vyksta atskirai. Užsienio studentai vieningai nutarė, jog geriausias MRU privalumas yra įvairūs atsiskaitymų būdai ir daug praktinių užduočių. Susisteminus trūkumus, tapo aišku, kad MRU turi neženkliai daugiau trūkumų (5 trūkumai), nei Vilnius Tech universitetas (4 trūkumai). Vilnius Tech universitete studijuojantys studentai vieningai nurodė, jog didžiausias šio universiteto trūkumas yra dėstytojų dėstymo kokybė – studentams pasirodė, jog dėstytojai šiame universitete yra pervargę, nemotyvuoti ir nesuinteresuoti į savo dėstomą dalyką ir studentus. MRU užsienio studentai kaip akademinės srities trūkumą įvardijo per mažą dėmesį skiriamą užsienio studentams adaptacijos Lietuvoje metu. Vilnius Tech studentai taip pat teigė, jog studijos šiame universitete nėra sudėtingos, o egzaminus išlaikyti yra paprasta – pačių studentų nuomone, nors tai ir palengvina adaptacijos procesą, tai gali daryti neigiamą įtaką studijų kokybei. Nepaisant universiteto, kuriame studijuoja, adaptacijos procesas užsienio studentams tapo lengvesniu prisijungus prie ESN organizacijos.

IŠVADOS

1. Išnagrinėjus literatūrą apie kultūrinę adaptaciją ir kultūrinį šoką ne tik Lietuvos mastu, bet ir pasauliniu lygmeniu, buvo išskirtos svarbiausios chrestomatinės teorijos ir modeliai, kuriais remiasi visi kultūrinės adaptacijos temą tiriantys mokslininkai: tarpkultūrinio jautrumo raidos modelis, kultūrinio šoko U-kreivės modelis, atvirkštinio kultūrinio šoko W-formos modelis, šešios tarpkultūrinės komunikacijos dialektikos, kultūrinio intelekto modelis, kultūrinės distancijos indeksas ir šešių Hofstede kultūrinių dimensijų teorija. Remiantis šiomis teorijomis ir naujausių tyrimų duomenimis, buvo grindžiami atlikto tyrimo rezultatai.
2. Atliktas kokybinis tyrimas leido ištirti užsienio studentų psichologinę ir sociokultūrinę adaptaciją svetimose šalyse ir nustatyti sėkmę lemiančius veiksnius bei adaptacijos metu patiriamas problemas. Paaiškėjo, jog didžiausią įtaką užsienio studentų adaptacijai Lietuvos universitetuose ne tik socialinėje, bet ir akademinėje srityje daro kalbos barjeras. Kiti veiksniai, turintys įtakos sklandžiai adaptacijai yra vietinės kultūros ir istorijos nežinojimas, nepakankamas universiteto įsitraukimas į adaptacijos procesą, socialinės ir finansinės problemos. Nustatyta, kad sėkmingas adaptacijos procesas reikalauja santykių užmezgimo su vietiniais ir kitais užsienio studentais, kalbų įgūdžių, integracijos ne tik akademinio gyvenimo rėmuose, aktyvaus dalyvavimo valstybinėse šventėse ir vietiniuose renginiuose, asmeninio domėjimosi vietos kultūra.
3. Lyginant Mykolo Romerio universiteto ir Vilnius Tech universiteto studentų patirtis adaptuojantis akademinėje srityje, itin ryškus skirtumas tarp studentų patirčių nenustatytas. Tačiau susisteminus tyrimo dalyvių interviu atsakymus paaiškėjo, jog Vilnius Tech universitetas, jame studijavusių užsienio studentų nuomone, turi daugiau privalumų ir mažiau trūkumų nei Mykolo Romerio universitetas. Remiantis šia išvada ir kitomis tiriamųjų įžvalgomis, galima teigti, kad užsienio studentų, studijuojančių Vilnius Tech universitete, adaptacijos procesas buvo lengvesnis, nei MRU studijuojančių užsienio studentų.
4. Ištyrus skirtinguose Lietuvos universitetuose studijuojančių užsienio studentų sociokultūrines patirtis tarpkultūrinės adaptacijos proceso metu tapo aišku, kad užsienio studentų kultūrinė distancija akademinėje srityje buvo maža ir labiau juntama studentams, atvykusiems iš geografiškai nuo Lietuvos nutolusių šalių. Pagal užsienio studentų įvardytus skirtumus tarp

Lietuvos universitetų ir universitetų, jų gimtosiose šalyse paaikškėjo, jog universitetai smarkiai nesiskiria, o tai yra teigiamas internacionalizacijos požymis.

REKOMENDACIJOS

1. Kadangi nuolat trūksta naujos informacijos apie sunkumus, su kuriais susiduria iš užsienio atvykę studentai, bandantys integruotis Lietuvos aukštojo mokslo institucijose, kitiems studentams ar mokslininkams rekomenduojama tęsti šį tyrimą padidinant jo imtį ir papildant dar konkretesniais interviu klausimais remiantis aktualiausiomis teorijomis ir modeliais.
2. Siekiant palengvinti užsienio studentų adaptaciją Lietuvos universitetuose, universitetų bendruomenėms rekomenduojama sudaryti privalomas įvadinės programos užsienio studentams, kurių metu atvykėliai supažindinami ne tik su universiteto tvarkomis ir žemėlapiu, bet ir su šalies kultūra, istorija, tradicijomis. Tokie užsiėmimai dėl lankstumo ir patogumo gali vykti nuotoliu, tačiau rengiant užsiėmimus gyva ir suburiant visus užsienio studentus į vieną vietą būtų sukurama puiki terpė kurtis jų naujam socialiniam tinklui.
3. Universitetai taip pat raginami paskirti užsienio studentams vietinius studentus savanorius, kurie taptų jų asmeniniais mentorais arba labiau remti, skatinti ir reklamuoti ESN veiklą. Šio tyrimo rezultatai parodė, kad tie studentai, kurie neprisijungė prie ESN organizuojamų veiklų turėjo daugiau keblumų ir ne taip sklandžiai adaptavosi kaip tie, kurie turėjo paskirtą ESN mentorių.
4. Tyrimo rezultatai taip pat atskleidė, kad socialiniai tinklai yra vienas iš pagrindinių įrankių, kuriuo užsienio studentai sužino apie vietinius įvykius ir renginius. Universiteto darbuotojams ir savanoriams rekomenduojama aktyviau veikti *Facebook* soc. tinkle užsienio studentų adaptacijos tikslais, nes tokiu būdu ne tik bus auginama tarptautinė bendruomenė, bet ir didinamas pasitikėjimas universitetu.

LITERATŪRA

1. Adler, P. S. (1975). *The Transitional Experience: an alternative view of culture shock*. Journal of Humanist Psychology, 15:13-23.
2. Adomonienė, M. (2022). *Tarpkultūrinė komunikacija akademinėje bendruomenėje: užsieniečių mokslininkų integracija Lietuvos institucijose*: magistro darbas. Vilnius: Vilniaus Gedimino technikos universitetas. Prieiga per eLABa: <https://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:116590403/datastreams/MAIN/content>
3. Akhtar, M., Kroner-Herwig, B. (2015) *Acculturative Stress among International Students in Context of Socio-Demographic Variables and Coping Styles*. Current Psychology, 34, 803-815 p. [žiūrėta 2023 04 25] Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1007/s12144-015-9303-4>
4. Alandejani, J. (2013). *Coming Home After Studying Abroad: How Saudi female scholars readapt, re-adjust and transfer their knowledge* (daktaro disertacija). Colorado State University. [žiūrėta 2023 03 19] Prieiga per internetą: https://mountainscholar.org/bitstream/handle/10217/80133/Alandejani_colostate_0053A_11832.pdf
5. Alifuddin, M., Widodo, W. (2022). *How Is Cultural Intelligence Related to Human Behavior?* Journal of Intelligence 10, no. 1: 3. [žiūrėta 2023 04 27] Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.3390/jintelligence10010003>
6. Ayoob, M., Singh, T., Jan, M. (2011). *Gender Difference in Acculturative Stress and Health among College Students*. Indian Journal of Psychology and Education, July 2011, Vol. 1, No. 2, 1-8 p. [žiūrėta 2023 04 24] Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/349367955_Gender_Difference_in_Acculturative_Stress_and_Health_among_College_Students
7. Babiker, I. E., Cox, J. L., Miller, P. M. (1980). *The measurement of cultural distance and its relationship to medical consultations, symptomatology and examination performance of overseas students at Edinburgh University*. Social Psychiatry, 15(3), 109–116. <https://doi.org/10.1007/BF00578141>
8. Bagdonavičiūtė, J., Lasauskienė, J. (2018). A narrative inquiry into international students' socio-cultural experiences in Lithuania. *Kalba Ir Kontekstai : Mokslo Darbai*, 8(1), 157–168. Prieiga per internetą: <http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:31651794/datastreams/MAIN/content>
9. Baker, R. W., Siryk, B. (1999). *SACQ student adaptation to college questionnaire* (2nd ed.). Los Angeles: Western Psychological Services.

10. Bennett, M. J. (1993). *Towards Ethnorelativism: A Developmental Model of Intercultural Sensitivity*. Education for the Intercultural Experience. 2nd edition. Yarmouth, ME: Intercultural Press,. 21-71.
11. Bennett, M. J. (2013). *Basic Concepts of Intercultural Communication: Paradigms, Principles, & Practices, Second Edition*. Nicholas Brealey Publishing.
12. Bennett, M. J. (2017). *Developmental model of intercultural sensitivity*. In Y. Kim (Ed). *Encyclopaedia of Intercultural Communication*. Wiley. [žiūrėta 2022 06 13] Prieiga per internetą: <https://www.idrinstitute.org/wp-content/uploads/2019/02/DMIS-IDRI.pdf>
13. Berry, J. W. (1997). *Immigration, Acculturation, and Adaptation*. *Applied Psychology*, 46(1), 5-34. [žiūrėta 2023 04 25] Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.1997.tb01087.x>
14. Černikovaite, M. E. (2021). *Studentų įsitraukimo veiksniai į nuotoline studijas Covid-19 pandemijos metu*. Covid-19 poveikis studentų akademiniam ir socialiniam gyvenimui: elektroninis konferencijos pranešimų rinkinys / sudarė VšĮ „Inovatyvūs mokymai ir praktika“. ISBN 9786094880254. [žiūrėta 2022 11 19] Prieiga per internetą: <https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/18347/Pranesimu-rinkinys-40-44.pdf>
15. Chen, G. M., Starosta, W. J. (2005). *Foundations of intercultural communication*. Lanham, MD: University Press of America.
16. Cushner, K., McClelland, A., & Safford, P. (2012). *Human Diversity in Education*. New York: McGraw Hill.
17. Dainton, M., Zelle, E. D. (2011). *Applying communication theory for professional life: A practical introduction* (2nd. ed.). Thousand Oaks, CA: Sage. [žiūrėta 2023 04 26] Prieiga per internetą: <https://vdoc.pub/documents/applying-communication-theory-for-professional-life-a-practical-introduction-3e3nv1hklr6g>
18. Deme, K. A., Geeraert, N. (2014) *Measures Matter: Scales for Adaptation, Cultural Distance, and Acculturation Orientation Revisited*. *Journal of Cross-Cultural Psychology* 2014, Vol 45(1). 91–109 p. [žiūrėta 2023 05 12] Prieiga per internetą: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0022022113487590>
19. Demidova, L. A., Gerasimov, V., Latipov, Z. A., Zaostrotseva, M.N., Ziyatdinov, A. M. (2017) *The problem of adaptation of foreign students in Russian universities*. The second interuniversity scientific and practical conference of foreign students. *Revista Espacios*, Vol. 38 (Nº 56), 27 p. [žiūrėta 2023 05 13] Prieiga per internetą: <https://www.revistaespacios.com/a17v38n56/a17v38n56p27.pdf>

20. Dettweiler, U., Unlu, A., Lauterbach, G., Legl, A., Simon, P., & Kugelman, C. (2015). *Alien at home: Adjustment strategies of students returning from a six-month overseas educational programme*. International Journal of Intercultural Relations, 44, 72-87.
21. Diao, J., Hu, K., Li, X. (2022). *International students' university choice to study abroad in higher education and influencing factors analysis*. Frontiers in Psychology Journal. Vol. 13. [žiūrėta 2023 05 14] Prieiga per internetą: DOI: 10.3389/fpsyg.2022.1036569
22. Earley, P. C., Ang, S. (2003). *Cultural intelligence: An analysis of individual interactions across cultures*. Palo Alto, CA: Stanford University Press. [žiūrėta 2023 04 26] Prieiga per internetą: <http://www.sup.org/books/title/?id=3184>
23. Fadejeva J. (2010). *Užsienio studentų adaptacija Lietuvos visuomenėje: sociologinė analizė (VPU atvejis)*. Magistro darbas. Prieiga per eLABa: <https://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:1746656/datastreams/MAIN/content>
24. Gaižauskienė, I., Valavičienė, N. (2016). *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu*. Vadovėlis. Mykolo Romerio Universitetas. [žiūrėta 2023 05 04] Prieiga per internetą: <https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/16724/9789955302056.pdf?sequence=1&is>
25. Galchenko, I., van de Vijver, F. J. R. (2007). *The role of perceived cultural distance in the acculturation of exchange students in Russia*. International Journal of Intercultural Relations, Volume 31, Issue 2. 181-197 p. [žiūrėta 2023 05 12] Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2006.03.004>
26. Gallagher, S., Palmer, J. (2020, rugsėjo 29). „The Pandemic Pushed Universities Online. The Change Was Long Overdue.” *Harvard Business Review*. [žiūrėta 2022 11 19] Prieiga per internetą: <https://hbr.org/2020/09/the-pandemic-pushed-universities-online-the-change-was-long-overdue>
27. Gao, C. Y. (2019). *Measuring University Internationalization*. Palgrave Studies in Global Higher Education. Cham: Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-21465-4>
28. Gebregergis, W. (2018). *Major Causes of Acculturative Stress and Their Relations with Sociodemographic Factors and Depression among International Students*. Open Journal of Social Sciences, 6, 68-87. [žiūrėta 2023 04 24] Prieiga per internetą: doi: 10.4236/jss.2018.610007
29. Glass, C. R., Gómez, E., Urzua, A. (2014). *Recreation, intercultural friendship, and international students' adaptation to college by region of origin*. International Journal of Intercultural Relations, Volume 42, 104-117 p. [žiūrėta 2023 05 13] Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2014.05.007>
30. Gonzalez, M. C.. (2000). *The four seasons of ethnography: A creation-centered ontology for ethnography*. International Journal of Intercultural Relations 24. 623-650 p. [žiūrėta 2023 04 15]
Prieiga per internetą:

https://www.academia.edu/536514/The_four_seasons_of_ethnography_A_creation_centered_ontology_for_ethnography

31. Gray, K. (2014). *There's No Place like Home: Or is there? Study Abroad Reentry*. Honors Senior Theses/Projects. Western Oregon University. [žiūrėta 2023 03 19] Prieiga per internetą: https://digitalcommons.wou.edu/honors_theses/8
32. Grebliauskiene, B. (2019). Anglų kalba studijuojančių užsienio studentų komunikaciniai iššūkiai neanglakalbėje akademinėje aplinkoje. *Informacijos mokslai*, 86, 56–67. DOI: <https://doi.org/10.15388/Im.2019.86.26>
33. Greblikaitė, J., Barynienė, J., Paužaitė, Ž. (2015). *Towards the Internationalisation Process of Lithuanian Universities*. European Integration Studies (Kaunas University of Technology), 9. [žiūrėta 2022 11 19] Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.5755/j01.eis.0.9.12797>
34. Gulicheva, E., Lisin, E., Osipova, M., & Khabdullin, A. (2017). *Leading factors in the formation of innovative education environment*. Journal of International Studies, 10(2), 129-137. doi:10.14254/2071-8330.2017/10-2/9
35. Gullahorn, J. T., Gullahorn, J. E. (1963). *An Extension of the U-Curve Hypothesis*. Journal of Social Issues, 19(3), 33–47 p. [žiūrėta 2023 03 16] Prieiga per internetą: <https://spssi.onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1540-4560.1963.tb00447.x>
36. Hendrickson, B., Rosen D., Aune, R.K. (2011). *An Analysis of Friendship Networks, Social Connectedness, Homesickness, and Satisfaction Levels of International Students*. International Journal of Intercultural Relations, 35, 281-295 p. [žiūrėta 2023 05 12] Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2010.08.001>
37. Hofstede Country Comparison Tool. [žiūrėta 2023 05 14] Prieiga per internetą: <https://www.hofstede-insights.com/country-comparison-tool?countries=lithuania>
38. Hofstede, G. J., Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. 3rd ed. Boston, MA: McGraw-Hill. [žiūrėta 2023 04 20] Prieiga per internetą: https://e-edu.nbu.bg/pluginfile.php/900222/mod_resource/content/1/G.Hofstede_G.J.Hofstede_M.Minkov%20-%20Cultures%20and%20Organizations%20-%20Software%20of%20the%20Mind%203rd_edition%202010.pdf
39. Hofstede's Globe. An interactive globe that shows Hofstede cultural dimension scores across the world. [žiūrėta 2023 04 26] Prieiga per internetą: <https://exhibition.geerthofstede.com/hofstedes-globe/>
40. Hunter, F., de Wit, H., Howard, L., Egron-Polak, E. (2015) *Internationalisation of Higher Education*. Study. Directorate-General for Internal Policies Policy Department B: Structural and Cohesion Policies, Culture and Education. 80 p. [žiūrėta 2022 06 06] Prieiga per internetą:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540370/IPOL_STU\(2015\)540370_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540370/IPOL_STU(2015)540370_EN.pdf)

41. Ingram, M. (2005). *Recasting the foreign language requirement through study abroad: A cultural immersion program in Avignon*. *Foreign Language Annals* 38(2), 211-222 p. DOI: 10.1111/j.1944-9720.2005.tb02486.x
42. Jablonskytė, G. (2012). Lietuvoje gyvenančių užsienio studentų namų ilgesio ir gyvenimo kokybės sąsajos informacija. *International Journal of Psychology: A Biopsychosocial Approach*, no. 10, 151-71. Prieiga per internetą: <https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/0b8ce044-16ec-4e95-9cb8-91667482b86a/content>
43. Kim, Y. Y. (1988). *Communication and Cross-Cultural Adaptation: An Integrative Theory*. Multilingual Matters Limited, Michigan University.
44. Letts, C. (2012). *Reassessing the cultural distance between China and the United States as perceived by students from the Sino-American 1+2+1 dual degree program*. Eastern Washington University Masters Thesis Collection. [žiūrėta 2023 05 11] Prieiga per internetą: <https://dc.ewu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1022&context=theses>
45. Liu, S., Gallois, C. & Volčič, Z. (2015). *Introducing Intercultural Communication: Global Cultures and Contexts*. Second edition. Los Angeles SAGE. 208 p. [žiūrėta 2023 02 09] Prieiga per internetą: <https://www.cag.edu.tr/uploads/site/lecturer-files/course-main-book-introducing-intercultural-communication-global-cultures-and-contexts-KlqV.pdf>
46. Lui, P. P., Rollock, D. (2012). *Acculturation and psychosocial adjustment among Southeast Asian and Chinese immigrants: The effects of domain-specific goals*. *Asian American Journal of Psychology*, 3(2), 79–90. [žiūrėta 2023 04 24] Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1037/a0025411>
47. Luo, M., Zhang, X. (2021). *Research Status about Influence Factors of International Students' Cross-Cultural Adaptation with Different Models*. *Open Journal of Social Sciences*, 9, 51-63. [žiūrėta 2023 05 12] Prieiga per internetą: doi: 10.4236/jss.2021.96006
48. Malay, E., Otten, S., Coelen, R. (2023). *Predicting adjustment of international students: The role of cultural intelligence and perceived cultural distance*. *Research in Comparative and International Education*, Vol. 0(0) 1–20 p. [žiūrėta 2023 05 12] Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/368811277_Predicting_adjustment_of_international_students_The_role_of_cultural_intelligence_and_perceived_cultural_distance
49. Maleki, A. M., Rahimnia, F. (2020). *Students Under Stress (Why Are Cultural Differences Stressful?)*. *Studia i Materialy*, 2/2020 (33): 58– 68 p. University of Warsaw. [žiūrėta 2023 04 27] Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.7172/1733-9758.2020.33.5>

50. Marianne, F., Juan, Z.S., Bance, L.O. (2019). *Development of intervention program based on grit and psychological well-being to alleviate acculturative stress among foreign students*. Journal of Psychology & the Behavioral Sciences, 5(1), 55–70 p. [žiūrėta 2023 04 27] Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.22492/ijpbs.5.1.05>
51. Martin, J. N., Nakayama, T. K. (2022). *Intercultural Communication in Contexts*. Eighth edition. New York, NY : McGraw Hill Education.
52. Nelson, L. (2015). *Acculturation in Marital Satisfaction Among Mixed Caucasian and Asian American Heterosexual Couples*. (doktorantūros disertacija). Walden University. [žiūrėta 2023 04 25] Prieiga per internetą: <https://scholarworks.waldenu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2899&context=dissertations>
53. Oberg, K. (1960). *Culture shock: adjustment to new cultural environments*. Practical Anthropology, 7, 177-182 p.
54. Oficiali JAV tarptautinių mainų organizacijos „InterExchange” interneto svetainė, straipsnis apie atvirkštinį kultūrinį šoką, (2017 Kovo 31 d.). [žiūrėta 2023 03 19] Prieiga per internetą: <https://www.interexchange.org/articles/visit-the-usa/reverse-culture-shock/>
55. Oficiali lietuviška Erasmus+ interneto svetainė. [žiūrėta 2022 05 27] Prieiga per internetą: https://erasmus-plius.lt/wp-content/uploads/2022/02/Erasmus_KA103_statistika_2022-02-04.xlsx
56. Oficiali Oklahomos universiteto Komunikacijos departamento interneto svetainė [žiūrėta 2023 01 16] Prieiga per internetą: <https://www.ou.edu/cas/comm/about/people/faculty/young-kim>
57. Oficiali tarptautinė Erasmus+ interneto svetainė. [žiūrėta 2022 05 27] Prieiga per internetą: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/about-erasmus/>
58. Raja R., Ma J., Zhang M., Li X. Y., Almutairi N. S. & Almutairi A. H. (2023). *Social identity loss and reverse culture shock: Experiences of international students in China during the COVID-19 pandemic*. Frontiers in Psychology. 1-11 p. DOI: 10.3389/fpsyg.2023.994411
59. Rodriguez, Y., Helms, H. M., Supple, A. J., & Hengstebeck, N. (2014). *Mexican immigrant wives' acculturative stress and spouses' marital quality: The role of wives' marriage work with husbands and close friends*. Journal of Family Issues, 37 (12), 1678-1702 p. [žiūrėta 2023 04 25] Prieiga per internetą: http://libres.uncg.edu/ir/uncg/f/H_Helms_Mexican_2014.pdf
60. Ryan, S., Magro, M. & Sharp, J. (2011). *Exploring Educational and Cultural Adaptation through Social Networking Sites*. Journal of Information Technology Education Innovations in Practice. DOI: 10. 10.28945/1346.
61. Samašonok K., Žonych A. (2020). *Nuotolinės studijos, neišvengiamybė, iššūkiai ir tobulinimo galimybės*. Science & Processes of Education / Mokslas ir Edukaciniai Procesai.

62. Schartner, A., Young, T. J. (2020) *Intercultural Transitions in Higher Education (Vol. 1)*. Edinburgh University Press. 8 p. [žiūrėta 2022 06 06] Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.3366/j.ctv2f4vpwt>
63. Shafaei, A., Razak, N. B. (2016). *International Postgraduate Students' Cross-Cultural Adaptation in Malaysia: Antecedents and Outcomes*. Research in Higher Education. DOI: 10.1007/s11162-015-9404-9. Prieiga per internetą: <https://web-p-ebscohost-com.skaitykla.mruni.eu/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=e3ed60bc-bdf2-43da-b708-d5ce93799946%40redis>
64. Spurga, S., Žalnienė, I. (2021). The Changing Role of Universities in Lithuanian Society. *The Promise of Higher Education. Essays in Honour of 70 Years of IAU* / Editors: Hilligje van't Land, Andreas Corcoran, Diana-Camelia Iancu, ISBN 9783030672447.
65. Suavansri, P. (2017). *Reverse Culture Shock*. Faculty of Psychology, Chulalongkorn University. [žiūrėta 2023 04 01] Prieiga per internetą: <https://www.psy.chula.ac.th/en/feature-articles/reverse-culture-shock-2>
66. Švietimo mainų paramos fondo ir Jaunimo reikalų departamento informacija. (2021, gruodžio 31) „Erasmus“ 35-metis: programos nesustabdė net pandemija – ką ji žada toliau? *15min.lt*. [žiūrėta 2022 06 06] Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/erasmus-35-metis-programos-nesustabde-net-pandemija-ka-ji-zada-toliau-55-1621684>
67. Tarptautinės organizacijos, konsultuojančios kultūriniais klausimais pagal Hofstede teorijas, oficiali interneto svetainė: [žiūrėta 2023 04 24] Prieiga per internetą: <https://www.hofstede-insights.com/models/national-culture/>
68. Tauova, J., Bender, M., Dimitrovad, R., van de Vijver, F. (2019). *The Role of Perceived Cultural Distance, Personal Growth Initiative, Language Proficiencies, and Tridimensional Acculturation Orientations for Psychological Adjustment among International Students*. International Journal of Intercultural Relations, 69, 11-23. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2018.11.004>
69. Tinto, V. (1987). *Leaving College: Rethinking the Causes and Cures of Student Attrition*. Chicago: University of Chicago Press. ISBN 978-0-226-80449-1
70. Topuniversities.com University Rankings. [žiūrėta 2023 05 14] Prieiga per internetą: <https://www.topuniversities.com/universities/>
71. Urbanovič, J., Wilkins, S. (2013). *Internationalisation as a Strategy to Improve the Quality of Higher Education in Small States: Stakeholder Perspectives in Lithuania*. Higher Education Policy, 26(3), 373-396. [žiūrėta 2022 11 19] Prieiga per internetą: https://www.academia.edu/2925381/Internationalisation_as_a_strategy_to_improve_the_quality_of_higher_education_in_small_states_stakeholder_perspectives_in_Lithuania

72. Visuotinė lietuvių enciklopedija. (2022) Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras. [žiūrėta 2022 06 06] Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/internacionalizacija/>
73. Welsh, A. (2015). Long term effects of reverse culture shock in study abroad. In C. Cartwright, M. Sobre-Denton, & M. Vande Berg (Eds.) ProQuest Dissertations Publishing. [žiūrėta 2023 03 19] Prieiga per internetą: <https://www.proquest.com/openview/856a4ff0c5c719b45e6ab47d32c0c9fd/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750>
74. Xia, J. (2009). *Analysis of impact of culture shock on individual psychology*. International Journal of Psychological Studies, Vol 1, No 2. 97-101 p. DOI: 10.5539/ijps.v1n2p97
75. Yeh, C.J. and Inose, M. (2003). *International Students' Reported English Fluency, Social Support Satisfaction, and Social Connectedness as Predictors of Acculturative Stress*. Counselling Psychology Quarterly, 16, 15-28. [žiūrėta 2023 04 25] Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/profile/Christine-Yeh-5/publication/238317920_International_students'_reported_English_fluency_social_support_satisfaction_and_social_connectedness_as_predictors_of_acculturative_stress/links/00b7d53993301afaf0000000/International-students-reported-English-fluency-social-support-satisfaction-and-social-connectedness-as-predictors-of-acculturative-stress.pdf
76. Young, G. E. (2014). *Reentry: Supporting students in the final stage of study abroad*. New Directions for Student Services, 2014: 59–67. <https://doi.org/10.1002/ss.20091>
77. Yu, B., Chen, X., Li, S., Liu, Y., Jacques-Tiura, A.J., Yan, H. (2014). *Acculturative Stress and Influential Factors among International Students in China: A Structural Dynamic Perspective*. PLoS ONE 9(4): e96322. [žiūrėta 2023 04 25] Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0096322>
78. 15min.lt straipsnis. (2023, gegužės 10) „Geriausių mokyklų, kolegijų ir universitetų reitingas: kas pirmauja?“. 15min.lt. [žiūrėta 2023 05 14] Prieiga per internetą: <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/ddddd-56-2050106>

Austinaitė, E. (2023). Užsienio studentų adaptacija Lietuvos universitetuose: VILNIUS TECH ir MRU atvejai (magistro baigiamasis darbas). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe išanalizuota tarpkultūrinės adaptacijos samprata, dokumentų analizės metodu nustatyti pagrindiniai kultūrinės adaptacijos veiksniai, ištirtos užsienio studentų tarpkultūrinės patirtys bei atskleistos problemos ir iššūkiai, su kuriomis užsienio studentai susiduria studijuodami Lietuvos universitetuose. Pirmame skyriuje nagrinėjama tarpkultūrinės adaptacijos samprata, internacionalizacijos svarba ir įtaka tarpkultūrinei komunikacijai, pateikti mokslininkų atlikti tarpkultūrinės adaptacijos tyrimai ir aprašyti dažniausiai naudojami tarpkultūrinės adaptacijos modeliai. Antrame skyriuje pateikiamas atliktas tyrimo metodikos pagrindimas bei iškelto pagrindiniai tyrimo klausimai, aptariamos tyrimo rezultatų vertinimo perspektyvos, analizuojamos tyrime dalyvavusių užsienio studentų, studijavusių Vilnius Tech ir MRU universitetuose, adaptacijos proceso sociokultūrinės patirtys, susisteminti giluminio kokybinio tyrimo metu gauti duomenys, atliekama tarpusavio panašumų ir skirtumų lyginamoji analizė, bandoma atsakyti į tyrimo klausimus. Remiantis gautais tyrimo duomenimis, magistro baigiamojo darbo pabaigoje yra pateikiamos išvados ir siūlymai, kaip pagerinti tarpkultūrinės adaptacijos procesą užsienio studentams bei iškeliamos empirinio tyrimo metu išryškėjusios problemos.

Pagrindiniai žodžiai: kultūrinė adaptacija, kultūrinis šokas, tarpkultūrinė komunikacija, internacionalizacija, sociokultūrinė patirtis.

Austinaitė, E. (2023). Adaptation of Foreign Students in Lithuanian Universities: MRU and VILNIUS TECH cases (master thesis). Vilnius: Mykolas Romeris University

ANNOTATION

In the master thesis the concept of intercultural adaptation is analyzed, the main factors of cultural adaptation are determined by the method of document analysis, the intercultural experiences of foreign students are investigated, and the problems and challenges that foreign students face while studying in Lithuanian universities are revealed. The first part of the thesis examines the concept of intercultural adaptation, the importance of internationalization and its influence on intercultural communication, presents research and describes the most commonly used models of intercultural adaptation. The second part of the thesis presents the justification of the research methodology and the main questions of the research, discusses the perspectives of the evaluation of the research results, analyzes the socio-cultural experiences of the foreign students, who studied at Vilnius Tech and MRU universities, systematizes the data obtained during the in-depth qualitative research, a comparative analysis of mutual similarities and differences is carried out, questions of the research are answered. At the end of the master's thesis, conclusions and suggestions are presented on how to improve the process of intercultural adaptation for foreign students, and the problems that emerged during the empirical research are raised, based on the obtained research data.

Key words: cultural adaptation, culture shock, intercultural communication, internationalization, sociocultural experience.

Austinaitė, E. (2023). Užsienio studentų adaptacija Lietuvos universitetuose: VILNIUS TECH ir MRU atvejai (magistro baigiamasis darbas). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas

SANTRAUKA

Baigiamuoju magistro darbu ištirta, kokie veiksniai turi įtakos Lietuvoje studijuojančių užsienio piliečių gyvenimo kokybei, mokymuisi, laisvalaikiui. Šis tyrimas padės universiteto bendruomenei suvokti užsienio studentų gyvenimo kokybę Lietuvoje ir atsiliepimus adaptuojantis lietuvių kultūroje, atrasti sėkmingos sociokultūrinės adaptacijos veiksniai. Darbo problema – trūksta naujos informacijos apie sunkumus, su kuriais susiduria iš užsienio atvykę studentai, bandantys integruotis Lietuvos aukštojo mokslo institucijose. Siekiant rasti šios problemos sprendimą ir pateikti rekomendacijų, aktualu sužinoti tarpkultūrinės komunikacijos poreikį Lietuvos akademinėje bendruomenėje, užsienio studentų patiriamus iššūkius adaptacijos procese. Paskutiniai moksliniai darbai užsienio studentų adaptacijos Lietuvos universitetuose temomis yra parašyti prieš daugiau nei dešimtmetį, tad tema ištirta, atsižvelgiant į aktualias ir niekad anksčiau nepasitaikiusias socialines ir kultūrines aplinkybes, tokias kaip Covid-19 viruso pandemija ir Rusijos karas Ukrainoje. Kultūrinės adaptacijos klausimais domimasi jau seniai, tad remiamasi ne tik naujausių tyrimų duomenimis ir idėjomis, bet ir chrestomatinėmis teorijomis, kurias pripažįsta ir remiasi visi šią temą nagrinėjantys mokslininkai. Darbo objektas – užsienio studentų sociokultūrinės patirtys Lietuvoje. Darbo tikslas – ištirti užsienio studentų tarpkultūrinės patirtis ir atskleisti problemas ir iššūkius, su kuriomis užsienio studentai susiduria studijuodami Lietuvoje. Darbo uždaviniai: dokumentų analizės metodu apžvelgti kultūrinės adaptacijos ir kultūrinio šoko teorijas ir tyrimus pasauliniu lygmeniu bei Lietuvos mastu bei nustatyti pagrindinius kultūrinės adaptacijos modelius; taikant kokybinio tyrimo metodą, ištirti užsienio studentų psichologinę ir sociokultūrinę adaptaciją svetimose šalyje, jos sėkmę lemiančius veiksniai ir adaptacijos metu patiriamas problemas; turinio analizės būdu išskirti kultūrinės adaptacijos panašumus ir skirtumus tarp skirtinguose Lietuvos universitetuose studijuojančių užsienio studentų. Pirmoje dalyje išnagrinėta kultūrinės adaptacijos samprata – procesas, etapai ir jai įtakos turintys veiksniai. Antroje dalyje analizuojamas atliktas kokybinis tyrimas: struktūruoto interviu būdu apklausti 10 užsienio studentų, studijuojančių MRU ir Vilnius Tech universitetuose. Išnagrinėjus ir apibendrinus šią medžiagą gautos tam tikros išvados apie kultūrinės adaptacijos veiksniai ir iššūkius. Paaikškėjo, jog didžiausią įtaką užsienio studentų adaptacijai Lietuvos universitetuose ne tik socialinėje, bet ir akademinėje srityje daro kalbos barjeras. Kiti veiksniai, turintys įtakos sklandžiai adaptacijai yra vietinės kultūros ir istorijos nežinojimas, nepakankamas universiteto įsitraukimas į adaptacijos procesą, socialinės ir finansinės problemos. Nustatyta, kad sėkmingas adaptacijos

procesas reikalauja santykių užmezgimo su vietiniais ir kitais užsienio studentais, kalbų įgūdžių, integracijos ne tik akademinio gyvenimo rėmuose, aktyvaus dalyvavimo valstybinėse šventėse ir vietiniuose renginiuose, asmeninio domėjimosi vietos kultūra. Remiantis atlikta adaptacijos skirtinguose universitetuose panašumų ir skirtumų analize, galima teigti, kad užsienio studentų, studijuojančių Vilnius Tech universitete, adaptacijos procesas buvo lengvesnis, nei MRU studijuojančių užsienio studentų, o kad kultūrinė distancija akademinėje srityje buvo maža ir labiau juntama studentams, atvykusiems iš geografiškai nuo Lietuvos nutolusių šalių. Magistro baigiamojo darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir rekomendacijos užsienio studentų tarpkultūrinės adaptacijos gerinimui Lietuvos universitetuose.

Austinaite, E. (2023). Adaptation of Foreign Students in Lithuanian Universities: MRU and VILNIUS TECH cases (master thesis). Vilnius: Mykolas Romeris University

SUMMARY

This master's thesis investigated what factors influence the quality of life, learning, and leisure of foreign citizens studying in Lithuania. This study helps the university community to understand the quality of life of foreign students in Lithuania and the feedback of adaptation in Lithuanian culture, therefore finding the factors of successful socio-cultural adaptation. The problem of the thesis is the lack of new information about the difficulties faced by students from abroad who are trying to integrate in Lithuanian higher education institutions. In order to find a solution to this problem and provide recommendations, it is relevant to find out the need of intercultural communications in the Lithuanian academic community and challenges experienced by foreign students in the process of adaptation. The last scientific works on the topics of adaptation of foreign students in Lithuanian universities were written more than a decade ago, therefore in this thesis the topic was studied, taking into account current events and unprecedented social and cultural challenges, such as the Covid-19 virus pandemic and the Russian war in Ukraine. There has been interest in the issues of cultural adaptation for a long time, so it is based not only on the data and ideas of the latest research, but also on chrestomathic theories, which are recognized and relied on by all scientists studying this topic. The object of the thesis is socio-cultural experiences of foreign students in Lithuania. The aim of the thesis is to reveal the intercultural experiences of foreign students, problems and challenges faced by foreign students while studying in Lithuania. Tasks: to review the theory and research of cultural adaptation and cultural shock at the global level and in Lithuania using the method of document analysis, and to identify the main models of cultural adaptation; to investigate the psychological and sociocultural adaptation of foreign students in a foreign country, the factors determining its success and the problems encountered during adaptation by applying the qualitative research method; to distinguish the similarities and differences of cultural adaptation among foreign students studying in different Lithuanian universities using content analysis. The first part examines the concept of cultural adaptation - the process, stages and factors affecting it. The second part analyzes the conducted qualitative research: 10 foreign students studying at MRU and Vilnius Tech universities were interviewed by means of a structured interview. After analyzing and summarizing this material, certain conclusions about the factors and challenges of cultural adaptation were obtained. It turned out that the language barrier has the greatest influence on the adaptation of foreign students in

Lithuanian universities, not only in the social but also in the academic field. Other factors interfering in the process of adaptation are ignorance of local culture and history, insufficient involvement of the university in the adaptation process, social and financial problems. It was ascertained that a successful adaptation process requires establishing relationships with local and other foreign students, language skills, integration not only in academic life, but social life too, active participation in national holidays and local events, personal interest in local culture. Based on the analysis of similarities and differences in adaptation in different universities, it can be said that the adaptation process of foreign students studying at Vilnius Tech University was easier than that of foreign students studying at MRU, and that the cultural distance in the academic field was small and more noticeable for students who came from countries, that are geographically further away from Lithuania. At the end of the master's thesis, conclusions and recommendations for improving the intercultural adaptation of foreign students in Lithuanian universities are presented.

PRIEDAI

1 PRIEDAS. Interviu klausimai lietuvių kalba

Kalba

1. Su kokiais sunkumais susidūrėte dėl lietuvių kalbos įgūdžių trūkumo?
2. Su kokiais sunkumais susidūrėte bendraujant anglų kalba su vietiniais gyventojais?
3. Su kokiais sunkumais susidūrėte bendraujant anglų kalba su kitais užsienio studentais?
4. Ar studijuojant Lietuvoje Jums teko panaudoti kitos užsienio kalbos (ne anglų) įgūdžius? Kokios kalbos? Kokioje situacijoje su tuo susidūrėte?
5. Ar lankėte lietuvių kalbos pamokas/ paskaitas? Jei taip – kaip vertinate savo įgytus įgūdžius?

Tradicijos

6. Ar įsijungėte į veiklą, kurioje sužinotumėte apie lietuviškus papročius ir tradicijas?
7. Ar minėjote savo gimtosios šalies šventes ir tradicijas studijuodami Lietuvoje?
8. Koks dalykas, kurį daro lietuviai, jus nustebino?
9. Kaip elgdavotės per lietuviškas šventes? (šventėte su vietiniais, šventėte su kitais studentais, nešventėte)
10. Ar ragavote lietuviškų patiekalų?

Laisvalaikis

11. Kokių žinių turėjote apie Lietuvą prieš atvykstant čia studijuoti?
12. Ar laisvalaikio įsijungėte į universitete siūlomas popamokines veiklas?
13. Ar laisvalaikio užsiėmėte sportu?
14. Kaip sužinojote apie Lietuvoje vykstančius renginius?
15. Ar lankėtės lietuvių meno parodose?
16. Ar lankėtės lietuviškos muzikos koncertuose?
17. Ar prieš atvykdami gyventi į Lietuvą daug keliavote arba gyvenote kitoje užsienio šalyje?
18. Ar studijuodami Lietuvoje keliavote į kitus Lietuvos miestus?
19. Ar studijuodami Lietuvoje keliavote į kitą užsienio šalį?
20. Kaip dažnai gyvendami Lietuvoje jautėte ilgesį namams? Ar namų ilgesys laikui bėgant didėjo ar mažėjo?
21. Ar studijuodami Lietuvoje susiradote draugų? Ar tarp jų yra lietuvių? Kas lėmė bendravimą su jais?

Universitetas

22. Ar pasidomėjote universitetu prieš atvykdami į jį studijuoti? (ieškojau informacijos internete, girdėjau iš draugų, informacijos suteikė mano universitetas)
23. Su kokiais sunkumais susidūrėte studijuodami Lietuvos universitete? Kas padėjo juos įveikti?
24. Kokie yra lietuviškos švietimo sistemos plusai? (paskaitų ir seminarų paskirstymas, trukmė, tvarkaraščio išdėstymas, vertinimo sistema, užduočių įvairumas, atsiskaitymų formos)
25. Kokie yra lietuviškos švietimo sistemos minusai?
26. Kokių priemonių reikėjo imtis, norint įstoti į pasirinktą Lietuvos universitetą?
27. Kuo Jūsų pasirinktas Lietuvos universitetas skyrėsi nuo universiteto kuriame studijuojate/ studijavote savo šalyje?
28. Ar studijuodami Lietuvoje gyvenote studentų bendrabutyje?
29. Ar studijuodami Lietuvoje gavote studento stipendiją arba kitą finansinę paramą?
30. Ar studijuodami Lietuvoje bandėte papildomai užsidirbti?

Demografiniai klausimai

31. Lytis
32. Amžius
33. Iš kokios šalies atvyko
34. Studijų programa, kursas
35. Šeimyninis statusas

2 PRIEDAS. Interviu su studente Aisha iš Turkijos.

Language

1. What difficulties did you face due to the lack of Lithuanian language skills?

Leaving the bus station because It was difficult to ask locals and I did not know about local transport tickets.

2. What difficulties did you face when communicating in English with the locals?

Different accents can make it difficult if a person is not fluent in English.

3. What difficulties did you face when communicating in English with other foreign students?

Different levels of language skills sometimes makes it harder to communicate.

4. Did you have to use the skills of another foreign language (other than English) while studying in Lithuania? If so, what languages? And in what situation were you in?

Yes, when I found other students from my country, then we talked in our native Turkish language.

5. Have you attended Lithuanian language classes/lectures? If so, how do you rate your acquired skills?

No, but I regret it now.

Traditions

6. Have you joined any activity where you would learn about Lithuanian customs and traditions?

Yes, local students organized events where they described and showed the customs and traditions.

7. Did you celebrate the holidays and traditions of your home country while studying in Lithuania?

No, I am not very religious.

8. Was there anything that Lithuanians did that surprised you?

Some of them like to go to clubs on Monday, that was weird but I really liked the easy going part about studies.

9. What did you do during the Lithuanian holidays? (you celebrated with locals/ you celebrated with other students/ you didn't celebrate)

I celebrated by going to local events in the city.

10. Have you tried any traditional Lithuanian dishes?

Žemaičių blynai, šaltibarščiai. It seemed rather strange, but I wanted to try the local cuisine.

Leisure

11. What did you know about Lithuania before coming here to study?

It is a small country in Europe near Poland.

12. Have you joined any extracurricular activities suggested by the university in your spare time?

Yes, as I mentioned I tried to attend all events that were organized by local students.

13. Did you play sports in your spare time?

Yes, volleyball, basketball.

14. How did you find out about the events that were happening in Lithuania?

Facebook events. The locals seemed to be using this platform for events and messaging a lot. Also, there are many posters about events, but I needed to translate everything from Lithuanian, so using Facebook events was easier.

15. Have you visited Lithuanian art exhibitions?

Yes, there are a lot of them and I really love it. I sometimes didn't manage to make it to some exhibitions because they are changing so fast.

16. Have you visited Lithuanian music concerts?

No, but I would like to try sometime when I visit Lithuania again.

17. Have you traveled a lot or lived in another foreign country before coming to Lithuania?

I have been to Bulgaria, Sakartvelo and Azerbaijan. I also travel a lot in Turkey.

18. Did you travel to other Lithuanian cities while studying in Lithuania?

Only to Trakai and Anykščiai. It was very beautiful and green. I loved the tree-top walking path, I haven't tried anything like that before.

19. Did you travel to other foreign countries while studying in Lithuania?

No, I was saving money.

20. How often did you feel home sick while living in Lithuania? Did homesickness increase or decrease over time?

I felt it after half a year in Lithuania but mostly because I am very close to my family and there is so much to talk about and I think it has changed me a lot.

21. Did you find any friends while studying in Lithuania? Are there any Lithuanians among them? How did you become friends with them?

Yes, most of my friends are Lithuanians. I became friends with them by going to local events that I found on Facebook.

University

22. Did you research the university before coming to study there? (searched for information online/ heard from friends/ information provided by the university)

Yes, I searched through the internet which universities are the most popular in Europe.

23. What difficulties did you face while studying at the university in Lithuania? What helped overcome them?

It was hard to navigate inside the faculty and local students really helped a lot.

24. What are the advantages of the Lithuanian education system? (distribution of lectures and seminars, duration, schedule arrangement, assessment system, variety of tasks, forms of exams)

It is more easy going than my university in Turkey and professors or local students help you if you struggle. Plus usually there is a lot of free time, sometimes even free days from lectures.

25. What are the disadvantages of the Lithuanian education system?

It's hard to find the balance between motivated students and professors. Some professors are there just to finish their work and not very interested in answering students' questions or giving more information.

26. What did you have to do in order to get into the chosen Lithuanian university?

I had to register and send them a motivational letter.

27. How did Lithuanian university differ from the university in your country?

In Lithuania they do not have a really huge student park that connects faculties, each faculty can be in different areas of the city.

28. Did you live in a student dormitory while studying in Lithuania? Why?

Yes, because it is the best way to find new friends.

29. Did you get a scholarship or any other financial support?

Yes. It was much help, because my family couldn't support me financially.

30. Did you try to earn extra money while studying in Lithuania? How?

No, I mostly focused on studying because I had gotten a scholarship.

Demographic questions

31. Gender: Female

32. Age: 26

33. Country of arrival: Turkey

34. University in Lithuania, study program, course: Vilnius Tech, Renewable energy, 3rd course

35. Marital status: Not married.

3 PRIEDAS. Interviu su studente Alexa iš Jungtinės Karalystės.

Language

1. **What difficulties did you face due to the lack of Lithuanian language skills?**
Quite often I would get lost in the conversation of my Lithuanian coursemates who would say something in Lithuanian (in between the conversation in English). Sometimes, it was difficult to explain my problems or questions clearly in shops, markets, public transport, etc.
2. **What difficulties did you face when communicating in English with the locals?**
In general, I thought that the level of English in Lithuania is really good, and that the majority of the locals that I met during my time here spoke it really well, so it really was rather easy as far as the communication goes. Yes, there were a few cases when I had to resort to using the sign language in Maxima and public transport, but on the whole it was easy and stress-free.
3. **What difficulties did you face when communicating in English with other foreign students?**
Usually insignificant stuff, like some of the phrases that I use as an English person would get misinterpreted. Nothing critical, though.
4. **Did you have to use the skills of another foreign language (other than English) while studying in Lithuania? If so, what languages? And in what situation were you in?**
I tried learning Russian for a bit. I hated it. Otherwise, I would just use English.
5. **Have you attended Lithuanian language classes/lectures? If so, how do you rate your acquired skills?**
Did not attend any. As pretty much everyone speaks English, I didn't see the point of trying to learn Lithuanian.

Traditions

6. **Have you joined any activity where you would learn about Lithuanian customs and traditions?**
I actually did try the traditional Lithuanian folk dance, and it was really fun. Much better than the British dancing with chairs, anyway.
7. **Did you celebrate the holidays and traditions of your home country while studying in Lithuania?**
I did, but I believe the ones I celebrated were pretty much the same as Lithuanians', maybe different food.
8. **Was there anything that Lithuanians did that surprised you?**
My coursemates took me out to a Lithuanian restaurant for my birthday and paid for the dinner (which included cepelinai, and that cold beetroot soup).
9. **What did you do during the Lithuanian holidays? (you celebrated with locals/ you celebrated with other students/ you didn't celebrate)**
Some I did celebrate, the other I was busy with the university assignments.
10. **Have you tried any traditional Lithuanian dishes?**

Of course! They're really quite different from the traditional British dishes that I'm used to, but they're great in their own way.

Leisure

11. What did you know about Lithuania before coming here to study?

I knew a little bit, as one of my friends was originally from Lithuania.

12. Have you joined any extracurricular activities suggested by the university in your spare time?

Well, apart from the traditional folk dance thingy, I also joined the volleyball team.

13. Did you play sports in your spare time?

Volleyball.

14. How did you find out about the events that were happening in Lithuania?

Mostly via uni - that includes my coursemates here, the institute website, and of course the mighty Facebook.

15. Have you visited Lithuanian art exhibitions?

Yes, a few in Vilnius and Kaunas. I was a bit confused by some of the contemporary art exhibitions, where the art looks like a pile of scraps and bits, but I guess that's just the genre not the artist itself.

16. Have you visited Lithuanian music concerts?

Only the street ones. I was fond of the idea that people just start making an event in the city squares, oldtown yards or random streets, giving an exquisite feeling and vibe to the city itself.

17. Have you traveled a lot or lived in another foreign country before coming to Lithuania?

I usually travel solo in the UK, I spend each summer of mine working and living in another region. I have gone outside of the country only a few times, to Ireland, because I have relatives there. I could say that living in Lithuania has motivated me to travel more. I have realized that weekend trips are a great way to briefly get to know a country (in most cases only the capital) and widen my outlook to the world.

18. Did you travel to other Lithuanian cities while studying in Lithuania?

Yes, I went to Kaunas (against the recommendations of my friends, I might add) and to the seaside as well, Klaipeda. I enjoyed the architecture in both cities.

19. Did you travel to other foreign countries while studying in Lithuania?

Yes, Latvia, Estonia and Poland. I am fond of traveling solo, so these short trips to neighboring countries were a great way to spend free weekends, because they are not so far away.

20. How often did you feel home sick while living in Lithuania? Did homesickness increase or decrease over time?

I think I managed my homesickness quite well, knowing I was busy all the time, so I did not have as much time to really feel homesick, but yes, there were some moments. I missed my family, friends, and, of course, my dog. But we stayed in touch every day, so it was not that bad.

21. Did you find any friends while studying in Lithuania? Are there any Lithuanians among them? How did you become friends with them?

Yes, I have! Actually, I have stayed in touch with a few to this day, and a couple have already visited me here in the UK. One of them was from the volleyball team so we found a vibe through that, and the others were my coursemates, and that was simply bonding over some parties.

University

- 22. Did you research the university before coming to study there? (searched for information online/ heard from friends/ information provided by the university)**

I did my research, and I asked my Lithuanian friend what he thought about the idea.

- 23. What difficulties did you face while studying at the university in Lithuania? What helped overcome them?**

One professor, I felt, was not exactly keen on teaching the students. It was a bit weird, and I still see his subject as sort of a waste of time looking back. I did have some troubles finding the books that I needed for my assignments, and had to look into some other options (for example, purchasing them).

- 24. What are the advantages of the Lithuanian education system? (distribution of lectures and seminars, duration, schedule arrangement, assessment system, variety of tasks, forms of exams)**

It is very work-intensive, I felt, but then again it is quite similar in that regard at least to the British educational system. Schedules in some instances would get mucked up and mixed up, so that was a bit annoying. Grading system, I feel, is easier to understand here than the “classes” that we have here in the UK, the variety of tasks is adequate, and the exams are relatively easy to pass, which I’m not sure is always a good thing.

- 25. What are the disadvantages of the Lithuanian education system?**

The professors seem really overworked, and some, judging by their body language at times seem to be done with it - now I am not exactly sure why that is in all honesty, maybe it’s the workload, maybe it’s the poor pay, but I think it’s clear that something’s not working right.

- 26. What did you have to do in order to get into the chosen Lithuanian university?**

The biggest hassle was getting the documentation for the travel and life in Lithuania sorted - getting into the university was relatively easy.

- 27. How did Lithuanian university differ from the university in your country?**

In my university in the UK, it’s all located in one place, while here, in Vilnius University, you have these faculties and campuses and whatnot all over the town - which makes it a bit tricky to get there sometimes.

- 28. Did you live in a student dormitory while studying in Lithuania? Why?**

Yes, it was the cheapest option available.

- 29. Did you get a scholarship or any other financial support?**

No. I had some savings from my part-time work back in the UK. My family was also supporting me during my stay in Lithuania.

- 30. Did you try to earn extra money while studying in Lithuania? How?**

Tried doing food deliveries via Wolt for a couple of weeks as I had bought a cheap bike for commuting but eventually I got lazy and stopped doing that.

Demographic questions

- 31. **Gender:** Female
- 32. **Age:** 25
- 33. **Country of arrival:** United Kingdom
- 34. **University in Lithuania, study program, course:** VILNIUS TECH, Multimedia Design, 3rd course.
- 35. **Marital status:** Not married.

4 PRIEDAS. Interviu su studentu Arthur iš Jungtinės Karalystės.

Language

1. **What difficulties did you face due to the lack of Lithuanian language skills?**
Initially it was easier to communicate with younger people, because they are more educated, if I can say that. I had more issues dealing with older people in, like, mid 40's, then English can become sort of a barrier, but it depends on where you are at and what you are trying to do.
2. **What difficulties did you face when communicating in English with the locals?**
Generally students are comfortable enough to communicate in English, so I didn't have an issue. Language can become a little bit choppy at some times, but the message gets across.
3. **What difficulties did you face when communicating in English with other foreign students?**
Strong accents mostly. Or me casually using specific British phrases and other foreign students looking lost instantly. Otherwise everything went quite well.
4. **Did you have to use the skills of another foreign language (other than English) while studying in Lithuania? If so, what languages? And in what situation were you in?**
No, not really. I might have tried helping others out to understand English though (I know a little bit of Russian).
5. **Have you attended Lithuanian language classes/lectures? If so, how do you rate your acquired skills?**
No, but some of my work colleagues tried to teach me a few words. I noticed that I have already heard some of them, because there are quite a lot of Lithuanians here in the UK too, so it must have passed through my ears somewhere.

Traditions

6. **Have you joined any activity where you would learn about Lithuanian customs and traditions?**
No, not really.
7. **Did you celebrate the holidays and traditions of your home country while studying in Lithuania?**
Some of them, but not really. Mostly I just celebrated the usual holidays like Christmas, Easter and so on.
8. **Was there anything that Lithuanians did that surprised you?**
They seemed not very friendly, as nobody was saying "hi" or having small talks. I wish I could say it was due to the lack of English language, but from an outsider perspective I have noticed that the locals don't really do it among themselves either, for example, they don't like to chat on the streets. It's like the temperament of the people is considerably different from the people in the UK. I believe that it is like a minority of people who are generally out-going. And also, I saw that some older people like to stare at others.
9. **What did you do during the Lithuanian holidays? (you celebrated with locals/ you celebrated with other students/ you didn't celebrate)**
I enjoyed being free on the bank holidays, haha.
10. **Have you tried any traditional Lithuanian dishes?**
Yes, It was better than traditional British food, but it's very greasy and with lots of potatoes.

Leisure

- 11. What did you know about Lithuania before coming here to study?**
That it is known for basketball, is generally a cheap country, and also post-soviet.
- 12. Have you joined any extracurricular activities suggested by the university in your spare time?**
No, I was spending my leisure time working part-time.
- 13. Did you play sports in your spare time?**
Yes, I went to the gym with a friend from uni.
- 14. How did you find out about the events that were happening in Lithuania?**
Mostly from my friends and uni friends.
- 15. Have you visited Lithuanian art exhibitions?**
I have been asked to visit some, but I didn't go, because I was working.
- 16. Have you visited Lithuanian music concerts?**
No, I'm not a fan of gigs in general.
- 17. Have you traveled a lot or lived in another foreign country before coming to Lithuania?**
No, I have gone to France before, for a family vacation, but besides that I haven't traveled much. I am not that outgoing.
- 18. Did you travel to other Lithuanian cities while studying in Lithuania?**
Yeah, but mostly to visit friends of friends, who weren't living in very interesting towns, as a matter of fact.
- 19. Did you travel to other foreign countries while studying in Lithuania?**
No, I just came back to the UK a couple of times. The intensive course limited the capacity to travel as much as I'd like.
- 20. How often did you feel home sick while living in Lithuania? Did homesickness increase or decrease over time?**
At first I was very homesick. With time, the home-sickness got smaller. But when I came back to the UK for a holiday, it would grow bigger again. But the more times I went back to Lithuania, it got easier.
- 21. Did you find any friends while studying in Lithuania? Are there any Lithuanians among them? How did you become friends with them?**
Yes, both from university and from work. There were both foreign students and even ones from the UK, and Lithuanians too. With the Brits, it was because of the same experiences living in the same country, for the foreign students it was the similarities that brought us together, same mindsets.

University

- 22. Did you research the university before coming to study there? (searched for information online/ heard from friends/ information provided by the university)**
I chose this university purely because it was convenient, everything was in one place, as universities in the UK tend to be less dense. I checked the rankings, read information about it on the internet.

23. What difficulties did you face while studying at the university in Lithuania? What helped overcome them?

I don't think I had any, I believe that I have aced it.

24. What are the advantages of the Lithuanian education system? (distribution of lectures and seminars, duration, schedule arrangement, assessment system, variety of tasks, forms of exams)

Assessment in the UK is always 60% exam, 40% course work. Here it builds up from many things and sometimes you can even get lost between tasks and marks. I didn't have many presentations in the UK, through-out the years I had one, I reckon. And here, professors expect much of that.

25. What are the disadvantages of the Lithuanian education system?

The breaks between lectures are short, in the UK I can go play pool in between the lectures, here I didn't have such gaps. I assume that Lithuanian education procedures are out-dated, maybe it requires more persuasive tactics, less theoretical work and more practical activities, even in humanitarian studies. More interactive means of studying would be a good solution.

26. What did you have to do in order to get into the chosen Lithuanian university?

Just apply, write a decent statement, show that you're interested enough and you get invited.

27. How did Lithuanian university differ from the university in your country?

Studying in LT is a lot more difficult, you have to process way more information. In the UK, you only study specific subjects and very concentrated things about it. In the UK there aren't many subjects, therefore you have a bit more free time, even though it's an intensive course.

28. Did you live in a student dormitory while studying in Lithuania?

No, because I don't like the vibe of the dorms – the mess, the loudness. Student accommodation always seems untidy and unsanitary for me, sharing showers, sharing kitchen, difficulties to study peacefully... Therefore I was renting a tiny flat that fits only one person but it was comfortably equipped and just a few minutes of walking to the city center.

29. Did you get a scholarship or any other financial support?

Since the UK is not a part of the EU anymore, Erasmus scholarships are hard to get. Therefore I have used my savings earned from other jobs and my parents paying for my rent helped a lot.

30. Did you try to earn extra money while studying in Lithuania? Why?

Yes, I was working in a pizza place, because I had enough time to squeeze in a part-time job. I also wanted nicer things, like a nicer phone, nicer clothes, trips in summer. When you work, you start being more careful with money, you start budgeting. Of course it changes you as a person too, because it gives you experience, skill in reading people even.

Demographic questions

31. Gender: Male

32. Age: 24

33. Country of arrival: United Kingdom

34. University in Lithuania, study program, course: MRU, Financial Management, 3rd year student

35. Marital status: Not married.

5 PRIEDAS. Interviu su studente Dora iš Vengrijos.

Language

1. **What difficulties did you face due to the lack of Lithuanian language skills?**
Some locals refuse to even attempt communicating, and the lack of English in public settings. Cinema does not have English subtitles.
2. **What difficulties did you face when communicating in English with the locals?**
Some people do not want to try to talk through Google translator.
3. **What difficulties did you face when communicating in English with other foreign students?**
Difficult accents.
4. **Did you have to use the skills of another foreign language (other than English) while studying in Lithuania? If so, what languages? And in what situation were you in?**
No. I know that some Lithuanians speak Russian (like the older generation of Hungarians), but in this period of war I prefer not to use this language, even though I know some of it.
5. **Have you attended Lithuanian language classes/lectures? If so, how do you rate your acquired skills?**
No. I didn't feel like the knowledge of the Lithuanian language would be useful to me later in life.

Traditions

6. **Have you joined any activity where you would learn about Lithuanian customs and traditions?**
Some events for foreign exchange students. I'm not sure if it included a lot of Lithuanian traditions but I have learned about some customs and just fun Lithuanian facts from the local ESN mentors.
7. **Did you celebrate the holidays and traditions of your home country while studying in Lithuania?**
Only Christmas Eve traditions.
8. **Was there anything that Lithuanians did that surprised you?**
They are very generous to guests. At first I thought that Lithuanians are quite distant and not very friendly, but once you get to know them they are very hospitable.
9. **What did you do during the Lithuanian holidays? (you celebrated with locals/ you celebrated with other students/ you didn't celebrate)**
Celebrated with both locals and other students. I enjoyed the bank holidays that we don't have in Hungary because it was just a free of lectures day to catch up on homework or spend some time wandering around the city.
10. **Have you tried any traditional Lithuanian dishes?**
Yes, kugelis and Žemaičių blynai are great, I just had to be very clear when ordering, so they would not put any meat or bacon pieces (that are usually in the sauce), because I'm vegetarian.

Leisure

11. **What did you know about Lithuania before coming here to study?**
Some history, because Lithuania is also a post-soviet country and several places that I wanted to visit.
12. **Have you joined any extracurricular activities suggested by the university in your spare time?**
No. University suggested lots of foreign language courses, but I didn't think that it would be efficient and useful to me.

- 13. Did you play sports in your spare time?**
Volleyball, going to gym.
- 14. How did you find out about the events that were happening in Lithuania?**
ESN in my university was hosting and promoting many events.
- 15. Have you visited Lithuanian art exhibitions?**
Yes, in the national gallery. I have noticed that the art of Lithuanian artists is quite dark-coloured and depressing, I guess also because of Soviet history.
- 16. Have you visited Lithuanian music concerts?**
Yes, went to the Beissoul and Einus concert in Kaunas. I am happy that I got to know their music in Lithuania, because Beissoul has a unique voice.
- 17. Have you traveled a lot or lived in another foreign country before coming to Lithuania?**
Yes, I have been to Spain once, with Erasmus+ exchange for a week. That's how I started thinking about going to Erasmus for a longer period of time. I have also been to Bulgaria and Egypt with my family for vacation.
- 18. Did you travel to other Lithuanian cities while studying in Lithuania?**
Yes, Klaipėda, Kaunas. I wanted to go to Hill of Crosses also, but the location wasn't very relevant to plan a separate trip to. I hope to visit Lithuania some time again and go there.
- 19. Did you travel to other foreign countries while studying in Lithuania?**
Latvia, Estonia, Finland. I went there for short periods of time with ESN, because it was a great opportunity to visit other Baltic/North countries while living in Lithuania.
- 20. How often did you feel home sick while living in Lithuania? Did homesickness increase or decrease over time?**
At first I felt it but later it was not so prominent. Felt it more during holidays which I would normally have spent with my family.
- 21. Did you find any friends while studying in Lithuania? Are there any Lithuanians among them? How did you become friends with them?**
Yes, mostly other international students, but several Lithuanians too. I have met them in events and trips organized by ESN.

University

- 22. Did you research the university before coming to study there? (searched for information online/ heard from friends/ information provided by the university)**
I did quite a lot of research on the internet as I didn't have any friends who went to international exchange before and found the most fitting university for my wishes.
- 23. What difficulties did you face while studying at the university in Lithuania? What helped overcome them?**
Some professors did not speak a high level of English, some systems were not translated well. Lithuanians helped me to figure things out.
- 24. What are the advantages of the Lithuanian education system? (distribution of lectures and seminars, duration, schedule arrangement, assessment system, variety of tasks, forms of exams)**
The fact that many things are online. Exam system.
- 25. What are the disadvantages of the Lithuanian education system?**

Not flexible exam schedule.

26. What did you have to do in order to get into the chosen Lithuanian university?

Fill papers and pass the interview process.

27. How did Lithuanian university differ from the university in your country?

Different exam system, a bit different lecture arrangement.

28. Did you live in a student dormitory while studying in Lithuania? Why?

I lived in a shared apartment with other exchange students. I thought that it's a more convenient way (as everything is shared with less people than in dormitory and it's less loud) and also I could become good friends with my flatmates.

29. Did you get a scholarship or any other financial support?

Yes, I got an Erasmus scholarship which was the main reason why I went to a student exchange program. Otherwise it would have been way harder to support myself financially.

30. Did you try to earn extra money while studying in Lithuania? How?

I didn't. I didn't want an unqualified job and finding something that is in the sphere of my qualification would be too hard, because no company wants short term workers. Also I wanted to see as much of Vilnius as I could and keep good grades at the same time, so having a job would mean having way less time for these things.

Demographic questions (not included into the interview, but important to the analysis of the research)

31. Gender: Female

32. Age: 24

33. Country of arrival: Hungary

34. University in Lithuania, study program, course: MRU, Psychology, 2nd course

35. Marital status: Not married.

6 PRIEDAS. Interviu su studentu Francesco iš Italijos.

Language

1. What difficulties did you face due to the lack of Lithuanian language skills?

In the university I did not face any difficulties because the large part of the staff and lecturers were fluent in English. In contrast, in the supermarket and small shops it was.

2. What difficulties did you face when communicating in English with the locals?

They just do not understand what I was saying and sometimes they get nervous about it.

3. What difficulties did you face when communicating in English with other foreign students?

Since we were all there for an exchange program there was more will to be communicative despite the limited knowledge of some of them.

4. Did you have to use the skills of another foreign language (other than English) while studying in Lithuania? If so, what languages? And in what situation were you in?

I used mainly the English language.

5. Have you attended Lithuanian language classes/lectures? If so, how do you rate your acquired skills?

I attended in the summer the course of Lithuanian language and culture proposed by the university. I would like to say that I have learned the basics, but the Lithuanian language is quite difficult, therefore my skills are very limited. But it was interesting to study it and see how much it differs from other languages I know.

Traditions

6. Have you joined any activity where you would learn about Lithuanian customs and traditions?

I would have, but during the pandemic time I did not have a chance to try a lot of them.

7. Did you celebrate the holidays and traditions of your home country while studying in Lithuania?

I've spent Christmas In Vilnius. Of course, it was very different from spending it at home with my family, but I still enjoyed the time with new friends.

8. Was there anything that Lithuanians did that surprised you?

Not in particular.

9. What did you do during the Lithuanian holidays? (you celebrated with locals/ you celebrated with other students/ you didn't celebrate)

I organized a Christmas party with some students of my course.

10. Have you tried any traditional Lithuanian dishes?

Yes I did, they are delicious.

Leisure

11. What did you know about Lithuania before coming here to study?

I did not know anything about the country.

12. Have you joined any extracurricular activities suggested by the university in your spare time?

I joined the see-sighting of the city tours and some excursions organized by the ESN.

13. Did you play sports in your spare time?

I went to swim at the local swimming pool.

14. How did you find out about the events that were happening in Lithuania?

I asked my ESN tutor about it.

15. Have you visited Lithuanian art exhibitions?

I visited most of them that were available at the time. I love art so I couldn't miss a chance to see it here in Lithuania too. Most of them were free or only cost a few euros for students.

16. Have you visited Lithuanian music concerts?

Once at the end of the summer. It wasn't the genre of music that I listen to, but I enjoyed being in an outdoor concert.

17. Have you traveled a lot or lived in another foreign country before coming to Lithuania?

Yes, I have lived in France for a year right after finishing highschool. I have visited around 9 countries before I came to Lithuania.

18. Did you travel to other Lithuanian cities while studying in Lithuania?

I went to Trakai, Kaunas and some other smaller towns. I liked how green and tidy it was, the cities here have no trash in the streets and generally are very well maintained and clean.

19. Did you travel to other foreign countries while studying in Lithuania?

I flew to Stockholm for 4 days with a few other international students.

20. How often did you feel home sick while living in Lithuania? Did homesickness increase or decrease over time ?

I did not feel it at all because I'm used to spending time abroad.

21. Did you find any friends while studying in Lithuania? Are there any Lithuanians among them? How did you become friends with them?

I became friends with some of my group mates but I had some difficulties with Lithuanians because they were not so open to having conversations.

University

22. Did you research the university before coming to study there? (searched for information online/ heard from friends/ information provided by the university)

I visited the university website before applying for my Erasmus programme.

23. What difficulties did you face while studying at the university in Lithuania? What helped overcome them?

I did not have any difficulties because the staff and lecturers were really friendly and helpful.

24. What are the advantages of the Lithuanian education system? (distribution of lectures and seminars, duration, schedule arrangement, assessment system, variety of tasks, forms of exams)

They get in deep a lot on practical matters.

25. What are the disadvantages of the Lithuanian education system?

I don't feel like university is doing enough for international students. I think if I hadn't joined the ESN, I would have been very lost, because there were only a few emails and one meeting of international students,

where they told us about basic university stuff and nothing practical.

26. What did you have to do in order to get into the chosen Lithuanian university?

I applied to the Erasmus programme and got accepted. Generally it was a very easy process.

27. How did Lithuanian university differ from the university in your country?

My university is highly theoretical and more based on individual study and in MRU I had lots of practical tasks which I find very good because in the end you use more practical knowledge than theoretical when starting a work position in a company.

28. Did you live in a student dormitory while studying in Lithuania? Why?

I lived in an apartment near the university. I love my privacy so I choose this type of accommodation.

29. Did you get a scholarship or any other financial support?

No, but I had savings from working in various part-time jobs (and full-time jobs in summers).

30. Did you try to earn extra money while studying in Lithuania? How?

No, I did not. I didn't feel the need because I have enough money for comfortable living and extra for leisure.

Demographic questions

31. Gender: Male

32. Age: 27

33. Country of arrival: Italy

34. University in Lithuania, study program, course: MRU, Law, 3rd course

35. Marital status: Not married.

7 PRIEDAS. Interviu su studente Hannah iš Pietų Korėjos.

Language

1. **What difficulties did you face due to the lack of Lithuanian language skills?**
Mostly the difficulties I faced were due to the lack of the Lithuanian language when I needed to communicate with Lithuanians. Especially when I needed to ask for help.
2. **What difficulties did you face when communicating in English with the locals?**
I had a hard time with old people who can not speak English. One example is when I lost my way and drained the phone battery. There were no people who could speak English and I needed to ask them how to go back to the dormitory or charge the battery but we could not understand each other.
3. **What difficulties did you face when communicating in English with other foreign students?**
Mostly it was okay for me, but I heard from my friend who had a roommate that can not speak English. She said it was hard to adjust their opinions which made them fight and change the room.
4. **Did you have to use the skills of another foreign language (other than English) while studying in Lithuania? If so, what languages? And in what situation were you in?**
Yes, I had to speak Russian, especially with the elders.
5. **Have you attended Lithuanian language classes/lectures? If so, how do you rate your acquired skills?**
Well, I did not take Lithuanian language, but instead I attended Lithuanian History classes.

Traditions

6. **Have you joined any activity where you would learn about Lithuanian customs and traditions?**
Yes, I tried to attend most of the activities to understand Lithuanian culture. Especially, thanks to the History of Lithuania class I had activities to visit the parliament, museum, and conferences that helped me understand customs and tradition.
7. **Did you celebrate the holidays and traditions of your home country while studying in Lithuania?**
Yes, We had a New Year celebration while I was studying in Lithuania with my Korean friend and we had to call our family because it's a holiday for family members to gather and eat at home. This holiday is called 새해
8. **Was there anything that Lithuanians did that surprised you?**
The most surprising thing is how people love basketball. Once I went to see a basketball match with my friends and the atmosphere was crazy, especially, the people's passion was amazing. Also, I was surprised that most Lithuanians like basketball more than soccer.
9. **What did you do during the Lithuanian holidays? (you celebrated with locals/ you celebrated with other students/ you didn't celebrate)**
Usually, Lithuanian Holidays we're a day off which gives me an opportunity to travel to other countries. Consequently, I did not celebrate.
10. **Have you tried any traditional Lithuanian dishes?**
Yes, I tried the pink soup and cepelinai. The Cepelinai texture felt like jelly and the soup was cold which had an interesting taste.

Leisure

11. What did you know about Lithuania before coming here to study?

I knew that it is one of the Baltic countries and the capital city is Vilnius. The nature is very beautiful and people can speak languages in English and Russian. Also, it is quite cheap and affordable to live in as an exchange student.

12. Have you joined any extracurricular activities suggested by the university in your spare time?

No, I did not know that we had any extracurricular activities in MRU.

13. Did you play sports in your spare time?

Yes, I played basketball with my friends.

14. How did you find out about the events that were happening in Lithuania?

Mostly we got announcements about events through university emails or Whatsapp chat.

15. Have you visited Lithuanian art exhibitions?

Yes, I went to the MO museum and the art show was about Lithuanian weddings. It was very interesting to see how the traditions are different from my native country's traditions.

16. Have you visited Lithuanian music concerts?

Yes, I went to the Lithuanian national drama theater to see "Forever and a Day".

17. Have you traveled a lot or lived in another foreign country before coming to Lithuania?

No. Most of my previous traveling has happened inside of South Korea as it has so much to offer and such different regions in matters of culture, architecture and nature.

18. Did you travel to other Lithuanian cities while studying in Lithuania?

Yes, I went to Klaipėda with my friends and it was beautiful.

19. Did you travel to other foreign countries while studying in Lithuania?

Yes, I have traveled around 14 countries. Lithuania was like a gateway to me to see Europe, since I live in South Korea. It was a great opportunity and I took every chance I got to visit other countries.

20. How often did you feel home sick while living in Lithuania? Did homesickness increase or decrease over time?

Actually I did not feel homesick because I enjoyed my stay in Lithuania.

21. Did you find any friends while studying in Lithuania? Are there any Lithuanians among them? How did you become friends with them?

Yes, besides other international students, there are some Lithuanian friends who I get to know from lectures, Instagram, cafe, and university activities.

University

22. Did you research the university before coming to study there? (searched for information online/ heard from friends/ information provided by the university)

Yes, I searched for information online, also asked questions and tips from my university seniors who went to Lithuania as exchange students.

23. What difficulties did you face while studying at the university in Lithuania? What helped overcome them?

Well, I did not have any difficulties, only one thing when I had an uncomfortable situation was that the dormitory bed was in a bad condition because the springs were all unstable which gave me back pain in the morning. Also, we had an introductory Zoom meeting for all international exchange students about the university system and faculty buildings, but I wouldn't say that it was very helpful. I believe that the university employees responsible for coordinating international students could make a program or at least some kind of leaflet/presentation for easier adaptation.

24. What are the advantages of the Lithuanian education system? (distribution of lectures and seminars, duration, schedule arrangement, assessment system, variety of tasks, forms of exams)

I really liked how they divided seminars and lectures. It was interesting that they used different online platforms to have lectures. Also, there are different types of exams which are not only a paper exam. For example, I had a presentation with a PPT, paper writing exam, essay papers etc.

25. What are the disadvantages of the Lithuanian education system?

Well, I don't think there are any disadvantages of Lithuanian education because I really enjoyed it. If I really have to say, then it is about a different online platform for lectures because it gives confusion when we have to schedule and do assignments. Also, before we started the semester I had a hard time to find the matching lectures that would fit the study program that I am studying in my university.

26. What did you have to do in order to get into the chosen Lithuanian university?

I had to apply, have an interview and have a small meeting about the exchange program. Also, I had to fill an online application and pass the CBT test to prove that I am able to use English skills as an exchange student. Also, buy the plane ticket and make a reservation for the dormitory room and make a timetable for credits and submit it. I would say it was quite a process but definitely worth it.

27. How did Lithuanian university differ from the university in your country?

The education system was different. For example, the credits, grades, online platform use, also seminars / lectures.

28. Did you live in a student dormitory while studying in Lithuania? Why?

Yes, I lived in a dormitory because it was for free.

29. Did you get a scholarship or any other financial support?

I had a scholarship for studies and dormitory from my university. But other spending, for example for flight tickets and living expenses, was from my saved money that I gathered from working in South Korea.

30. Did you try to earn extra money while studying in Lithuania? How?

I wanted to earn money but it was impossible because I had a student visa.

Demographic questions

31. Gender: Female

32. Age: 23

33. Country of arrival: South Korea

34. University in Lithuania, study program, course: MRU, Business Management, 2nd course.

35. Marital status: Not married.

Language

1. **What difficulties did you face due to the lack of Lithuanian language skills?**
Personally I had no issues from the perspective that I don't speak Lithuanian, English language was always an option.
2. **What difficulties did you face when communicating in English with the locals?**
Minor difficulties were while trying to communicate with the elders but Russian language always can be helpful because of the Soviet past.
3. **What difficulties did you face when communicating in English with other foreign students?**
No difficulties.
4. **Did you have to use the skills of another foreign language (other than English) while studying in Lithuania? If so, what languages? And in what situation were you in?**
Only Russian and only when I had to communicate in grocery shops or with dormitory guard.
5. **Have you attended Lithuanian language classes/lectures? If so, how do you rate your acquired skills?**
No. I know that Lithuanian language skills would be helpful to me as I am staying here for a long time, but I am not really good at languages and finding motivation to do it properly would be very hard.

Traditions

6. **Have you joined any activity where you would learn about Lithuanian customs and traditions?**
No. But my local friends are keeping me updated about the traditions and other Lithuanian-only things.
7. **Did you celebrate the holidays and traditions of your home country while studying in Lithuania?**
Sometimes. I have spent one Independence day with a local family (that I have met in Sakartvelo) and they were very hospitable and cute, because we were talking through Google translate all the time and language barrier didn't seem like an issue to them, even though they are in their mid forties.
8. **Was there anything that Lithuanians did that surprised you?**
Lithuanians are very distant and cold communication wise from the beginning, before you will get to know them, which was hard for me as a southern person.
9. **What did you do during the Lithuanian holidays? (you celebrated with locals/ you celebrated with other students/ you didn't celebrate)**
I mostly didn't celebrate, though sometimes I went out with local friends.
10. **Have you tried any traditional Lithuanian dishes?**
Yes, I think I tried almost everything. I think it's really filling. I really enjoyed Žemaičių blynai and koldūnai as they are in somewhat way similar to khinkali.

Leisure

11. **What did you know about Lithuania before coming here to study?**

I knew the history and I knew a lot of minor details, Lithuania was my only choice to study abroad.

12. Have you joined any extracurricular activities suggested by the university in your spare time?

No. I'm not very extroverted.

13. Did you play sports in your spare time?

Basketball.

14. How did you find out about the events that were happening in Lithuania?

Facebook, local friends.

15. Have you visited Lithuanian art exhibitions?

Yes. I have a Lithuanian friend who would take me to the local art exhibitions. They were all very diverse and interactive and I loved it.

16. Have you visited Lithuanian music concerts?

I went to a few small concerts in Loftas, it was mostly rap or pop. Not really my type of music. But I like Lithuanian band "Ugniavijas" and would like to visit their concert someday.

17. Have you traveled a lot or lived in another foreign country before coming to Lithuania?

It is hard to travel from Sakartvelo because of the visas. Studying in Lithuania was like a door to a new life in Europe to me, which I am very grateful for.

18. Did you travel to other Lithuanian cities while studying in Lithuania?

Yes, to Anykščiai, Kaunas and Trakai and some other small towns that I don't remember the names of. I went to Anykščiai with my Lithuanian friend, it was early summer, so everything was very green. She also had some sort of cards that you scratch off and go through the route of smaller Lithuanian towns. It was something really new to me and I enjoyed this type of a road trip a lot. I went to Kaunas and Trakai with other foreign students from the dorm.

19. Did you travel to other foreign countries while studying in Lithuania?

I only went to Latvia, Riga, with work. I would have loved to travel more but I didn't have extra money for that.

20. How often did you feel home sick while living in Lithuania? Did homesickness increase or decrease over time?

Not often. As I have spent my whole master's degree (2 years) in Lithuania, it just hit me after 1 year and half in Lithuania. I talk with my family and friends everyday, so that fills in the gaps of not seeing each other.

21. Did you find any friends while studying in Lithuania? Are there any Lithuanians among them?

How did you become friends with them?

Yes, the majority of my friends are locals, some from university, some from work and other occasions.

University

22. Did you research the university before coming to study there? (searched for information online/ heard from friends/ information provided by the university)

Yes, I searched it through the internet.

23. What difficulties did you face while studying at the university in Lithuania? What helped overcome them?

It was harder to get used to the new environment without any help from MRU. I got only one letter before coming to Lithuania. No meetings, presentations or any other kind of information was presented to me about living and studying here. I had issues getting the Covid pass because some of my vaccines were done in Sakartvelo, also issues with going to the doctor and getting medicine when I was ill, because I didn't know how it is done here.

24. What are the advantages of the Lithuanian education system? (distribution of lectures and seminars, duration, schedule arrangement, assessment system, variety of tasks, forms of exams)

I liked everything, the quality was great. I liked that there was flexibility in attending lectures (online or in the auditorium), because it was the pandemic period. I think this period also helped lots of professors to become more technologically advanced, because throughout those two years I could see how they adapted and learned to use different programs and become more interactive in lectures.

25. What are the disadvantages of the Lithuanian education system?

I can't find anything specific that I would change in the education system. But when I first came to Lithuania, it was still the Covid quarantine period and the university staff was really bad at handling the situation. They took me to the quarantine building straight from the airport and told me to stay there for two weeks, without giving me any information about how I should get food or water there and how I should take my classes. I didn't even have a proper pillow to sleep on for that period of time.

26. What did you have to do in order to get into the chosen Lithuanian university?

I had the TOEFL exam before I decided which university I wanted to choose for my future studies, I had to send only the score from the exam, scanned version of my bachelor diploma and other required documents from the university through application.

27. How did Lithuanian university differ from the university in your country?

For me it was the quality of lectures. It is obvious that the professors are very experienced and know what they are talking about. I liked their examples from real cases as it is very important in the study of law.

28. Did you live in a student dormitory while studying in Lithuania?

Yes, I was living in the dormitory. At first it wasn't as nice as I expected to be because of an unfriendly and not very tidy roommate and the quality of the furniture. After one semester my roommate moved away and I got another room just for myself. I enjoyed that way more and it had a personal shower, so that made my experience way more comfortable. I have also heard that other foreign students had gotten their dorm rooms for free and I had to pay even more than the locals pay.

29. Did you get a scholarship or any other financial support?

I tried to apply for a scholarship but my grades weren't good enough. My main supporters financially were my parents and later I started working to earn money by myself.

30. Did you try to earn extra money while studying in Lithuania? Why?

Yes, I started working, because I needed money to live comfortably and also get some nice-to-have things like a new watch, coat or quality winter shoes.

Demographic questions

31. Gender: Male

- 32. **Age:** 25
- 33. **Country of arrival:** Sakartvelo
- 34. **University in Lithuania, study program, course:** MRU, International Law, Masters degree.
- 35. **Marital status:** Not married.

9 PRIEDAS. Interviu su studentu Jonathan iš Vokietijos.

Language

1. **What difficulties did you face due to the lack of Lithuanian language skills?**
The Lack of Lithuanian language was mainly a problem in the supermarket because almost nobody speaks English there and there were no English descriptions on the products. Besides that it was really easy because many people speak English.
2. **What difficulties did you face when communicating in English with the locals?**
Besides the problem faced in question 1, there weren't many difficulties, only when the vocabulary was really small it took more time to get to the point.
3. **What difficulties did you face when communicating in English with other foreign students?**
Some accents were really hard to understand.
4. **Did you have to use the skills of another foreign language (other than English) while studying in Lithuania? If so, what languages? And in what situation were you in?**
My native language German, when I was in a group of only German people or if I didn't know how to explain something I asked other Germans to help me.
5. **Have you attended Lithuanian language classes/lectures? If so, how do you rate your acquired skills?**
No, I believe I had too little time in Lithuania to learn its language.

Traditions

6. **Have you joined any activity where you would learn about Lithuanian customs and traditions?**
Lithuanians like to eat meat and drink hard alcohol, I have learned that by joining them in these activities.
7. **Did you celebrate the holidays and traditions of your home country while studying in Lithuania?**
Yes, I celebrated Christmas and New Year with my country's traditions.
8. **Was there anything that Lithuanians did that surprised you?**
Yes, the candle lights on November 1st.
9. **What did you do during the Lithuanian holidays? (you celebrated with locals/ you celebrated with other students/ you didn't celebrate)**
I celebrated with locals.
10. **Have you tried any traditional Lithuanian dishes?**
Yes, pink soup, Šakotis, Cepelinai, Šašlykai. I liked trying them out.

Leisure

11. **What did you know about Lithuania before coming here to study?**
Nothing, besides its location.
12. **Have you joined any extracurricular activities suggested by the university in your spare time?**

I joined almost all of the ESN events. I really liked the community and it was a great way to find new friends.

13. Did you play sports in your spare time?

Yes, but only in summer/autumn, because of the ever-changing Lithuanian weather.

14. How did you find out about the events that were happening in Lithuania?

Through my ESN mentor and local friends.

15. Have you visited Lithuanian art exhibitions?

Yes, I went to a few museums and galleries with my local friends. Art is not really my biggest interest, but I enjoyed seeing various different art styles.

16. Have you visited Lithuanian music concerts?

Yes, even though I couldn't understand a word, I liked the music and the vibe. I really like that there are many pop-up events in Vilnius during summers, because even without planning it you can end up in a concert or other cultural event.

17. Have you traveled a lot or lived in another foreign country before coming to Lithuania?

Yes, my family is very into traveling, I have been living abroad since I was 3 (for a few years in Australia). In Germany I live in a rather small town in a quite rural area, so traveling to foreign countries happens like 2-3 times every year in our family.

18. Did you travel to other Lithuanian cities while studying in Lithuania?

Yes, to Klaipeda. I wanted to see the seaside while the weather was still good and compare it to the German seaside.

19. Did you travel to other foreign countries while studying in Lithuania?

No. I didn't find time for that because of my curriculum and other activities that I was attending in Vilnius.

20. How often did you feel home sick while living in Lithuania? Did homesickness increase or decrease over time?

Not very much, the time ran fast, only in the end I got a little homesick.

21. Did you find any friends while studying in Lithuania? Are there any Lithuanians among them? How did you become friends with them?

Yes I found Lithuanian friends, I met them mainly in the beginning, because there were no other Erasmus students that had arrived yet, by the time I was already in Lithuania. Later I got friends through the friends I met in the beginning.

University

22. Did you research the university before coming to study there? (searched for information online/ heard from friends/ information provided by the university)

Yes, I mainly looked at the reviews from people who were from my university and I looked at online ratings.

23. What difficulties did you face while studying at the university in Lithuania? What helped overcome them?

Some professors couldn't speak English very well. I skipped one lecture because of that.

Most of the other professors spoke well.

24. What are the advantages of the Lithuanian education system? (distribution of lectures and seminars, duration, schedule arrangement, assessment system, variety of tasks, forms of exams)

The mid-term exams take pressure away and you can retake the exam quite quickly if you happen to have failed one. Also the university itself was extremely helpful in adapting to the new country, because they had various events, like inviting police to talk about dangerous situations and what to do then, or inviting Go Vilnius to talk about must-visit spots in Vilnius.

25. What are the disadvantages of the Lithuanian education system?

It's easier to pass and get good grades than in Germany. You learn less.

26. What did you have to do in order to get into the chosen Lithuanian university?

I had to apply over my university's Erasmus office to the VGTU Erasmus office. I had to figure out which courses I can take in the Lithuanian university by myself, so that was a little bit of work.

27. How did Lithuanian university differ from the university in your country?

In Lithuania you have Mid-term exams and you can retake exams in the same semester. And you have to pay, if you need to repeat the course.

28. Did you live in a student dormitory while studying in Lithuania? Why?

Yes, because it's cheap and it's easier than searching for an apartment, plus you are together with the other exchange students, which I find fun and not so lonely.

29. Did you get a scholarship or any other financial support?

I got around 320 euros per month from Erasmus. Around the same amount I got from my parents every month.

30. Did you try to earn extra money while studying in Lithuania? How?

No, I didn't find the need to do that, because I was fully supported by my parents. Also, I don't think I would have had such a great and fulfilling international experience as a student if I had worked at the same time.

Demographic questions (not included into the interview, but important to the analysis of the research)

31. Gender: Male.

32. Age: 22

33. Country of arrival: Germany

34. University in Lithuania, study program, course: VILNIUS TECH, Industrial Engineering, 2nd course.

35. Marital status: Not married.

10 PRIEDAS. Interviu su studentu Mikk iš Estijos.

Language

1. **What difficulties did you face due to the lack of Lithuanian language skills?**
Most common difficulties I had when communicating with some professors, because some of them just start saying things in Lithuanian out of nowhere, because there were Lithuanian students in some lectures too, and in the end I don't think they translate everything they have said to them.
2. **What difficulties did you face when communicating in English with the locals?**
Usually younger (age 30 and under) locals I had no problem with English, some had strong accents but mostly we understood each other quite well.
3. **What difficulties did you face when communicating in English with other foreign students?**
Some students had pretty strong accents, but I had found no difficulties there, it just takes a bit more time to get what they are saying.
4. **Did you have to use the skills of another foreign language (other than English) while studying in Lithuania? If so, what languages? And in what situation were you in?**
Yes, I had to use Russian a lot to navigate around the country. Mostly in public transport and in stores/shopping centers, because most of the shopping center's workers even talk with each other in Russian, I have noticed.
5. **Have you attended Lithuanian language classes/lectures? If so, how do you rate your acquired skills?**
I did, and I rate my skills 'horrible' out of 10. I find it difficult for me to acquire a new language via lectures.

Traditions

6. **Have you joined any activity where you would learn about Lithuanian customs and traditions?**
I did not join any activities but I did visit The New Arsenal of the National Museum of Lithuania and I learned a lot about Lithuanian history.
7. **Did you celebrate the holidays and traditions of your home country while studying in Lithuania?**
Yes, we (other Estonian exchange students) celebrated our home country's Independence day.
8. **Was there anything that Lithuanians did that surprised you?**
I noticed that Lithuanians are very superstitious. For example, it's considered bad luck to sit at a corner of a table, to let the streetlight pole separate you while walking in a pair or to whistle indoors. For me it seemed quite funny but also interesting.
9. **What did you do during the Lithuanian holidays? (you celebrated with locals/ you celebrated with other students/ you didn't celebrate)**
I got an invitation by another student to a traditional Lithuanian Christmas table or should I say Kūčios and celebrated it with his family. It was fun to draw straws and see which one of us lives the longest. Funny, because my friend's grandma won this game. I liked all these traditions a lot.
10. **Have you tried any traditional Lithuanian dishes?**
During Kūčios I remember eating marinated herring, bread rolls with poppy seeds (kūčiukai) and sauerkraut - marinated cabbage.

Leisure

11. What did you know about Lithuania before coming here to study?

I knew that Lithuania gained their independence from the Soviet Union about a year and a half before Estonia did. Also I knew that Lithuania has the Hill of Crosses.

12. Have you joined any extracurricular activities suggested by the university in your spare time?

No, I didn't, but I did start modeling for 3D printing and doing it to this day. One of my Lithuanian friends showed the basics to me and later I just proceeded to learn from Youtube videos. I'm thankful to him for this new hobby.

13. Did you play sports in your spare time?

I often found myself on the basketball court playing "21" with the locals, as they also know this game.

14. How did you find out about the events that were happening in Lithuania?

Most information I got from other students and Facebook.

15. Have you visited Lithuanian art exhibitions?

I visited the AV17 Gallery, found out that one of the artists, who's exhibition I went to, was actually Estonian, which was very surprising for me.

16. Have you visited Lithuanian music concerts?

Yes, I saw Wolfsome performing, truly my kind of music and I really enjoyed it!

17. Have you traveled a lot or lived in another foreign country before coming to Lithuania?

No. Only a few times to Sweden and Finland as it is easy to get there via ferry, but mostly for shopping, not sight-seeing.

18. Did you travel to other Lithuanian cities while studying in Lithuania?

Because I really love the sea, I visited Klaipeda and Palanga, both twice! It is a whole different experience visiting the seaside in different seasons.

19. Did you travel to other foreign countries while studying in Lithuania?

Not really, but I did have to travel through Latvia to get there. I have spent two days in Riga and Jurmala. Loved the architecture and of course the sea.

20. How often did you feel home sick while living in Lithuania? Did homesickness increase or decrease over time?

Mostly I missed my cat but didn't get much homesickness. I could say it decreased over time. I enjoy visiting new places and meeting new people. It was very adventurous for me.

21. Did you find any friends while studying in Lithuania? Are there any Lithuanians among them? How did you become friends with them?

I actually made a good friend from Lithuania many years before my studies. She was a lot of help! We had different programs but would see each other from time to time.

University

22. Did you research the university before coming to study there? (searched for information online/ heard from friends/ information provided by the university)

I did most of my research online and got a lot of help from a friend who is also in the same program as I am.

23. What difficulties did you face while studying at the university in Lithuania? What helped overcome them?

Main difficulty was the language barrier. Google translate and other students helped me out most of the time.

24. What are the advantages of the Lithuanian education system? (distribution of lectures and seminars, duration, schedule arrangement, assessment system, variety of tasks, forms of exams)

I liked that my curriculum was well planned, I didn't have lectures in the evening, and had a free day on Friday, so every week I had a long weekend.

25. What are the disadvantages of the Lithuanian education system?

I would say the lack of motivation from some students (that just go to Erasmus to party) which leads to the lack of motivation of some lecturers. It is really visible that some of them just want to finish the lecture faster and give more tasks to do by ourselves. So it feels like I was going to their lectures, but had to study all of the information by myself still. Kind of a waste of my time. But this was just one or two subjects.

26. What did you have to do in order to get into the chosen Lithuanian university?

I had to talk to my university Erasmus coordinator and fill in the papers. It was quite easy. Though I had some issues when applying for the dormitory and in the end I just decided to rent an apartment.

27. How did Lithuanian university differ from the university in your country?

VILNIUS TECH had a more convenient schedule of the lectures than my university in Estonia. Lithuanian lecturers seemed a bit less motivated in general.

28. Did you live in a student dormitory while studying in Lithuania? Why?

No, I didn't, me and another student rented an apartment about 3km away to get away from the city's ambience. I grew up in the countryside where it is nice and quiet. So I enjoyed living in a calmer area near the woods.

29. Did you get a scholarship or any other financial support?

Yes, I got Erasmus money which I used for rent and other expenses. I also had savings from working in my hometown.

30. Did you try to earn extra money while studying in Lithuania? How?

Yes, I did photography and I hosted a website with ad revenues that would get me some extra. That's what I was planning to do some time ago, but in Lithuania I had made way more pictures and decided to put them to work. I think it was more fun expressing myself and my art than making money. But it's still some extra cash.

Demographic questions

31. Gender: Male

32. Age: 29

33. Country of arrival: Estonia

34. University in Lithuania, study program, course: VILNIUS TECH, Information Technologies, 4th course.

35. Marital status: Not married.

11 PRIEDAS. Interviu su studente Zoe iš Olandijos.

Language

1. **What difficulties did you face due to the lack of Lithuanian language skills?**
Hard to communicate with people in more rural areas or smaller towns whilst traveling. Difficulties with simple beauty maintenance, for example getting a haircut outside of Vilnius old town or Užupis.
2. **What difficulties did you face when communicating in English with the locals?**
Majority of the locals in Vilnius have no issues when communicating in English. Although sometimes it is hard to understand and communicate outside of Vilnius city even when asking simple questions such as directions or sauce on food.
3. **What difficulties did you face when communicating in English with other foreign students?**
Of course there are some slight differences between people like accents, dictionary used but the majority of foreign students speak English freely, not necessarily fluently, but enough to understand and keep a conversation going.
4. **Did you have to use the skills of another foreign language (other than English) while studying in Lithuania? If so, what languages? And in what situation were you in?**
Indeed, before coming to Lithuania I have started practicing basic Russian words and sentences. Older people living here tend to speak strictly Russian. One situation I can remember was when a Wolt courier asked me about the house while delivering food. Other than that in my experience I did not need more than "Thank you" or "Good morning".
5. **Have you attended Lithuanian language classes/lectures? If so, how do you rate your acquired skills?**
I have not. I have Duolingo on my phone and sometimes I play it a bit. Other than that, my fellow Lithuanian students had taught me a word or two.

Traditions

6. **Have you joined any activity where you would learn about Lithuanian customs and traditions?**
Directly no. But from where I live there is a kindergarten near, they were celebrating that carnival in March (Užgavėnės). A scarecrow was set on fire and kids were wearing halloween-like masks and eating pancakes. I was passing by and enjoying their excitement and chattering.
7. **Did you celebrate the holidays and traditions of your home country while studying in Lithuania?**
No, but in our university we have cultural evenings for students where ESN students gather together with home made dishes and everyone shares their meals and culture.
8. **Was there anything that Lithuanians did that surprised you?**
Lack of bicycles and infrastructure (flat roads, bicycle lanes) outside of the city center and Neris river.
9. **What did you do during the Lithuanian holidays? (you celebrated with locals/ you celebrated with other students/ you didn't celebrate)**
During February 16th together with fellow students we went on a march in the city center whilst waving Lithuanian and Ukrainian flags.

10. Have you tried any traditional Lithuanian dishes?

I have tried Šaltibarščiai, Cepelinai and Kugelis. Šaltibarščiai with potatoes were very good, but Cepelinai and Kugelis not so much for my liking. Too greasy.

Leisure

11. What did you know about Lithuania before coming here to study?

This country has more area but more than 5 times less population, education system is quite advanced and nightlife in major cities is booming.

12. Have you joined any extracurricular activities suggested by the university in your spare time?

As mentioned previously, cultural evenings. Karaoke nights are also organized by ESN staff in the university and all sorts of activities regarding traveling, food tasting and exploring in the country.

13. Did you play sports in your spare time?

Yes, I played indoor volleyball.

14. How did you find out about the events that were happening in Lithuania?

From friends and other students or by Facebook feed.

15. Have you visited Lithuanian art exhibitions?

Yes, I have visited a few museums and art exhibitions, my favorite was MO museum.

16. Have you visited Lithuanian music concerts?

Apart from live events in nightclubs, no.

17. Have you traveled a lot or lived in another foreign country before coming to Lithuania?

I have been to England and neighboring countries of the Netherlands - Belgium, Luxemburg, Germany.

18. Did you travel to other Lithuanian cities while studying in Lithuania?

Yes, I have been to Kaunas, Druskininkai, Anykščiai, Trakai and some smaller cities on the way, for example Elektrėnai and Molėtai. I have noticed that most of them still have lots of Soviet influence from architecture to language.

19. Did you travel to other foreign countries while studying in Lithuania?

No, I did not. I had enough activities in Lithuania.

20. How often did you feel home sick while living in Lithuania? Did homesickness increase or decrease over time?

Not much, there are a lot of fun things to do in Lithuania and compared to my home country, once you get to know people, it is a lot like the Netherlands. I missed my family though, but I have traveled back to the Netherlands once every two months and facetime almost every day.

21. Did you find any friends while studying in Lithuania? Are there any Lithuanians among them? How did you become friends with them?

Yes, I have a lot of friends as of right now, mostly other students and people from ESN activities.

University

22. Did you research the university before coming to study there? (searched for information online/ heard from friends/ information provided by the university)

A few students in my university have already been to Lithuania to study. I have inquired about all the reviews, read all available information from the university regarding the study programs and benefits/living conditions.

23. What difficulties did you face while studying at the university in Lithuania? What helped overcome them?

There weren't many difficulties apart from getting used to the pace of studying and getting to know more people.

24. What are the advantages of the Lithuanian education system? (distribution of lectures and seminars, duration, schedule arrangement, assessment system, variety of tasks, forms of exams)

Distribution of seminars is really beneficial, there is a lot of practical knowledge to be gained and also majority of the lecturers are masters in their fields so it feels like they are not teaching, but just sharing knowledge and experience.

25. What are the disadvantages of the Lithuanian education system?

The exams may be cramped up. You have one exam today and tomorrow there is already another one.

26. What did you have to do in order to get into the chosen Lithuanian university?

Fill in a paper in my University.

27. How did Lithuanian university differ from the university in your country?

There are minor differences in the pace of receiving information, technologies used and ways of teaching by lecturers but more or less it is really similar.

28. Did you live in a student dormitory while studying in Lithuania? Why?

I lived in a rented flat with 3 other students. Better commute to the center and university and it was also very cheap compared to Netherlands prices of renting a flat.

29. Did you get a scholarship or any other financial support?

I got an Erasmus scholarship which was enough to pay for rent, taxes and like half of the food consumed per month. The rest of expenses I had paid from my savings.

30. Did you try to earn extra money while studying in Lithuania? How?

No, I had saved enough capital to live without restricting myself when I came to Lithuania.

Demographic questions

31. Gender: Female

32. Age: 23

33. Country of arrival: The Netherlands

34. University in Lithuania, study program, course: Vilnius Tech, Economics Engineering, 3rd course

35. Marital status: Not married.

AKADEMINIO SĄŽININGUMO DEKLARACIJA

2023 - 05 - 15

Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas), Komunikacijos instituto Komunikacijos ir kūrybinių technologijų studijų programos studentė Emilija Austinitė patvirtinu, kad šis magistro baigiamasis darbas „Užsienio studentų adaptacija Lietuvos universitetuose: MRU ir Vilnius Tech atvejai“:

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais.

Žinau, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už šiurkštų akademinės etikos pažeidimą.

(parašas)

Emilija Austinitė